

NAGRADA TT ČAKA NA BEATLE IN SONCE

Sedaj ko vse bolj ukinjamo kredite, imamo pa poletje na obroke!
V minulem tednu smo imeli spet toliko dežja, da letos sploh ne bo nič s sušo in še toliko ni sonca, da bi lahko vsaj spodobno izpeljali naše poletne nagradne akcije. To pot smo jo morali spet preložiti, pogoj pa seveda ostanejo isti.

Prebrani TT in razpoznavni znak: Beatli (ampak samo na mikro plošči) in njihov kričavi HELP!

Naša nagrada — transistorski sprejemnik BLED DE LUXE vas še čaka!

Na svidenje na kopaljšču ali plaži z našo nagrado in soncem seveda!

PRED VAŠIM ODHODOM
NA DOPUST SE NA OGLED, KAJ
VAM PRINAŠA ZA VROČE DNI

PRODAJNI SERVIS

modna hiša
LJUBLJANA — MARIBOR

TEDENSKA TRIBUNA

33

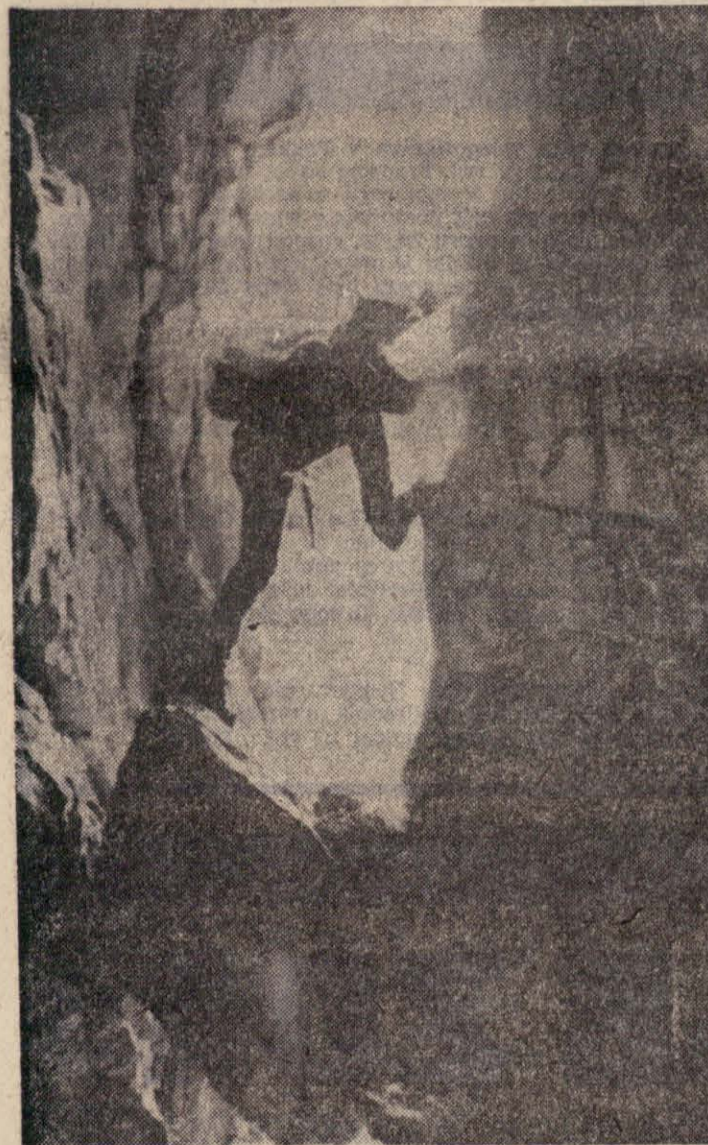
Ljubljana, 22. avgust 1966
Leto XIV Cena 80 par (80 starih dinarjev)

teden se začne s **TT**

IZ DNEVNIKA JAMARSKKE EKSPEDICIJE

192 METROV GLOBOKO V SRCE KANINA

Jamarji kluba Ljubljana so se letos že peto leto podali na Kanin z namenom, da raziščejo čim več globokih brez in celo potolčejo kak rekord. Na nadmorski višini 2000 metrov so devet dni raziskovali kraške objekte in zabeležili skupno globino 1150 metrov.

Sprevodnik na avtobusu je kar čudno pogledal, ko je videl vso težko prtljago, pod njo pa same mlade, nasmejane obraze. Marsikoga je na tihem skrbelo, kako bo spravil svoj nahrbtnik do doma Petra Skalarja v višini 1811 metrov, kamor se je za čas raziskovanja naselil jamarski glavni štab. Oči dvajsetih jamarjev so se plašno ozirale proti vrhovom, ki so kipeči iznad bovskih streh. »Saj ne bo tako hudo,« so se tolažili pisti, ki so na Kanin odhajali prvič. Sulc pa, ki je bil na Kaninu že vsaj desetkrat, je samo zmajeval z glavino in se skrivnostno nasmihal.

Kolona otovorjenih mož se je počasi pomikala navzgor. Sonce je neumljeno žgalo in znoj je tekel v potokih. Spreddaj strma pot, zadaj pa nahrbtnik, ki je vlekli nazaj v dolino. Sedem ur je minilo, ko se je izza skale, kot objubljena dežela, prikazala koča, končni cilj. Takrat se je pričelo delo za

Nadaljevanje na 4. strani

NA CERKNIŠKEM ŽIVIJO Z VELIKIMI NAČRTI

KAJ BO JEZERU, KI JE IN GA NI?

JEZERO: DA ALI NE, TO JE ZDAJ VPRAŠANJE!

Eleganten asfaltni trak, ki se lenobno vije skozi smrekov gozd, izmenada zavije na plano in pogled obstane na mirni, modro zelenkasti gladini velikega jezera, Cerkniškega jezera, ki je bilo včasih, skorajda bi lahko rekli, neznamna mlakūza, sedaj pa že dolgo ne več.

Oh Cerkniškem jezeru je zrasel turistični raj.

Na vzhodni strani jezera je vasica Otok, pravzaprav bila je vasica Otok, sedaj pa je tu pravcati turistični živjav. Na obronku gozdiča, tik nad jezerom, so zrasli moderni hoteli, moteli in bungalovi, v katerih je blizu dvesto ležišč. Komaj streljaj od jezera so posejane restavracije in majhne kavarne, za vasico, ki je s svojimi tipičnimi kmečkimi hišami že kar majhna zbirka etnoloških spomenikov, pa igrašča za tenis, košarko, golf, minigolf. Na travnati jezerski obali je pristrano kopaljšče, bazen za otroke, čolnarna, skratka, pravcati turistični raj.

Goričica je bila nekoč povsem navadna vasica. Zdaj, ob dvigu jezerske gladine, pa se je spremenila v otok s prijetnimi obalami. V smrekovem gozdičku so bungalovi in weekend hišice in nekaj prav lepo urejenih campingov. Na Klinjah vrhu so zgradili tri hotele, samopostrežno trgovino in pa seveda obvezna igrašča, kopaljšče in čolnarno, v kateri stoji nekaj hidrogliserjev in čaka na smučarje, ki jim smučati tudi poleti niso tuje.

Na zahodni strani otoka je pravo naselje majhnih weekendov in čeprav so na prvi pogled razmetani sem in tja kot hi naneso, pa so vendar postavljeni natanko po zaidnem načrtu. Laze in Kurica niso urejene tako moderno in sodobno in prav zategadelj je morda tukaj počutje še bolj domače. Ob mirni jezerski gladini stoji blizu dvesto majhnih hišic, v katerih stoji smrekovih gozdov stoji samopostrežna restavracija in skoraj pravcata veleblagovnica v malem ...

Da, zares, misli so ušle v prihodnost, ki morda niti ni preveč daleč, toda kdor vsaj bežno pozna lepote Cerkniškega jezera, romantične okolice, Rakovega Skočjana, Krizne jame in drugih naravnih lepot, ki so kot biseri nanizani na tako sorazmerno majhnem okolišju, ta ve, da naše fantaziranje, ki smo ga uskladili po temeljito proučenem in izdelanem idejnem projektu, zares ni utopija ...

Namesto narave, ljudje

Pa vendar ... MOJDA NI KO-LI?

In zakaj za črnogledi vložek? Cerkniško jezero je, kot vemo še iz ljudskih šol, presihajoče, kar je nedvomno svojevrsten naravni fenomen, toda žal s svojim presihanjem dela turizmu bolj medvedjo uslugo.

Cerkniciani pa ne čakajo, da bo padla božja mana v obliki milijonov in da bo rešena negotovost ojezeritve. V Rakovem Skočjanu, ki je brez dvoma edinstven naravni park pri nas, so poglone prve kali njihovega turističnega načrta. Razen že dograjene hotela imajo tudi že izgotovljen urbanistični načrt in odlok o zaščiti prirode. Po tem načrtu so že zrasle prve weekend hišice v Cerkniškem lazu, v kratkem pa bodo uredili tudi kamping, saj je tudi vsako leto mednarodni šoh jamarjev, ki so Rakov Skočjan in okolico razglasili za intencionalni jamarški vrtec.

Do sem je vse v redu, pojavlja pa se mučno vprašanje, ali ne bo muhasto Cerkniško jezero s svojim kraškim podzemljem presenetilo turističnih delavcev s kakšnim novim fosilnim udorom ...?

V kroniki Cerkniškega jezera piše, da je bila med 1707 in 1714. letom jezerska gladina ustaljena in jezero sploh ni presihalo. Spomladi leta 1707 je bilo namreč silno neurje in voda z jezerske kotejanje, ki je dila v ponore kot reka, je s seboj nosila izruvana drevesa, hlode, živino, grmovje in tako popolnoma zatrpala požiralniške na Veliki in Mali Karlovi. Cerkniško jezero se je ustalilo za polnih sedem let, dokler naravni zametek in pomorih ni strotnel in popustil.

Torej — kot vse kaže in kot menijo tudi strokovnjaki, je ojezeritev Cerkniškega jezera povsem možna in načrti dokaj realni. Sicer pa, prihodnja leta bodo pokazala vse, kajti z začetnimi deli za ojezeritev so že pričeli.

Možnosti so!

Cerknica s svojo čudovito in pestro okolico in še posebej z ustaljenim jezerom ima dejansko vse možnosti, da se razvije v pravcati turistični center Notranjske. Od Ljubljane je oddaljena komaj petdeset kilometrov,

od Trsta šestdeset, od Gorice sedemdeset, od Reke osemdeset ... Z izgradnjo ceste Gorica — Ljubljana in s križiščem na Kalcah se z novo, pravzaprav rekonstruirano cesto preko Rakove, Cerknice, Loza, Prezida in do Reke odpirajo Cerknicianom še nove možnosti, to pa posebej potrjuje, da njihovi turistični načrti niso gradovi v oblakih.

Cerkniciani pa ne čakajo, da bo padla božja mana v obliki milijonov in da bo rešena negotovost ojezeritve. V Rakovem Skočjanu, ki je brez dvoma edinstven naravni park pri nas, so poglone prve kali njihovega turističnega načrta. Razen že dograjene hotela imajo tudi že izgotovljen urbanistični načrt in odlok o zaščiti prirode. Po tem načrtu so že zrasle prve weekend hišice v Cerkniškem lazu, v kratkem pa bodo uredili tudi kamping, saj je tudi vsako leto mednarodni šoh jamarjev, ki so Rakov Skočjan in okolico razglasili za intencionalni jamarški vrtec.

ki se dviga nad samim jezerom. V bližnji prihodnosti bo postala planinsko smučarski center in tako na Cerkniškem skorajda ne bodo imeli mrtve sezone.

Na Slivnici že pelje iz Cerknice in Grahoveca še dokaj dobra cesta, na katero pa se žal v zimskem času, ko bi bila pravzaprav najbolj potrebna, ni moč zanesti. Prav zato imajo v narčtu sedežnico, ki bo peljala na Slivnico iz Martinjaka, na sami Slivnici pa nameravajo poleg že dograjenega prijetnega planinskega doma zgraditi še hotel in zaselek počitniških hišic. Na zahodnem grebenu Slivnice, od vrha pa do Gradšča in severnih pobočij, kjer se sneg drži še pozno v pomlad, so odlični smučarski tereni, ki jih bodo lahko prepletili s smučarskimi vlečnicami.

Atrakcija ?

V področje cerknškega turizma sodi še cela vrsta zanimivosti svetovnega slovesa. Ena izmed

Nadaljevanje na 4. strani

Sezona tudi pozimi

V turistični venec cerknškega področja pa brez dvoma sodi tudi 1114 metrov visoka Slivnica,

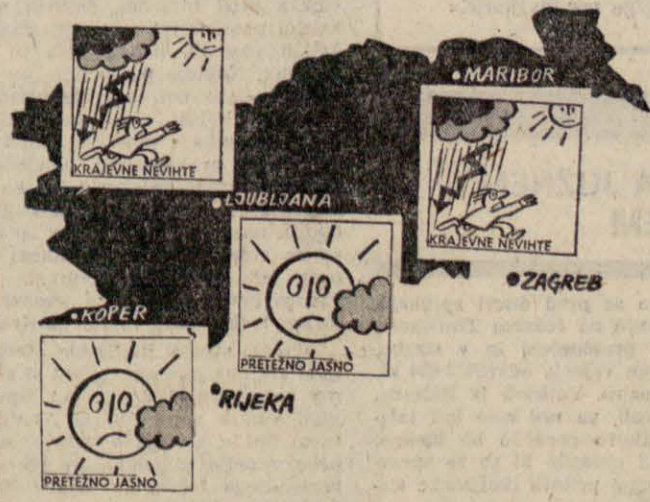
Slika zgoraj: Na divje race po zaledenem Cerkniškem jezeru.

VREME

V SLOVENIJI IN OB JADRANU

V turek je zaid severne kraje države hladn zrak, ki je povzročil obilne padavine predvsem v alpskem svetu. Zaradi tega so alpske reke zelo narasle. Hladni zrak se polagoma pomika proti severu, zato je pričakovati v začetku tedna toplejše vreme.

VREME V ZACETKU TEDNA:

CESTA SUPERLATIVOV

Morda je šest in pol kilometra nove ceste med Podtaborom in Crnvcem res slovenski montblanski predor, toda okrasek »superlativ« bi si jaz raje prihranil za čas (za lepo prihodnost), ko bomo na Slovenskem imeli vsaj eno celo sodobno cesto. Saj ste sami pred nekaj tedni zapisali, da je Slovenija zelo zaostala v izgradnji cest in da preti resna nevarnost, da nas bo po tujih sodobnih cestah obšel mednarodni promet ... Poslednemu kilometru nove ceste, pa čeprav na visokih mostovih, bi jaz raje rekel »cesta presežnikova«, ampak bi se pri hvali zaustavil kar na drugi stopnici stopnjevanja in bi rekel »cesta primerjalnikova«; pogledajte nove kilometre, da bomo videli, kakšnih je ostalih 13.000 kilometrov slovenskih cest!

ing. K. F., Ljubljana

TT TELEGRAMI

TIRANA — Albanske oblasti so spet zaprle mejo z Jugoslavijo, ki je bila štiri mesece odprta za turiste. Teža ukrepa niso z ničimer pojasnili.

RIM — Računajo, da je na dopustu 25 do 30 milijonov Italijanov. Na italijanskih cestah je kakih 7 milijonov vozil. 28.000 prometnikov in karabinerjev skrbi za red.

NEW YORK — Anketa, ki jo je napravil inštitut Louis-Harris, je pokazala, da rasna mržnja v Združenih državah v zadnjih letih ni prav nič popustila. 46 odstotkov anketirancev je odgovorilo, da ne mara imeti temnopoltih sosedov. 88 belcev noče, da bi se njihovi otroci družili s črnimi otroki.

TEL AVIV — Izraelska vlada in neka francoska finančna skupina pripravljajo študijo o možnostih, da bi zgradili po izraelskem ozemlju prekop, ki bi povezoval Sredozemsko in Rdeče morje. Prekop naj bi bil dolg 250 kilometrov.

BERLIN — Med vzhodnim in zahodnim Berlinom so odprli teleprinterke linije za zašebne uporabnike. Doslej sta bila oba dela mesta povezana z eno samo linijo, ki jo je smela uporabljati samo policija, kadar so lovili kakega zločinca.

RIM — V letu 1965 so italijanski avtomobilisti porabili 5,9 milijonov ton bencina, kar je za 0,7 milijona ton več kot leto poprej.

PARIZ — V začetku prihodnjega leta bodo začeli graditi prvo francosko podmornico na jedrski pogon, ki bo zuphala leta 1970. Imenovala se bo »Strašnik«. Zidaj ima Francija le poskusno atomsko podmornico »Gymnote«.

RACKE

Whisky

ŠKOTSKI WHISKY

MAVIE

Nadaljevanje na 4. strani

VSE ZA SOLO —

- šolske potrebšline: svečki, beležnice, bloki, svinčniki, barvniki, peresa, črnila, tuši, ravnila, šestila, risanke, barvice — akvarel in tempera
- šolske aktivke: usnjene — boks, gladke, prešane, plastika — skai, polivinil

ZA UČENCE IN ZA DIJAKE V III. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE »NAMA« TOMŠIČEVA UL. 2

NOVOST: ELASTICNI PASOVI ZA KNJIGE IN ZA ZVEZKE

- peresnice: usnjene, plastika
- šolske halje in suknjiči: klob, poliester — različne barve od 6. do 14. leta starosti

• telovadni dresi, telovadne blazice, trenerke: različne barve in kvalitete od 6. do 14. leta starosti

- telovadni copati: usnjeni, platneni — z usnjenimi

in gumijastimi podplati od št. 23 do št. 46

- šolske brisače
- deska in deslička obutve: praktični in udobni modeli v vseh številkah

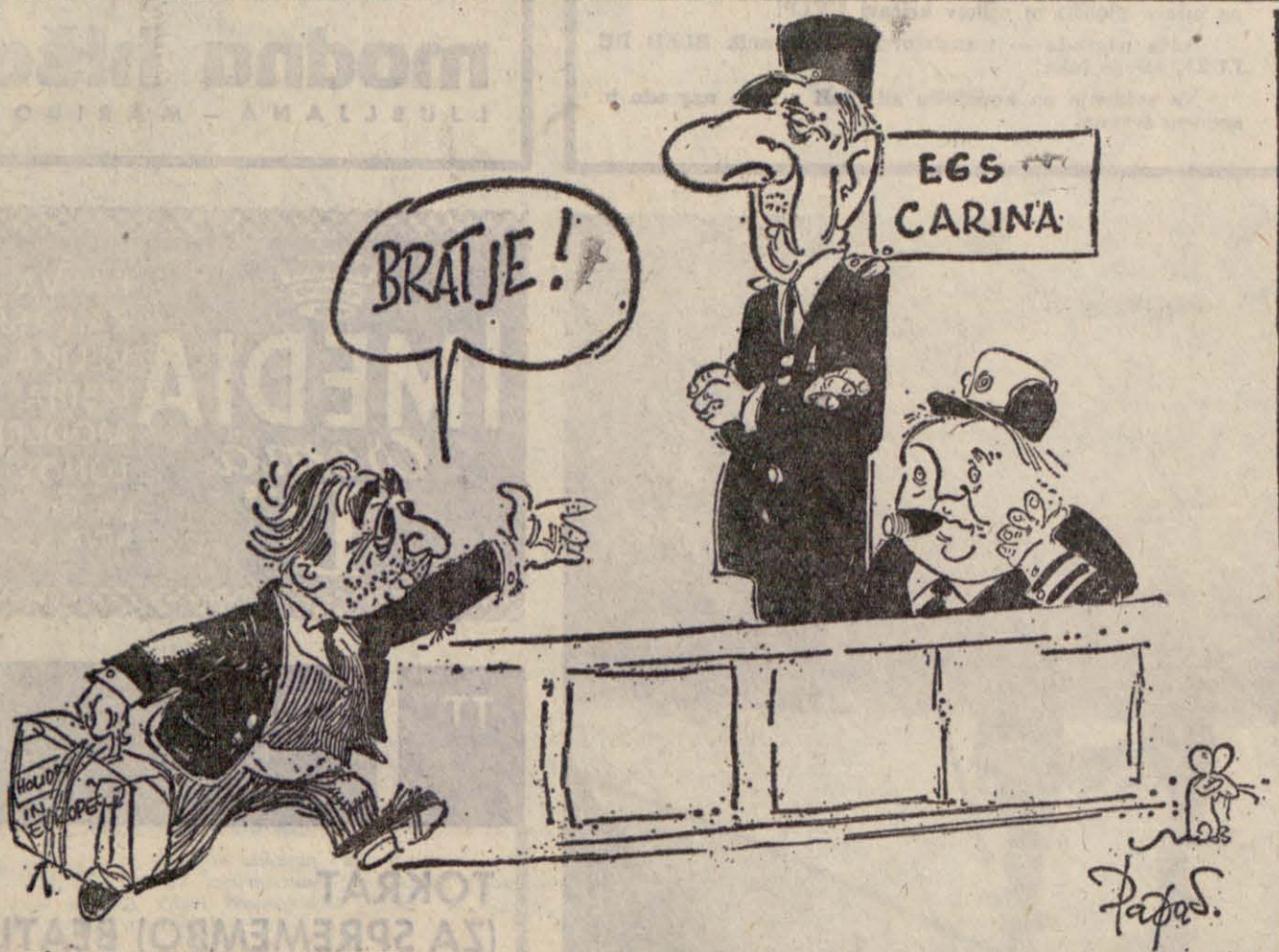
V I. NADSTROPJU IN V POSLOVALNICI »ELITA«, ČOPOVA 7

- deska in deslička konfekcija: novi in praktični modeli za vse starosti

nama

LJUBLJANA

UKRADENA KARIKATURA

Novi britanski zunanji minister George Brown je izjavil, da mu ne bo žal nobenega napora za to, da bi Britanija vstopila v EGS.

AVSTRIJA

HABSBURG ANTE PORTAS!

Otto Habsburg se je vrnil po 47 letih v Avstrijo, je 11. avgusta zapisal milanski Giorno. Podobne vesti so pod velikimi naslovi prinesli tudi drugi italijanski, avstrijski, nemški in drugi zahodnoevropski časnik...

Vest o Habsburgovi vrnitvi je povzročila veliko razburjenje na Dunaju, zlasti v socialističnih krogih, ki so ves čas, ko so bili v vladi, ostro nasprotovali temu...

Otto Habsburg Za zdaj samo velika potegavščina bila več protestnih brzojavk in v nekaterih podjetjih so celo napovedali demonstracije...

Otto Habsburg Za zdaj samo velika potegavščina

Medtem pa je nadvojvoda Otto mirno sedel ob španski obali in počival v svoji vili v kraju Benidorm. Dan pred tem, ko se je vrnil v Avstrijo, je večerjal s tamkajšnjim šupanom in mu zaupal, da se še ne misli tako kmalu vrniti.

Tisti Habsburg, ki je v resnici prestopil nemško-avstrijsko mejo, pa je bil Otov bratranec Gottfried Habsburg, ki živi v St. Gilgen pri Salzburgu ter se skoraj vsak teden vozi v Nemčijo, kjer se šola njegova hči, Carinika na meji ga že pozna...

Fred nekaj tedni je rimska vlada preko svojih veleposlanstev že izročila protestni notni dunaški in bonski vladi. Rim očita svojima sosedama, da ničesar ne ukretno...

ZDA

»UMETNA LUNA« NAD VIETNAMOM?

Predstavniki ameriške nacionalne uprave za aeronavtiliko in vesolje je pred dnevi povedal, da je NASA naročila tri raziskovalne študije o možnostih, da bi v vesolju montirali velikanski satelit, ki bi od

brazil sončno svetlobo ter osvetljeval tiste dele Zemlje, kjer je noč.

Za te načrte se slasti zanima obrambno ministrstvo, ki meni, da bi lahko taka ogledalca uporabljali nad Vietnamom.

George Müller, eden izmed direktorjev NASA, je v pričevanju pred senatnim odborom izjavil, da bodo sredi leta 1970 Združene države operacijsko sposobne poslati v vesolje tak satelit, ki bi letel v sinhroni orbiti, se pravi, da bi ves čas lebel nad isto točko na Zemlji.

NASA je dala temu načrtu ime »Abel« ter je naročila ustrezne študije pri družbah Boeing, Westinghouse in C. T. Schjeldahl. Stročkovnjaki NASA menijo, da bi satelit s premerom 600 metrov lahko metal na Zemljo tako svetlobo kot palca Luna, ob nekaterih pogojih pa bi bila svetloba lahko celo za tri četrtine močnejša.

George Müller pravi, da bi lahko ogledalca sestavili v vesolju, material pa bi poslali na Zemljo.

Ideja o »svetolskem ogledalcu« ni nova. Omenjal jo je že znanstvenik Oberth pred nekaj desetletji, letos spomladi pa so o njej govorili v finančnem odboru ameriškega senata.

S podobno pripravo, vedva mnogo skromnejšo, Američani že zdaj delajo pokuse v Vietnamu. Gre za pripravo, ki lahko za določene višine osvetljuje površino 4 kvadratne kilometre ter bi jo uporabljali predvsem pri bombardiranju. Naprava se pritrjuje na letalo.

DUHOVNA ATOMSKA BOMBA

Mao Ce Tungova dela bodo v kratkem pričeli tiskati na tekočem traku, saj jih nameravajo izdati v rekordni nakladi: 35 milijonov izvodov. »Vedno bolj in vedno bolj bomo razširjali predsedniškovo misel,« piše o tem Zen Min Zi Bao, »in čimbolj si bo sovražnik prizadeval, da bi preprečil množicam, da se seznanijo s predsednikovimi deli, tem več izvodov bomo izdali.«

Kot poroča Zen Min Zi Bao, je novica o novi izdaji Maovih del zbudila velikansko navdušenje po vsej Kitajski. Pekinski tiskarji, ki jih bo doletela čast, da bodo natisnili teh 35 milijonov knjig, pa so izjavili: »To je največja duhovna atomska bomba na svetu. Pripravljeni smo tiskati te knjige vse življenje.«

ITALIJA

TEROR NA JUŽNEM TIROLSKEM

Turisti, ki so se pred dnevi sprehajali po nekem gozdu na Južnem Tirolskem, so bili nemalo presenečeni in v strahu, ko so pod kupom večjega odkrili 3.630 kilogramov eksploziva. Policisti iz Bolzana, ki so jih poklicali, pa niti niso bili tako presenečeni. Njihovo poročilo bo namreč samo eno izmed mnogih, ki so že spravljena v debeli mapi pritožb italijanske vlade pri avstrijskih sosedih.

Fred nekaj tedni je rimska vlada preko svojih veleposlanstev že izročila protestni notni dunaški in bonski vladi. Rim očita svojima sosedama, da ničesar ne ukretno — v diplomatskem jeziku pač ni moč reči naravnost, da sodelujeta — proti terorizmu, ki na Južnem Tirolskem pobija italijanske vojake. Dva od teh teroristov, Norbert Burger in Peter Kienberger, sta v Avstriji malone prava narodna heroja, ki delita izjave levo in desno ter dajeta intervjuje za televizijo.

Južna Tirolska, oziroma Gornje Poadižje, je italijanska obsejna pokrajina, ki šteje 215.000 prebivalcev, od teh 163.000 nemško govorečih. 24. julija je neki diverzant »Odbora za osvoboditev Tirolske« v San Martinu de Castes napadel skupino italijanskih granicarjev, ki se je pod noč vračala v karavlo. En vojak je izgubil življenje, dva sta bila ranjena. V noči od 4. na 5. avgusta sta eksplodirali bombi na železniški progi na Brennerju in v sodišču v Bolzanu. V zadnjih stihir letih so teroristi ubili dvajset italijanskih vojakov.

Nemško govoreči prebivalci Južne Tirolske, ki niso zadovoljni s pogodbo, ki sta jo leta 1949 sklenili Italijanska in avstrijska vlada, zahtevajo nove pravice in so na tihem želijo priključitve k Avstriji. Njihovo stranko Süd Tiroler Volkspartei, vodil bivši kapetan Wehrmarchta Sayvano Mangano, ki je poslanec v italijanskem parlamentu. Vendar mnogi menijo, da je Mangano mnogo »premehak«.

»Trda« linija se je že leta 1962 odločila za teroristične akcije. Ker so teroristi v dobrih stikih s policijskimi oblastmi v Innsbrucku, se menda po vsakem atentatu mirno zatečejo na avstrijsko stran, kjer jim cariniki prestražijo kavo. Italijanske oblasti so pred kratkim mislile, da imajo v rokah pravega krivca, bivšega esesovskega oficirja Bruna Staneka, poslanca iz Bolzana, vendar so ga morali zaradi pomanjkanja dokazov izpustiti.

KONGO

VANDALIZEM BELIH NAJEMNIKOV

Begunci, ki so prbežali iz Konga v glavno mesto Burundija Bujumburo, pripovedujejo, kaj so počeli beli najemniki in katanški žandarji, ki so se nedavno uprli Mobutujevi vladi. Begunci pravijo, da so najemniki že po nekaj dneh razširili upor iz Kisanganija daleč po deželi.

IVAN HMELEK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

ŠELE ZDAJ

Slaba organizacija se mascuje s pomanjkanjem. Zadnje bitke na soški fronti so iztrpale oba nasprotnika. Se posebno pa seveda avstrijsko vojsko, ki je bila že od vsega začetka prešibka, slabše opremljena in slabše oskrbovana — pa tudi slabše utrjena. Ze kaj kmalu se je pokazalo pomanjkanje osnovnih surovin, pojavile so se že prve uniforme iz koprivnih vlakn, ki niso bila niti pol tako močna kot volnena, zlasti pa taka obleka ni dovolj varovala vojaka pred mrazom, pojavili so se nekakšni nasovestki za usnje, zlasti pri vojaških padomih, nabojnjačah in celo pri vpregah. Najhuje pa je bilo, da je zaradi izredno slabe notranje organizacije v avstrijski vojski, organizacije, ki je imela svoje korenine v politični ureditvi dvojne monarhije in notranjih odnosih v njej, trpela prehrana vojakov tako, da se je v posameznih oddelkih in v posameznih oddelkih na fronti že pojavila lakota. Kako so se vojaki obnašali v takem položaju, nam lepo ilustrira prepričljiva pripoved Franca Petka, ki je med jesenskimi ofenzivami l. 1915 služil vojake na Krasu.

»Po tej strašni italijanski ofenzivi (mišljeni sta oboje jesenski, ki sta si sledili skoraj brez presledka, op. p.) smo se mejniali vsakih osem dni na fronti in spet osem dni v zaledju v vasi Solo. Bilo je neke nedelje popoldan in bil sem tako neusmiljeno lačen, za prigrizniti pa niti drobtinice. Kar iznenada me pokliče narednik in mi ukaže, da moram iti po posodo na bataljon. Prav predvsem in počasi sem stopal naprej po istih kraških vijugastih cestah. Hipoma so pridrevi za mejo trenski (pravični, op. p.) vozovi, ki so vodili večinoma same jestvine, kakor kruh, cvibak (prepečenec), kavo, riž, olje itd. In kakor naročeno za mene. Padel je vozniku z voza približno 25—30 lit. velik sodček in se skotalil tik do cestnega jarka. Malo sem premislil zadevo, pogledal okrog sebe, potem pa sodček dvignil na rame in ga odnesel dobrih 50—80 korakov od ceste.

AVSTRIJSKI VOJAK IN FRONTNO ZDRAVSTVO

»Vsi trije smo postali čisto rumeni po celem telesu, opisuje dalje svoje doživljanje iz listih dni Franc Petek, »kakor vošek. Tako, da je šel en dan eden, drugi dan drugi, končno sem prišel tudi jaz na vrsto in moral sem iti k zdravniku. Se poprej sem si pa skuhal nekaj gramov tobaka na vodi, katero sem en dan pred odhodom k zdravniku izpil, misleč si, samo da pridem bolj sigurno v bolnico. Ko sem prišel k zdravniku, se me je naravnost prestrašil, ko me je zagledal. Pristopil je k meni, odprl mi desno trepalnico in rekel: »Ti dni imate službo prostu, če pa ne bo bolje, pridite spet!« Bilo je ravno na Božič 1915 in šel sem spet k zdravniku, ki pa me sploh ni več preiskal, ampak me je takoj v spremstvu enega sanitarja poslal na sanitetni oddelek k divizionu. Prišla sva ravno za kosilo na

V Watsi je topla belih najemnikov, s katerimi je prišlo tudi kakih sto katanških žandarjev, načrtno in sistematično zasledila in izropala rudnik zlata Kilo Moto. Najemniki so pobrali vse zlato in odpeljali vsa vozila. Niso pa se zadovoljili le s tem, marveč so za konec še razbili vse laboratorije in strojno opremo družbe, katere last je rudnik.

Evropcem, ki so bili v rudniku, so najemniki ponudili dve možnosti: da takoj odidejo v Bunio ali pa se pridružijo njim in gredo z njimi dalje proti Katangi. Velika večina belcev iz Watsa se je odločila za prvo možnost in napadalec so jim pobrali vse imetje. Begunci, ki so prispeli v Bujumburo, so povedali, da so jim odvzeli celo zapestne ure.

Tridesetega julija so prišli najemniki v Isiro, kjer so začeli s tem, da so izropali Kongovsko banko, kjer so si nagrabili nič manj kot 400 milijonov kongovskih frankov. Se pred tem pa so v kraju Mungbere zažgal bencinska skladišča železniške družbe Micicongo. Prebivalcem Isira so dali na izbiro iste dve možnosti kot onim v Watsi. Tudi tu se je večina belcev odločila za beg. Le nekaj se jih je pridružilo najemnikom. Med drugim so plačanci prisilili, da je šel z njimi, tudi direktorja banke in nekoga drugega Evropejca. Potem so minirali dve lokomotivi in se odpravili dalje.

Plačanci so nameravali najprej spraviti plen na varno, nato pa se zateči v Centralnoafriško republiko, kjer bi se izdajali za begunce. Toda guverner obsejne pokrajine Kibali-Ituri, F. Manzikala, je zvedel za njihove naklepe in je poslal v obmejno območje močne oddelke vojske.

Tretjega avgusta se je položaj obrnil v škodo najemnikom. Enote redne kopenske vojske in španski najemniki, ki so ostali zvesti vladi, so zapre upornikom pot v Buto. Po vesteh z dne 8. avgusta so se najemniki vračali po isti poti, kjer so prišli, proti Kisanganiju. Nekaj dni kasneje je pilot misijonarske letala opazil sredi goščave kolono avtomobilov na cesti proti Banalii. Bržkone so bili to uporni najemniki.

ABU DABI

BANKOVCI V SODIH ZA BENCIN

Sin velblodarja, ki je postal petrolejski kralj, je pobežal iz svojega emirata v Arabskem zalivu za Jaitko, ki jo je bil leta 1964 kupil od princa Rajnera iz Monaka. Šejk Sakbut Ibn Sultan ne vlada več 5000 beduinom, ki žive v njegovem puščavskem kraljestvu Abu-Dabi, angleškem protektoratu, kjer nafta teče v potokih. Svet vladajoče družine ga je odstavil, če da je nesposoben, da bi se prilagodil spremembam v arabskem svetu.

Ko so leta 1960 v njegovem emiratu našli nafto, je šejk postal eden najbogatejših ljudi na svetu. Lani je imel skoraj 30 milijonov dolarjev dohodka, letos bi jih imel najbrž dvakrat toliko. Vendar je ves denar spravil; bankovce za tisoč indijskih rupij je tlačil v bencinske sode in ročke, ki jih je skrivljal v svoji spalnici. Ker pa so se rupij lotili črvi, je bil prisiljen odpri štiro račun v banki, ultramoderni palači sredi pušcave.

Šejk Sakbut, za razliko od Ibn Sauda, nima smisla za lepe ženske ali Cadillac. Zivel je kot njegovj asketski beduini in se hranil s pečenim kamelijin mesom, rižem in suhim ribam. Bil je najbolj zaostol od vseh arabskih vladarjev in v vseh 38 letih vladanja ni spustil iz svoje blagajne nič več kot 5 milijonov dolarjev za gradnjo bolnišnice, v kateri pa ni bilo tekoče vode. Angleški politiki niso mogli nikdar uresničiti načrtov za modernizacijo tega, 64.000 km² velikega kraljestva, kjer ne rase niti ena palma. Šejk je odpustil polovico policije, ker so policaji stavkali, ker niso dobili plač. Minister za izobraževanje je moral prosjati pri njem za šolsko kredo.

Sele lani je šejk pristal na to, da podpisuje običajno pogodbo o delitvi dobičkov

Sejk Sakbut Ibn Sultan Bolnišnica brez tekoče vode

po pravilu fifty-fifty z družbami British Petroleum, Compagnie Francaise des Petroles in Iraq Petroleum. Tre družbe in London, ki bdi nad diplomacijo tega emirata, si obetajo več od sodelovanja z novim šejkom Zeid Ibn Sultanom, mlajšim bratom betežnega starca.

ZR NEMCIJA

JOHNSON NA ZATOŽNI KLOPI

Zahodnonemški publicist Joachim Joesten avtor knjige Resnica o Kennedyjevem umoru, je pred kratkim poslal speakerju ameriškega predstavniškega doma in Miklu Mansfieldu, voditelju demokratske večine v senatu, sledeče sporočilo: »Javno obtožujem predsednika Lyndona B. Johnsona, da se je dokopal oblasti tako, da je podprl zaroto proti predsedniku Kennedyju. Pozivam Johnsona, naj me toži zaradi žaljejnja časti pred katerikoli sodiščem, v Združenih državah ali v Evropi. Razena tega izjavljam, da imam dokaze za svojo trditve.«

Doslej iz Washingtona ni bilo še nobenega glasu v zvezi s tem sporočilom, in bržkone ga tudi ne bo. Kot predsednik Združenih držav si Johnson kajpak lahko privoščil, da na obtožbe zasebnega državljanca, in še tuja povrh, odgovori s prezir-

S STRANSKIH TIROV

OHLADITEV. Francoskega veleposlanika v Pekingu kitajske oblasti že precej časa gledajo malce postrani. Francozi so se seveda spraševali, kaj je vzrok tej ohladitvi. Pa jim je odgovoril veleposlanik: »Kadarkoli zaprosim za sprejem, me sprejme kak pomočnik v zunanjem ministrstvu, ki me brez besed posluša, nato pa pravi: Že, že, gospod veleposlanik, toda, kaj je z vašimi odnosi s Formozo?« Zdaj je prišel prvi odgovor iz Pariza: de Gaulle prepovedal izhajanja dvojzičnega lista Cong Fa Tao Pao, ki ga je izdajala nacionalistična Kitajska.

KRIMINAL IN INTELIGENCA. Član britanskega zgornjega doma lord Gardiner je nedavno izjavil: Na žalost moram ugotoviti da je veliko več ljudi s fakultetno izobrazbo med kriminalci, kot pa med tistimi, ki vodijo policijo.

SORODSTVO. Brazilska podružnica ameriške družbe General Electric je že poskrbela, da se ji bo tudi v prihodnjem predsedniškem obdobju dobro godilo. Za novega direktorja so namreč dobili bivšega polkovnika Alcía Costa e Silvo. Njegova največja sposobnost je v tem, da je njegov oče edini kandidat na predsedniških volitvah, ki bodo oktobra.

NEPOPULARNOST. Večina zahodnih Nemcev sploh ne še ni slišala za Williija Stophaa, ki je že od leta 1962 predsednik ministrskega sveta NDR. 18 odstotkov jih je sicer že slišalo zanj, vendar ne vedo, kdo je.

ljivim molkom. Razprave, ki si je Joesten nedvomno želi tudi zato, ker bi bila to imenitna reklama za njegovo knjigo, potemtakem skoraj gotovo ne bo. Kennedyjev umor, največja skrivnost našega stoletja, kot ga nekateri imenujejo, pa bo ostal še nadalje zaviti v meglo dvomov in sumničev, ki jih je prav v zadnjem času iz dneva v dan več.

Joesten trdi v svoji knjigi, ki je pred kratkim izšla v Sviči, da so slepici Warrenove komisije namenoma v popolnem nasprotju z dokumenti, pričevanji in dokazi, ki jih je zbrala sama komisija. Komisija naj bi bila našla neizpodbitne dokaze, da Lee Harvey Oswald nikdar ni bil »pristen komunist«, marveč le agent CIA, ki se je izdal za komunisto, da je lahko prišel v Sovjetsko zvezo in kasneje na Kubo. Prav zaradi tega — piše Joesten v kratkem povzetku knjige, ki ga je razdelil tujim dopisnikom v Bonnu, je komisija spravila vse dokumente v državne arhive in nekatere od njih označila kot »strogo zapune« ter prepovedala, da bi jih objavili v prihodnjih 75 letih.

Drugi vzrok za prikrivanje resnice pa je bil ta, piše Joesten, da se je komisija bala, da bi se javnost strahovito razburila, če bi ljudje zvedeli, kako so pravzaprav stvari potekale. Lahko bi prišlo do katastrofalnih posledic za politične skupine in sam sistem.

Joesten piše dalje v knjigi, ki temelji na natančnem proučevanju dokumentov, ki jih je objavila komisija, da je bil Oswald sicer falot, vendar mu je policija iz Dallasa po nedolžnem naprtla krivdo za Kennedyjev umor. Oswald so poslali v Sovjetsko zvezo kot volnuna ameriške tajne službe, vendar je doživel popoln neuspeh. Ko se je vrnil v ZDA, je postal provokator za FBI, nato pa se je spet prelevil v prokastrovskega agitatorja, da bi lahko prišel na Kubo in tam organiziral vohunsko dejavnost. Toda tudi tu mu je spodletelo, delno zaradi lastne nesposobnosti, delno zaradi nesposobnosti tistih, ki so ga poslali.

Joesten dalje trdi, da je imel Oswald dvojnika, kar pa je komisija skrbno prikrila. Ta dvojnik naj bi bil neki Larry Crawford, pomagač gangsterja Rubyja. Joesten potem opisuje, kakšnih trikov se je posluževala dallaska policija, da je prikrojila vsa pričevanja in dokaze uradni teoriji. Ob koncu pravi, da je Kennedyjeva smrti že trinajst ljudi v ZDA moralo plačati z življenjem, da so preveč vedeli o tem dogodku. Oswald je bil več njejevom mnenju samo »plačan grešni kozel« neke močnega vplivne skupine, ki je imela sodelavce na najvišjih mestih v državi. Ti so vedeli, da se jim, ko bo zločin storjen, ne bo treba ničesar več bati. Skratka, gre za popoln političen zločin.

INTERVJU Z MORILCEM

PRECEJ TEZAV SO IMELI WALTER HEYNOWSKI, GERARD SCHEUMANN IN PETER HELLMICH, PREDEN SO NASLI »MAJORJA« SIEGFRIEDA MÜLLERJA, ZLOGLASNEGA POVELJNIKA KOMANDOSA 52, KI SI JE PRIDOBIL ŽALOSTNO SLAVO V OPERACIJAH ZOPER UPORNIKE V LETIH 1964 IN 1965. PO DOLGOTRAJNEM ISKANJU, PRI KATEREM SO SODELOVALI TAKO PRIPADNIKI KONGOSKEGA OSVOBODILNEGA GIBANJA KOT TUDI NEKATERI EVROPSKI IN AFRISKI SODELAVCI, JE TREM SODELAVCEM VZHODNONEMESKE TELEVIZIJE USPELO NAJTI MÜLLERJEVO PREBIVALIŠČE V ENI OD ZAHODNOEVROPSKIH DRŽAV; INTERVJU Z NJIM JE TRAJAL STIRI URE, DO NJEGA PA SO TRIJE VZHODNONEMSKI NOVINARJI PRISLI TAKO, DA SO SKRILI SVOJO RESNIČNO IDENTITETO. NA PODLAGI RAZGOVORA SO PRI-

PRAVILI ENOURNI DOKUMENTARNI TELEVIZIJSKI FILM, KI GA JE VZHODNONEMSKA TELEVIZIJA PRIKAZOVALA V ZACETKU FEBRUARJA LETOS, NATO PA SO S FILMOM NASTOPILO NA NEDAVNEM MEDNARODNEM TELEVIZIJSKEM FESTIVALU V PRAGI. INTERVJU JE SILA ZANIMIV, SAJ JE MÜLLER PRED FILMSKO KAMERO PRIVOVEDOVAL O SVOJIH IZKUSNJIH, KI JIH JE DOBIL KOT VOJAK HITLERJEVE VOJSKE, O SVOJEM DELOVANJU V KONGU TER O TEM, KAKO MORA VSAK »ZAVEDEN« ZAHODNJAK BRANITI ZAHOD NA VSEH FRONTAH TEGA SVETA. ČASNIKARJI, KI MÜLLERJU NISO Povedali, DA SO PRISLI IZ NEMESKE DEMOKRATIČNE REPUBLIKE, SO RAZGOVOR ZACELI Z NEKAJ VPRAŠANJI O MÜLLERJEVIH VOJASKIH IZKUSNJIH IZ ČASOV, KO JE POSTAL PLACANEC.

V. — Predvsem bi vam radi zastavili vprašanje tehnične narave. Kako naj vas imenujemo v pogovoru? Zdi se mi, da sta dve možnosti. Lahko vas preprosto imenujemo z meščanskim nazivom »gospoda«, se pravi gospod Müller, hkrati pa imate tudi vojaški čin majorja. Prosim, odločite.

O. — Odločite kar vi. Običajno me ljudje imenujejo major. Takšna je navada.

V. — Torej bomo spoštovali navado. All vas lahko vprašamo, kje ste zasedeli ta čin? V nemški vojski?

O. — Ne, ne. Pridobil sem si ga v Kongu, januarja leta 1965.

V. — V Kongu. Torej lahko sklepamo, da ste kongovski državljani.

O. — Ne. Se vedno imam nemški potni list. V Kongu sem bil samo v službi kot oficir.

V. — To pomeni, da imate potni list, ki so ga izdale oblasti Zvezne republike Nemčije.

O. — Tako je.

V. — S kakšnim ciljem ste se vojskovali pod tujo zastavo?

O. — Rekel bi, da se je vse začelo leta 1950, ko sem postal pripadnik pomožnih enot ameriške vojske v ZRN. To delo v okviru ameriških oboroženih sil mi je dalo mnogo poguma; naletel sem na mnogo zanimivih stvari, s katerimi se ni bilo moč srečati v nemški vojski, ker teh v tem času še ni bilo. Posebno sem se zanimal za revolucionarno vojno, za sodobno vojno; ugotovil sem, da dajejo ameriške oborožene sile v tem smislu veliko možnosti.

V. — Kasneje bomo podrobneje razpravljali o povojnem obdobju, major Müller. Pred tem pa bi se radi pogovorili o dejstvu, da ste se kot nemški državljani bojevali pod tujo zastavo.

O. — Točno.

V. — Vam ne bi bilo prav, če bi vas imenovali »placanec«?

O. — Te besede raje ne bi uporabljal. Kaj pa sploh je »placanec«? Beseda se mi zdi zelo grda. Uporabljajo jo na primer za vojake Južnega Vietnama, ki se bojijo za svojo domovino, ker jih plačujejo Američani. Ljudje vedno govore o placancih. Toda to so vojaki, ki se borijo za svojo domovino ali pa za svojo politično ideologijo. In prav to je tisto, kar počnem v Kongu jaz. V Kongu sem branil Zahod, zahodno svobodo in našo zahodno ideologijo.

V. — Major Müller, imamo vprašanje zasebnega značaja, če nimate nič proti. Ali bi nam lahko na kratko povedali svojo življenjsko zgodbo?

O. — Moj bog, o tem so že toliko pisali, kaj naj še povem? Rodil sem se leta 1920, pripadam generaciji, ki jo je opohtevala vojna, kar pravijo ljudje. Sem Prus, rojen sem v Brandenburg, mlada doba pa sem preživel v kolegiju v Goldbergu. Nato sem bil v delovnih enotah, od leta 1939 do 1945 pa v Wehrmachtu.

V. — Se nekaj naša zanima mimogrede: kaj je delal vaš oče?

O. — Moj oče je padel leta 1942: bil je polkovnik nemške vojske in je pokopan v Rusiji.

V. — Kolikor lahko razberemo iz vaših besed, ste sodelovali v drugi svetovni vojni prav od začetka?

O. — Da, na fronto sem odšel leta 1939. Poslali so me na mejo med Slezijo in Poljsko. Tam sem tudi doživel ogenj, ker, kot pravijo temu. Bilo je precej nedolžno. Nekaj streliv iz topov in konic. Kasneje, med vojno, je bilo streljanja precej več, posebno v Rusiji.

V. — Povejte nam kaj več o napadu na SZ. Saj je šlo za napad, ali ne?

O. — Seveda. Nekaj dni pred napadom sem opravljal službo na opazovalnici ob ruski meji in čez dan sem se preoblačil v poljskega kmeta ter hodil sem ter tja ob reki, da bi lahko opazoval nasprotni breg. Tako smo se spoznali z zemljislovci.

V. — Major Müller, primerjajmo dogodke iz junija 1941 in dogodke v Kongu v letih 1964 in 1965. Ali mislite, da ste ostali zvesti idealom, ki ste jih imeli leta 1941.

O. — Da.

V. — Kakšna je zveza med tema dvema vojnima doživljanjema?

O. — Rekel bi, da je edina zveza, ki jo vidim, protiboljševizem. Sicer pa moram reči, da sem se pred dvajsetimi leti bojeval za veliki raj, nemško nacionalsocialistično državo, danes pa sem borec za svobodni Zahod. Tu je vsekakor nekaj razlike.

V. — Razlike?

I. — Da, seveda. Zveza je v protiboljševizmu, samo v tem.

Major Müller nato odgovarja na nekaj vprašanj v zvezi z njegovo vojaško-idejno rastjo. Povedal je, da je bil kot deček pripadnik Hitlerjeve mladinske organizacije, da se je med zadnjimi rešili ruskega ujetništva ter pobegnil na območje, ki so ga zasedli Američani, da je potem, ko je prišel iz vojnega ujetništva, postal pripadnik industrijske policije in da je bil med prvimi, ki so postali vojniki povojne zahodnonemške vojske, kjer je dobil tudi čin podporočnika. Hkrati je Müller povzel, da je v tem času sodeloval z različnimi ameriški vojaškimi organi, kjer je lahko spoznal njihove poglede na sodobno vojskovanje, kar ga je zelo zanimalo. V tem času je tudi postal eden od ustanoviteljev in članov Društva za vojaško znanost in Društva za vojaško politiko v obrambo miru v Münchnu.

V. — Major Müller, rad bi vas vprašal, kakšni so bili vaši prvi stiki, ki so vas kasneje pripeljali v kongosko vojsko?

O. — Prve stike sem imel že v Nemčiji. V Langenu sem se približal Combeju. Informacije, ki sem jih dobil od njega, so me prepričale, da iz Evrope ni moč v Kongo in da je bolje oditi v Južno Afriko. Sprejel sem ponudbo, ki mi jo je dal nekdo, kar se odpravlja v Južno Afriko. Ko pa sem prispel tja, je bilo v Kongu vsega konec. Combe je vojno izgubil in ni več nabrajal placancev preko Južnoafriške republike.

V. — Kijub temu pa je Južna Afrika postala izhodiščna točka vaše vojaške kariere?

O. — Da, nekoga dne se je v lokalu, kjer sem delal, pojavil možakar in me vprašal: »Ste vi gospod Müller?« Da, jaz sem. »Dobil sem vaše pismo, vendar nisem mogel odgovoriti, ker... Sicer pa veste, kako je s temi delikatnimi vprašanji, razen tega pa sem raje prišel kar sam. Konec junija, ne konec julija 1964 bodo čete OZN zapustile Kongo in premier Combe se bo vrnil v Katango, bi hoteli z menoj?« Seveda sem hotel.

V. — In tako ste postali poveljnik oddelka Komando 52?

O. — Točno. Komando 52 pa je nastal tako: bil sem v Kamini in sem se vrnil s svojega prvega pohoda, ta čas pa je prišlo iz Južne Afrike 500 mladih ljudi. Šlo je za skupino nacionalistov, kot se običajno zgodi v Južni Afriki. Nemci so že ustanovili svojo skupino in njihov poveljnik je postal pripadnik von Blottnitz. Razen tega smo imeli tudi mednarodno skupino padalcev, pa še druge komandose. Nobena od teh skupin se ni bila organizirana. Vsa zadeva je bila nekoliko zmedena in lepega dne, kako naj rečem, menda drugega ali tretjega dne po mojem prihodu iz pohoda v Albertville, so fantje prišli k meni in mi rekli: »Müller, na prihodni pohod bomo šli z vami.« To je bil seveda zame precejšen problem.

V. — Vaš pohod v Albertville je bil menda še posebno uspešen?

O. — Da, prinesel mi je precej popularnosti. Potem je v začetku septembra 1964 prišel ukaz generala Mobutuja. Tedaj je bil poveljnik kongoskih oboroženih sil; nekaj časa je bil tudi šef vlade.

V. — Zdaj je spet...?

O. — Mobutu je rekel, da nujno potrebuje učinkovito skupino, ki naj bi šla v ekvatorialno provinco. In je rekel: »Müller, vi ste se ponudili, in če hočete, lahko greste.« In sem šel. Šel sem in vprašal, kakšne ljudi lahko dobim. »Kakršne hočete.« Tako sem si izbral padalce, kajti padalci so mi zelo všeč. Mike Hore mi je rekel, naj vzamem tudi Nemce. Seveda sem vzel tudi Nemce.

V. — Kdo je dajal ukaze za operacije?

O. — Dejansko ni dajal ukazov nihče. Prišel sem in rekel...?

V. — Bil ste torej poveljnik, ki zapoveduje samemu sebi?

O. — Prav tako, poveljnik, ki zapoveduje samemu sebi. Seveda se lahko nad tem namestite in rečete: Müller pretirava. Vendar je res, da mi nihče ni dajal ukazov o tem, kaj naj počnem. Potem ko sem nekaj dni ostal v Engende, sem zahteval od glavnega štaba v Leopoldville, naj me pustijo naprej, da avazamem Buende. Odgovor je prišel 16. septembra 1964: »Müller, če mislite, da je položaj v redu, napredujte.« Nato sem šel skozi Coque nerville, glavno mesto vzhodne pokrajine.

To je bilo dobro, saj so črnici videli, da je v teh krajih nekaj belcev, kajti belci imajo v Kongu še vedno fantastične sive. Nato sem sklenil, da bom napredoval naprej do naslednje plantaže, do naslednje misijonarke postaje, ki je bila 50 kilometrov naprej. Imenovala se je Flandria. Tam sem odkril, da so povsod okoli uporniki in da gre za tako imenovano »Jeunesse«. To je mladinsko revolucionarno gibanje, ki se bolj ali manj ukvarja z mislijo, da bi osvobodilo domovino. Vendar je socialistično, zelo socialistično.

V. — Komunistično?

O. — Lahko bi rekli komunistično...?

V. — Če prav razumemo, je moč iz vaše zgodbe razbrati, da v teh akcijah niste preživeli kvi.

O. — Ne. Če govorim pošteno, tudi ni bilo potrebno. Jaz sem proti prelitvanju krvi. To sem dokazal v Kongu in mislim, da sem na pravi poti. Nikoli ne bi ubijal ljudi samo zato, ker imajo trenutno drugačne zamisli...?

Ko je Müller govoril v mikrofon o svojih operacijah v Kongu, je magnetofonski trak zabeležil vrsto izjav, ki so trenutno v arhivih televizije Nemške demokratične republike. Med drugim je pripovedoval: »Mislim, da smo jih v spopadu ubili 17.«

»Tako smo začeli streljati in v nekaj minutah jih je oblačilo na zemlji — nekaj vem več točno — menda 28.«

»Poročnik Louw je vzel svoj džip in tri vojake ter počakal, da se je sovražnik približal. Ko so bili približno 300 metrov od nas, je začel streljati. V hipu je bilo na tleh 40 mlričev.«

»Vprašujete, če smo ranjence jemali v ujetništvo. Jaz v svojem oddelku jih nikoli nisem maral. Tu jih preprosto streljamo.«

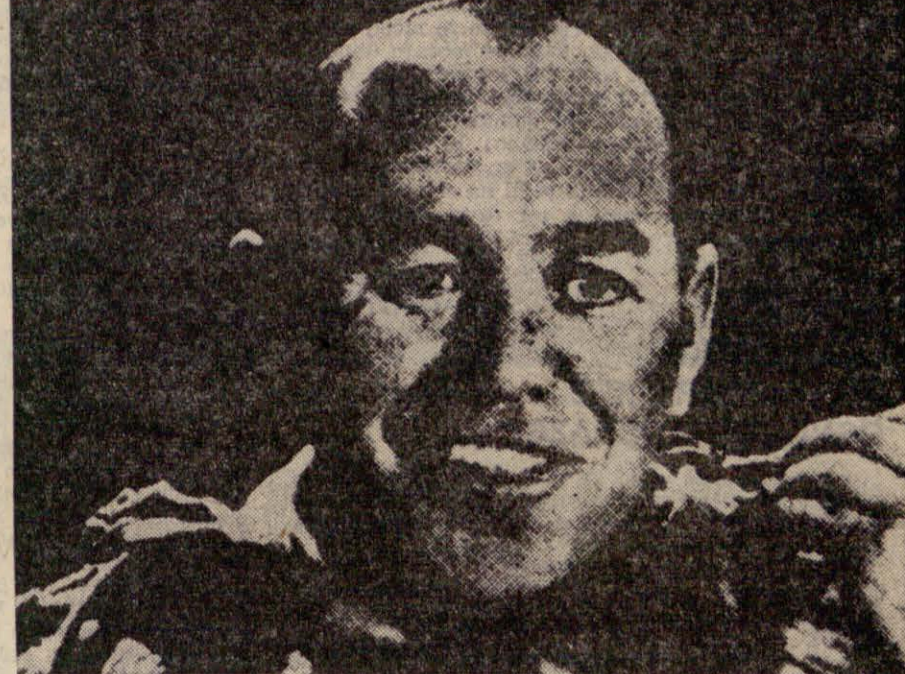
»Da, mučenje je tu običaj. Nekoga zadržujete in ko ga zaslišujete, ga morate tepsti, sicer vam ne bo povedal tistega, kar bi moral. Potem pa, ko je spregovoril, no, saj je upornik, upornik, ki ga ne štiti zakon, potem ga morate ubiti. To je navada. Običajno ne jemljejo ljudi v ujetništvo, in če nam kdo pade v roke, ga raztrgamo na kosce. Najprej desno nogo in nato levo.«

V. — Z vami je bil v službi tudi neki poročnik Mazy. Postal je slaven strokovnjak za obdelavo lobanj.

O. — Da, da. Poznam to zgodbo Moram reči, da je bil Mazy odlični oficir. Fotografije, ki so jih objavljali časopisi, so ironične. Spominjam se, da je bilo pred našimi položaji ubitih na stotine kongoskih upornikov.

V. — Stvari torej le niso potekale tako zelo mirljubno?

O. — Mislim, da o tem ne sme biti dvomov. Sicer pa, takšni so bili časi. Mazy sam pa je umiral — in ne kuhal — lobanje, ki so jih insekti, mravnje in tako dalje, že prej obiskali. Bila je dobra zgodba, dobra za časopise in tako so ga slikali, ki je čistil te reči. Slike niso naredili zato, ker bi se Mazy zanimal za lobanje —

saj je eno že imel — marveč zato, ker so jih hoteli imeti časnikarji za spomin... V. — Kaj pa se je zgodilo z Jacopetti-
tjem? O. — Jacopetti je prišel prav v času, ko... V. — Ko je Louw odhajal?

O. — Točno, ko je Louw odhajal. Dobil sem navodila od obrambnega ministrstva, od generala Mobutuja, da ima Jacopetti dovoljenje za slikanje in filmanje v času, ko bomo zavzemali Buende, Vern, da Jacopetti dela — da je dober režiser, Morda je rekel: poslušajte, tu je človek, ki ga mislite ustreliti, postavite ga malo bolj na levo, tako, da bo osvetlitev boljša — sicer vam pa ne morem povedati točno, kaj se je dogajalo. Ne Louw ne drugi mi niso povedali ničesar o tem, vem le, da so sli-

kali in filmali ustreljene ljudi. V. — Major Müller, odstran meja Zvezne republike Nemčije še vedno živijo Nemci... O. — Na žalost.

V. — Ali si lahko zamislite, da bi svoje izkušnje v gverilskem vojskovanju postavili v službo vojne, katere namen bi bil osvoboditi tega dela nemškega prebivalstva? Ali si lahko zamislite takšen položaj?

O. — Da, na žalost si ga lahko. In pri tem ne gre samo za vzhodno cono Nemčije, ampak tudi za Vietnam.

V. — Major Müller, bonška vlada podpira ameriško akcijo v Vietnamu. Ali bi se vpisali v vlegro za Vietnam? O. — Z največjim veseljem, prav to je tisto, kar mi je všeč.

IVAN HMELEK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

SKLENJENA OBRAMBNA ČRTA

ostro vreme, nekaj neprestano motenje s strani italijanskega topništva, ki tudi v promoru ne miruje, največ pa neizvežbani delavci. Medtem ko uporabljajo pri delih v zaledju vse češče in vse več vojnih ujetnikov, morajo za svojo varnost in za vojne potrebe v prvi črti poskrbeti vojaki sami. In tako pomagajo tehničnim četam z nezadostno opremo se vojaki iz Madžarske, Slovaške, Romunije, pomagajo Poljaki, Ruteni, Čehi, in kamen dolbejo Dalmatinci, Bosanci, Slovenci, Avstrijci — vsi brez izjeme, s se bolj pomanjkljivo opremo in poleg tega še brez znanja. Zato skupljejo včasih meter na dan, drugič morda petnajst, dvajset centimetrov. Delo napreduje po polzevo, vendar je do pete italijanske ofenzive obrambna črta sklenjena. Niti zadleč se ne more primerjati z italijanskimi marsikje z debelimi betonskimi stropovi prekritimi jarki in stikalici, vendar je boljše kot vse, kar je štilo vojake soške armade doslej. Se vedno pa je moral tudi v načrtih poveljstev nositi glavno težo obrambe, bojevanja, krvi in gorja vojak in pomanjkljivosti utrdb je moral nadomestiti vsak posamezen borec s svojim junastvom ali zdržljivostjo in s svojo iznajdljivostjo — oziroma vojno veščino.

kakor se je tedaj uradno imenoval, Mojstrovka-Pass, v Kranjski gori so klicali to sedlo »Jezerce, Trentarji pa »Kranjski vrh«. Na vrhu je bilo namreč majhno jezerce. Ko je bila vojna z Italijo že skoraj gotova reč, so začeli dostavljati s pomočjo ruskih ujetnikov gradivo za žične ovire na tem planinskem prehodu. Takrat to ni bilo več tako težko, ker je precej visoko že peljala vozna pot, ki so jo naredili za spravilo lesa iz gozdov pod Prisojnikom. Toda šest let pred začetkom bojev na Soči je bila čez ta vrh speljana komaj steza; še ta se je tu in tam zgubljala pod nanosi plazov ali jo je pobral potok, ki je od nali močno narasel. Prvo cesto, ali bolje vozno pot, so zgradili l. 1909 za spravilo lesa iz gozda ljubljanskega tesarskega mojstra Ivana Zakotnika pod vodstvom tedanjega njegovega uslužbenca Franca Urana, ki nam je svoje spomine na gradnje te in zlasti poznejše vojaške ceste ljubezljivo prepustil v uporabo. Iz teh spominov navajamo nekaj za naš podlistek zanimivih odlomkov in izvlečkov.

STREHE PROTI PLAZOVOM NAD NOVO CESTO

»Čim se je spomladl leta 1915 približeval mesec maj in ko je bilo že popolno sigurno, da bo Italija stopila na nasprotno stran,« piše v svojih spominih Franc Uran, »se je v Kranjski gori pričelo pripravljati z mrzlično naglico za graditve ceste čez Vršič v Trento. Prišle so genijske (tehnične, op. p.) trupe z inženirji in pričeli so meriti in trasirati cesto v Trento. Navlekli so ogromno raznega gradbenega materiala v Kranjsko goro in s tem materialom so prihajali vedno novi Rusi, ki so služili kot delovna sila. V Kranjski gori so zgradili razne barake, skladišča, pisarne itd. Bil je v resnici ogromen promet. Trasa do Trente je bila kmalu končana in so jo razdelili na 12 ali 13 odsekov. Vsak odsek je prevzel en inženir. Inženirji so bili pečovini češki Nemci in nekaj Madžarov...

...Ko pa je dne 24. maja 1915 Italija oficijalno napovedala Avstriji vojno, je bilo delo na cesti čez Vršič že v polnem razmahu. Takrat sem bil tudi jaz poklican v vojno, pa sem bil zaradi svojega položaja pri gradnji te ceste vojaške službe začasno oproščen.

Vojaška uprava pa je zasedla tudi našo naselbino (v njej so živeli med sečnjem, op. p.) in je bilo naše delo v gozdu popolnoma ustavljeno. Zakotnika je ogromna reziža v gozdu finančno skoro uničila in je bil že skoraj pred polomom, ker je gozd samo žrl, od sebe pa je premalo dal. Ko

pa je videl, da se je vojna uprava odločila delati cesto čez Vršič, mi je padla dobra misel v glavo, da bi se dalo dobro vnovčiti les v njegovem gozdu. Odpejal je v Beljak, kjer je bila komanda 6. kora (korpora, op. p.). General Rohr, kateremu je predlagal, da bi bil on pripravjen napraviti čez Vršič tako imenovane strehe proti plazovom (Lavinenschuttdaecher) iz svojega lesa in bi bil tako zagotovljen siguran prehod za avstrijsko armado čez Vršič tudi pozimi, ko zapade sneg. Vojna uprava je Zakotnikov predlog odobrila in pričela se je gradnja teh streh čez Vršič.

Vojaška trasa je šla po naši (cesti za spravilo lesa, iz leta 1909, op. p.) samo do Erike, kjer je prešla Pišenco in se potem polagoma dvigala z nekaj zavoji do Mihovega doma. Tam se snide z našo cesto, ki pa jo zopet takoj zapusti in se potem do Močila zopet parkrat samo srečata. Ta trasa je vzela popolnoma svojo smer in pride na Močilo zopet na našo cesto, kateri nekaj časa sledi, potem pa preide v zavoj in se s staro cesto zopet snide na vrhu prelaza.

Na gorški strani pa gre po naši cesti, razen dveh vijug, neprestano do Hude Ravne, t. j. do Komacovega spomenika, ki so ga takrat hoteli podreti, pa sem pri takratnem inž. Schuitu intervjuiral, da je spomenik ostal. Nadalje gre trasa zopet po naši cesti do našega naselja in potem naprej do Supece in dalje do Lez. Od tu dalje pa se nova trasa ne opira nikamor, ker od tu dalje ni bilo takrat niti steze. V raznih vijugah in na silno slabem terenu pride končno v dolino pri sedanjem mostu in od tu dalje do Loga v Trenti. Predora takrat še ni bilo. Tega so napravili pozneje šele Italijani...

...Po celi Sloveniji in celo po Tirolskem in solnograškem so takrat rekvirirali sekače, tesače in voznike, ki so morali priti na delo za cesto čez Vršič. Proti-

lavinске strehe naj bi se zgradile od Močila čez vrh in potem še nekoliko naprej do Tičarjevega doma. Protislavinске strehe so bile projektirane tako, da bi bile postavljene na 35 x 35 cm močnih stebrih, na katere bi bili pritrjeni močni špirovci in potem vdelani v teren nad cesto. Na špirovcih pa bi bili kot streha 6 cm debeli plohi, čez katere naj bi potem plaz zdrsel. Teorično je bila to jako dobra zamisel, praksa in plaz pa sta pokazala vse kaj drugega.

Takoj se je pričelo z izdelavo stebrov in špirovcev. Na Lezah pa so vojni ujetniki in roko žagalni plohe in sicer tako, da je bil en ujetnik na vrhu, dva ujetnika pa sta držala in vlekla ročno žago spodaj. Na ta način se je na Lezah našagalo dnevno do dva vagona plohov...

Cesta se je medtem delala nevarno naprej in sicer z vso brzino. Trdna ta cesta ni bila, ker se je v razne škarpe porabil okrogel smrekov les, ki nikakor ni mogel držati dolgo, kar se je pokazalo tudi pozneje.

Istočasno pa se je izdelala tudi žičnica, ki je vodila iz Kranjske gore na Vršič, kjer je bila postaja. Druga postaja je bila v grapi pod našo naselbino, tretja pa ob brvi, čim se pride v dolino pred izvrom Soče, žičnica je vlekla ježo do 60 kg in se je predvsem prevažala hrana za vojsko, seno za konje in pa razno orodje... Ko so žičnico gradili, sem povedal merodajnim faktorjem, da ni prav izpeljana, ker jo bo vzel plaz, pa so se mi smejali, češ, da ni tako nevarno, kot jaz mislim. Mnogi oficirji in inženirji so se celo smejali projektu protislavinских streh.

Cestna dela so napredovala silno naglo tako, da se je l. oktobra že peljal po njej z avtomobilom poznjši cesar Karl. Peljal se je do Soče v Trenti, kjer je bil vojaški sprejem. Takrat se je govorilo, da se je potem pri kosilu nalezel konjaka in potem celo pijan padel v Sočo. Mi smo morali na Močilo držati špalir...

Utrjevanje avstrijskega topništva v jarkih na Doberdobski planoti.

DALJE PRIHODNIC

REPUBLIKA MALIH DOMAČIH ŽIVALI

Ker smo dežela v razvoju, premoremo vsakovrstne domače živali, tiste, ki se podede po kmečkih dvoriščih in tiste, ki se sprehajajo po mestnih stanovanjih. Oboje imajo ljudje radi, manj priljubljen pa so živalce, ki ljubijo revščino, vlažna in zatohla stanovanja in prebivalce teh stanovanj. Nasploh pa velja, da ima približno polovica vseh Slovencev živali srčno rada, goji jih, jim daje jesti, se jim dobrokrija in jih razvaja, druga polovica pa ima domače živali raje servirane na krožniku.

Vseh živali, ki prebivajo pod slovensko streho, je toliko, da jih ni mogoče naštetih. Omenili bomo samo najbolj popularne. Prvo mesto zavzemajo mačke. Nihče jih ni prešel, ker niso obdavnice, toda cenijo, da jih bo od vseh hišnih živali največ. Nobena kmetinja ni brez njih, sprehajajo pa se tudi po mestnih stanovanjih. Prve si delijo hrano s kokošmi in lovijo miši, druge žive od mesa, mleka in naklonjenosti svojih lastnikov. Navadno zadržajo eni družini ena mačka, na Slovenskem pa poznamo tudi nekaj primerov, ko se po stanovanju šeta petnajst do dvajset mačk. V teh primerih so pravi gospodarji mačke in ne njihovi lastniki.

Razen te ljubke male zverine, ki s svojimi gibkasto razveseljuje toliko ljudi, obstajajo še živali, ki pa jih ljudje raje zaklepajo v kletke. To so kanarčki, skorci in papige. Slednje učijo Slovenci predvsem italijanskih in južnjaških kletvic, v pomanjkanju sočnih slovenskih. Edino golo niso zaprti. Zato pa se morajo vsakovrstne zlate ribice zadovoljiti z le nekaj litri vode.

Zelo redki so, ki imajo v svojih stanovanjih kameleone, krokodilčke bele miši (zato pa je sivih miši obilo) in želve. V našem seznamu niti nismo upoštevali bolh, stenic, uši, mravelj, ki vdirajo v šrambe, muh, komarjev in pajkov. Nismo upoštevali niti opic, ki smo jih nekaj opazili v zasebnih stanovanjih, kjer so s svojim poskakovanjem delale konkurenco domačim otrokom. Prav za gostu pa smo ugotovili, da noben Slovenec nima v zasebni lasti slona, leva, mliškega

konja, žirafe ali medveda. Te živali se niso dozorele našemu standardu.

Tiste, ki vidijo v domačih živalih predvsem korist, bodo zanimale številke o kokoših. Kokoši je slovenska nacionalna žival, jutro dolga vrsta oboževalcev, ne kokoši, ampak kokošjih jajc. Lani so našli v naši deželi 2.700.000 perutnine, od tega eno tretjino v družbeni lasti, dve tretjini pa v zasebnih rokah. Zdi se, da naša družba nima dosti smisla za ljubizen do jajc. Toda pred desetimi leti je bilo razmerje precej bolj drastično. Zasebniki so takrat premoogli 1.780.000 perutnine, v družbeni lasti pa je bilo komaj dobrih 5000 perutnine. Perutnina sicer niso samo kokoši, lahko pa rečemo, da za vsakega Slovenca vsaj ena kura jajca nese.

Tako kot povsod, poznajo tudi pri gojenju domačih živali modo. V mestnih družinah je trenutno moderno imeti siamsko mačko ali pa zlatega hrčka. Poslednji se prilije tudi majhni površini modernih stanovanj, ker ni večji od nekoliko bolj rejenega piščanca.

Najbolj plemenita in človeku najbolj zvesta domača žival je pes. Psa čuvaja premore skoraj vsaka kmečka hiša, lovski pes pa predstavlja že dragocenost. Lovski psi imajo svoje rodovnike in na Kinološki zvezi Slovenije skrbno vodijo evidenco o njih. V Sloveniji je organiziranih v društvih 12.500 lovcov, lovskih psov pa je le 4684, od tega 989 pitčarjev, 269 šarivcev, 104 gonilci (avtohtona slovenska pasma), 949 brak jazbečarjev, 756 jamarjev in 17 barvarjev. Julij Kodrer, tajnik zveze, nam je povedal, da so vsi ti psi solani. Solanje nekaterih psov traja tudi dvoje let. Povedal je tudi, da je lovskih psov vedno več. Samo v teku zadnjega leta je bilo prijavljenih 124 mladčev lovskih psov. Cena mladca se giblje med tremi tisočaki starih dinarjev pa tja do tridesetih, štiridesetih tisočakov, odvisno od pasme.

Živali je pri nas veliko, pogosto pa bremo o kričečih primerih slabega ravnanja z živalmi. Fantiči in odrasli streljajo ptice z zračno puško ali s fračo, ljudje

zastreljajo mačke, slabo ravnaajo s psi čuvaji, mnogi psi nimajo niti lastnih pasjih ut itd.

Pred tremi leti se je na predlog nekaterih posameznikov ustanovilo v Ljubljani Društvo za varstvo živali, ki je v treh letih ustanovilo podružnice tudi drugod po Sloveniji. Društvo šteje že 2400 članov, od tega tisoč mladine. Za sedaj pa je pretežni del članstva še v Ljubljani. Morala se bo komu zdelo, da je to društvo, v katerem bodo imele prvo besedo ženske, ki se jim živali pač bolj smilijo kot trdosrčnim moškim. Toda odbor društva, sestavljen iz uglednih javnih delavcev, šteje osem moških in samo dve ženski.

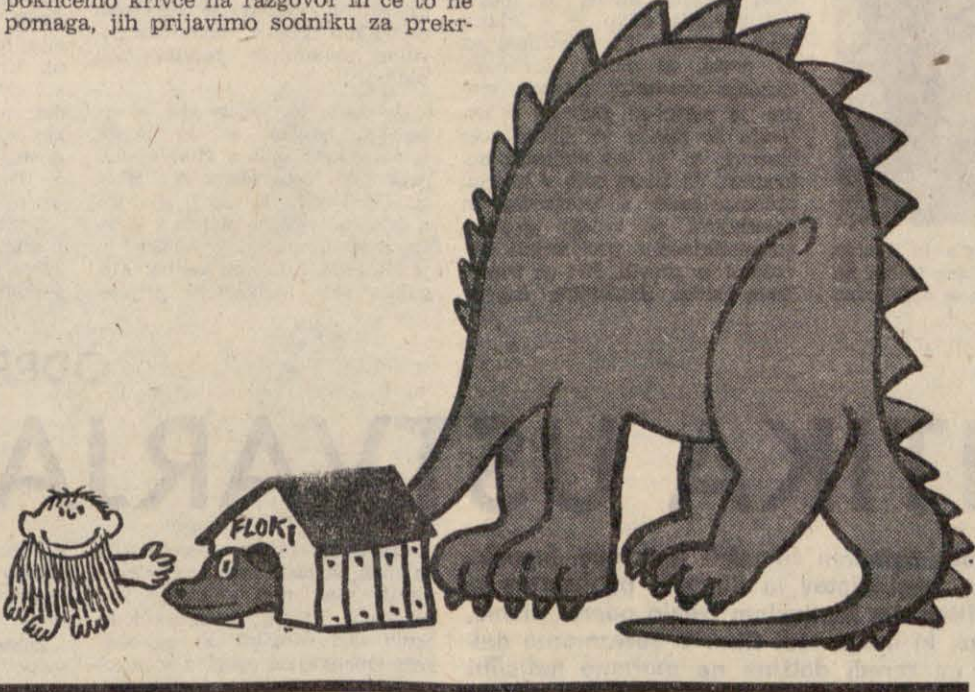
Lea Müller, tajnica Društva za varstvo živali, nam je pojasnila glavni namen društva: »Naš cilj je preprečevati mučenje kakršnikoli živali, od najmanjših do največjih. Naši člani, pa tudi drugi pošiljajo našemu društvu prijave, mi pokličemo krivce na razgovor in če to ne pomaga, jih prijavimo sodniku za prekr-

ške. Prav sedaj pripravljamo predlog Zakona o varstvu živali, ki ga bomo jeseni predložili zakonodajnemu odboru Ljudske skupščine.«

Trudijo se, da bi pritegnili k sodelovanju čimveč mladine, ena izmed mladinskih podružnic, v Kočevju, izdaja celo zvezlo urejavo glasilo »Gnezdece«. Svojo dejavnost vzdržujejo samo s članarino in s prostovoljnimi prispevki, pa tudi vse delo je prostovoljno.

V zapadnih deželah obstajajo takšna društva že desetletja. V bitenih teh društev je za sedaj še mogoče prebrati nasveti lastnim članom: »Ne hodite v Jugoslavijo, Grčijo in Španijo, ker tam grdo ravnaajo z živalmi! In ker je pristašev gibanja za lepo ravnanje z živalmi po svetu vedno več, takšni nasveti niso ravno koristni našemu turizmu. J.K.

Domača žival Praprastencev.

Novost na tržišču!

Mixal vam zagotavlja idealno avtomatsko in superavtomatsko strojno pranje.

Mixal

PULJSKI GOSTINCI SE NE TEPEJO ZA GOSTE

SLAŠČICARNE CONTRA RESTAVRACIJE

Vsi časopisi so polni besed o turizmu. O turizmu govore politični voditelji. O njem razpravljajo poslanci in skupščini.

Vsi se zavedamo, kako pomemben lahko postane turizem za občinsko, republiko in državno blaginjo, za žep vsakega izmed nas.

Pod vplivom vsega tega smo prepričani, da so gostinci po vsej državi do komolcev zavijali rokave in se spustili v trdo borbo. Vsakemu tujemu ali domačemu gostu bodo ponudili vse, kar zmorejo, ustregli mu bodo po svojih najboljših močeh.

Zlasti sedaj, sredi največje sezone. Če bo treba počivati, se bodo spočili v oblačnih jesenskih dneh, ko ne bo več gostov.

Pulj, mesto na jugu Istre. Mesto z veliko zgodovinskih znamenitosti, z eno redkih velikih rimskih aren in z dokaj lepimi kopalnicami. V poletnih dneh se v mestu tare avtomobilov z nemškimi, angleškimi, francoskimi turisti in avtobusov z češkoslovaki. Turizem cvete. Restavracije delajo s polno paro.

Stoj! Nobena grazarjenja več! Prvi postanek. Restavracija »Bašta« sredi mesta. Z zelenjem obrasčen vrt je pri-

jeten, če odštejemo neprijetno zaudarjanje po stranišču. Natakari pride še začudeno hitro. Kolegica naroči telečjo pečenko, ki je na jedilnem listu vpisana pod »jedila po naročilu«, jaz pa polnjeno papriko, ki je že »gotova«.

Natakari se nekaj zmrduje in tudi takoj razloži vzrok zmrudovanja: »Na pečenko bo treba čakati!«

»Dobro, bom počakala,« pravi kolegica.

»Toda ali ne bi raje tudi vi polnjeno papriko?« vztraja natakari.

»Ne, bom raje počakala,« vztraja tudi kolegica.

Ne navadno, natakari vsiljuje gostu ceno eno namesto drage! Toda zgodi se, kdo bi si mislil kaj drugega.

Drugi postanek: Kopalniška kavarna na Zlatih stenah. Naročimo sadni sok in kavo.

»Kaj bi s kavo,« ugovarja natakari. »Ali ne bi raje dvakrat oranžado, ki jo imam pri roki?«

Tretji postanek. Hotel »Riviera«, prvi puljski hotel. Uvedemo se na imenitni teras in čakamo. Čakamo. Se čakamo.

Potem le priključimo nekoga, ki pove, da ni pristojen za naše omizje. Končno najdemo pristojnega. Medtem je minilo natančno petdeset minut. »Riviera« pa je pravzaprav gostinska šola, nekaj takšnega kot ljubljanski »Bellevue«. Toda žlice, ki jo natakari po dolgem času le prinese, se drži še krompir.

Po nekaj izkušnjah se človek naravnost zbolji natakarije kaj vprašati. »Samo brez naglice,« pravi. »Nič se ne mudi.« In drže se žalostno in gledajo grdo. Zdi se, da bi najraje zaklenili mestna vrata pred sitnimi turisti, ki hočejo jesti.

Vsa imenovana gostinska podjetja so družbena last, imajo delavsko samoupravljanje, pravilnike o nagrajevanju itd.

Toda nekdo v Pulju vendar daje dober vtis. Ob pol drugi nočni uri so bile v središču mesta odprte še tri slaščičarne, vse v rokah zasebnikov.

V izloži ene izmed slaščičarn visi napis: Postrežemo ob vsakem času. Stopimo vanjo, nekoliko previdno, saj ne verjamemo prav napisu in vprašamo, ali lahko dobimo kavo.

»Seveda,« pravi nasmehljani slaščičar. »Takojo bo.«

Tedaj zmanjka elektrike. V hipu gore sveče.

Le sprejem nas udobrovolji, naročimo še torte in povprašamo, dokle ima odprt.

»Dokler so gostje,« pravi.

Saj nima odprtosti skozi vse leto tako dolgo, samo sedaj, ko je sezona na vrhuncu, ko je gostov tudi v nočnih urah dovolj.

Slaščičarji rešujejo ugled puljskega mesta. Ali bi ne bilo pametneje, če bi zamenjali vloge. Slaščičarji bi prevzeli restavracije, gostinci pa slaščičarne?

JAK

PO NAŠI DEŽELI

NEKOČ IN DANES

● RAVNE CESTE SO PRAVI VIR BLAGOSTANJA

Ravne in lepe ceste zelo pospešujejo vsestransko trživo. Kraji pa, kateri niso v stani svojih pridelkov zaradi pomanjkanja lepih cest in potov, ali zaradi slabih izdelkov in denar obrtni, trpe veliko uboštvo v materialnem in vsled tega tudi v duševnem obsiru. Da dospemo tedaj do blagostanja in po blagostanju do večje omike, treba je najprej za lepo izpeljane, kar koli mogoče ravne ceste in poti skrbeti. Kaj nam pomaga zlato v breznu, ako ne more živna duša do njega?

Novice, 22. avgusta 1886.

● DROBIŽ POLICIJSKE KRONIKE

Arretirana je bila B. R. radi vlačuganja. — Nekaj gospod je v eni rožnodolski gostilni lahko telesno poškodoval gostilničarko, ker mu ni hotela dati pijske. — V Trnovem sta se dva moža opsovala in končno je močnejši drugemu izbil zob. — Dve mladi dekletki sta bili prijateljni radi venerične bolezni. — Dva slučajca pijanosti oziroma kačjenja nočnega miru. — Končaj dalje preganja pse, ki nimajo nagobčnikov. — Zopet je 12 novih slučajev prestopka cestno-policijskega reda.

Jutro, 22. avgusta 1926.

TT IŠČE GOSTILNE S 5 ZVEZDICAMI

PRI PRAHU V IMENEM

Če v Celju vprašate, kje je na Kozjanskem kaka dobra gostilna, vam bodo brž povedali, da se oglašite pri »Prahue« v Imenem, na poti v Podčetrtek. To vam bodo povedali ljudje, ki so »sladokuscji«, in nimajo pri tem nikakršne vprovizije.

Tako smo se tam oglašili tudi mi. Predvsem zaradi vsak dan svežega odojka, s katerim postrežejo lačnim gostom. Tako so nam pravili, in prepričali smo se o tem, ne da bi poprej povedali, da iščemo gostilne s petimi zvezdicami.

Po slabi cesti iz Kozjega je do Imenega četrto ure vožnje (seveda če se vam ne zdi škoda avtomobila!). Prijazni gostilničar kar sam vpraša:

— Odojka, mar ne?

— Odičnega odojka (porcija velja 700 dinarjev) smo pospravili, kot bi trenli. Zares dober in — sveži!

— Vsak dan koljem! Bog obvari, da bi imel starega, saj bi me takoj »pogrunta!«. Enkrat tedensko se zapeljem v Brežice ponje, kjer so cenejši. Imam pa jih tudi doma, če jih slučajno ne morem dobiti. Ljudje so se tako navadili nanje, da bi smern biti brez njih — pripoveduje gostilničar in na vprašanje, kakšne specialitete ima še, odgovarja:

— Domačo salamo po 500 dinarjev porcija, pa tudi »šinjke« (vratovino) po 500 dinarjev porcija.

— In kakšno vino lahko pijemo?

— Samo domače — odgovarja. — Domače virštajnsko vino točim po 600 dinarjev liter.

Postrežba je solidna, mize so čiste. In ne glede na to, da se tudi marsikaj tuje iz Rogoške Slatine pripelje semkaj na obisk, smo se prepričali, da gostilna pri »Prahue« v Imenem zasluži vsaj pet zvezdic, če jih že druge prav toliko.

BISTRICA OB SOTLI: „RAUTNER“

Teško bi človek verjel, da je lahko »tam nekje bogu za hrbtom« tako lepa in tako dobra gostilna, kot je »Pri Rautnerju« ob Bistrici ob Sotli. Pravzaprav ni ob Sotli in tudi ne v Bistrici. Treba je še krepko pognati železnega konjčka po sicer lepem makadamu navkreber, kaka dva kilometra od te prijazne vasice. Na grebenu, na vrhu, boste nekateri zagledali lepo stavbo, bolj planinskega doma podobno, in truda (kakor tudi avtomobila!) vam ne bo žal!

Franc Rautner je v gostinstvu in turizmu doma! To se kajpada najlaže vidi pri postrežbi in v tem, kar lahko lačen in žejen turist dobi. Slovenski turisti so tu bolj redki, zato pa so toliko številnejši Hrvatje in — verjamete ali ne! — tuji!

Od Rautnerja ne boste odšli kar tako. S prijaznim nasmehom vas bo pridobil gospodar ali gospodinja. Ko pa se boste najedli domačih piščancev (polovica ga stane 1000 dinarjev), odlične srbske solate, ki je znana daleč okoli (200 dinarjev), ali pa kakršnekoli druge specialitete (domača salama ali klobase — 500 dinarjev, »šinjke« — 450 dinarjev, zaseka — po želji), si lahko privoščite tudi ribe! Če jih nima, bo gostilničar rekel, da malo počakate, in šel jih bo iskat v Bistrico ali pa kam drugam!

Iz te gostilne ne morete oditi, da ne bi bili postreženi! Pili boste »bizejčana« po 600 dinarjev liter ali pa tudi »whisky«. Pač — po želji!

In če vam bo avtomobila žal, zaradi zares slabe ceste, boste po okrepčilu na to zlahka pozabili!

GLOBOKO V SRCE KANINA

slušal pogovor med drugima dvema postajama. Ko je Metod telefoniral na površje, je med drugim dejal: »Zanimna me, kaj delata onadva bedaka na reletju.« Takoj zatem je bilo čuti iz situacije nekaj tretji glas, seveda z reletja: »Kaj si rekel, kdo je bedak?«

Dan je trajal do jutra

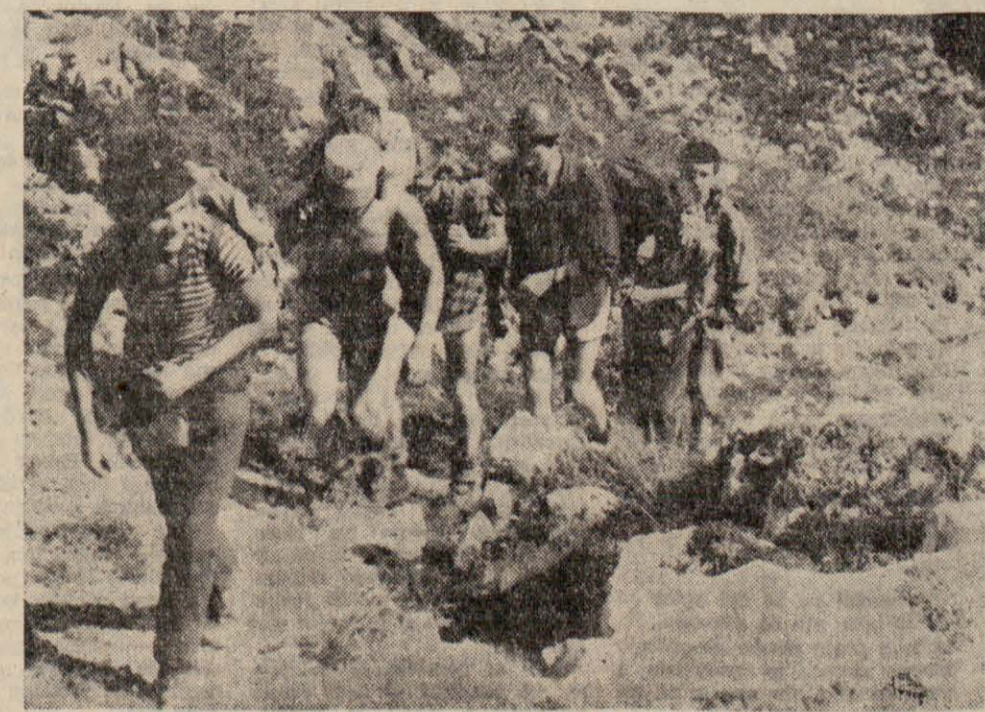
Ze pod večer so nam z dna sporočili, da naj pride dol še eden, ker bodo skušali prodreti skozi razširjeno razpoko napre). Za ta korak, ki bi bil skoraj njegov zadnji, se je odločil Janez, vodja odprave. Med spuščanjem se mu je nekam zataknila vrv in na izbiri je imel le dvoje: da se spusti in tresči v globino ali pa da ga vrv zadavi. Odločil se je za tretjo možnost, ki je Smrt ni predvidevala: da ostane pri življenju. S skrajnim naporom se je izmotal iz vrvi in se spustil na poličko pri petinšestdesetih metrih.

Padla je noč in v daljavi je vsakih nekaj minut blisk osvetlil oblake. »Nič dobrega se nam ne obeta,« se je zaskrbljeno ozrl v oblake Matjaž. V gozdovih Matajara je gorel ogenj, ob morju je bliskal svetilnik, a nismo imeli časa, da bi občudovali romantično nočno panoramo. Na dnu so zaskrbljeno sprejeli vest, da se zunaj pripravljajo nevihta. »Vrag bo, če tresči v lestve,« je dejal na dnu Veljkan. Nevihta se je vse bolj bližala, silnati je bilo že oddaljeno grmenje. »Temna je noč in stresa grom oblake,« sem recitiral Prešet na, a me je takoj popravil Sulc: »Bo tudi tebe nočjo stresalo.« Sreča je toliko že v »pobojja Kanina in že smo v duhu videli naše parte z obvestilom, da je preminil svet slovenskega jamarstva, zadet od strele.« Zanimna me, kakšen občutek imaš, če vate udari strela,« sem dejal v tistino, ki je nastala. »Le malo počakaj, pa boš čutil,« je zlobno pripomnil Manč. »Ali ni škoda elektrike,« je polnoma apatično izjavil Sulc. V trenutku se je ulila ploha in poglasila skromni ogenjček, ob katerem smo se greli. Pozvonil je tele-

fon: »Je Manč tam?« »Ne, tu njegova tajnica. A ti si Ilera, kaj počnete na reletju?« »Tu je groza, umrla bova od mraza. Temperatura je ena stopinja nad ničlo, mridva pa sva popolnoma mokra,« je bilo čuti Ilerjev trepetajoči glas. »Upam, da bosta še malo vzdrljala, saj se bodo oni z dna kmalu vrnili,« sem ju skušal tolažiti, »saj zunan ni nič boje. Dež lije, kot bi ga naročil.« »Vzdrlžite, kolikor morete, so dejali nekemu zločincu, ki je bil obsojen na sto dvajset let ječe,« se je spodaj zasmejal Ilera in pokazal, da njegovega op-

timizma ni mogoče tako hitro ukrotiti.

Z dna so sporočili, da so prišli »samo« sto dvanajdeset metrov globoko in da je brezna konec. Zunaj se je svitalo in dež je malo pojenjal. Potegnili pa je strupen, mrzel veter in v trenutku smo se spremenili v trepetajoče trse, ki so počeli vse, da bi se vsaj malo ogreli. Minute so se vlekli kot ure, nazadnje pa so le povedali, da so že na globini dvanajdeset metrov. Spet je začelo deževati in namočilo nam je za silo že suha oblačila. Ko smo potegnili iz jame šklepetajočega Ile-

ro, je dejal: »Dante ni videl ničesar. V peklu jih vsaj zeblo ni.«

Kanin, jamarški eldorado

Čez dan je vladala v koči tišina. Silnati je bilo le enakomerno smrčanje in kapanje vode, ki se je sečjala z mokrih oblačil spodaj v veži. Pod večer smo šli do jame pospraviti opremo, ki smo jo zjutraj pustili kar tam, da smo lahko hitreje prišli pod toplo streho. Med pregledom smo opazili nekaj poškodb na lestvah, ki jih je povzročilo padajoče kamenje.

Zvečer se je razlegala v koči pesem in orgle.

Jamarček, jamarček, kam greš spet sedaj? Bo kamen nate padel, ne bo te več nazaj. Na srečo pa jamarjem pesmi ne sežejo do srca, sicer bi se njihove vrste precej razredčile. Pozno ponoči so še zadnji pomočniki pristorkljali na svoja ležišča. Proslava je bila upravičena, saj je Primožovo brezno tretje po globini v Julijcih.

Naslednji dni je bilo vreme čudovito. Sonce je žgalo in spet nekateri niso bili zadovoljni. Vsak večer smo se utrujeni vračali v koočo, saj breznom nismo priznansali. Norma je bila deset brezov na dan, seveda nobeno ni bilo tako globoko kot Primožovo. Se dvakrat smo zabeležili dno pri sto desetih metrih, druge brezne pa so se gibale od dvanajset do sedemdeset metrov. Med tednom se je naše številje povečalo, saj so prišli na pomoč še Jure, Stane in Tomaž. Precej zgrzanja je požel Stane, saj smo ga po enem letu in pol prvič videli brez brade. Ob pogledu nanj se je Sulc skoraj razkopal: »Bil si simbol jamarja, zdaj si se pa obrnil.«

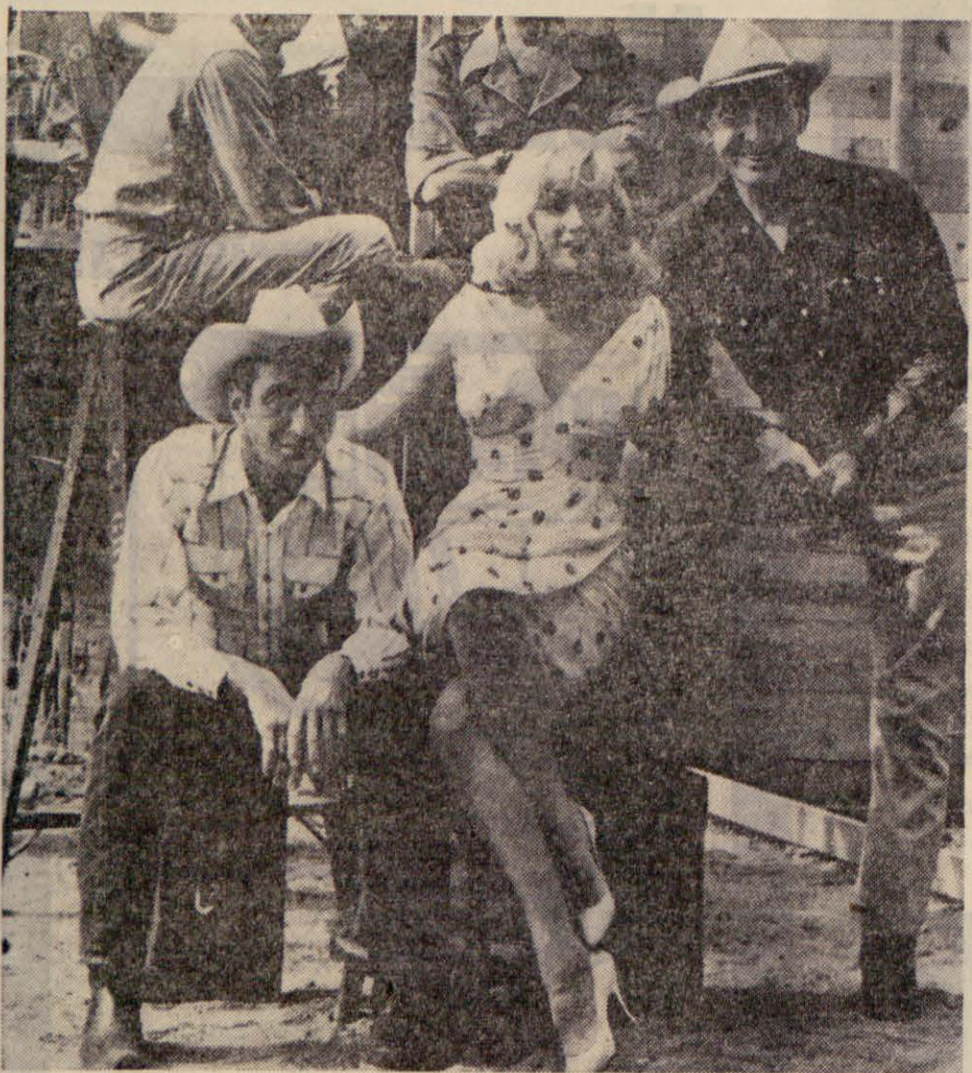
Zadnji dan sta Sulc in Manč odkrila na podih pod Babanskim sklednjem precej jame, ki smo jih zaznali. Skupna globina tistega dne je bila 350 metrov.

Ko smo se naslednji dan spuščali v dolino, se je nekdo obrnil in zagrozil: »Nasvidenje drugo leto, Kanin, takrat se pa ne boš izmazal samo s sto dvanajdesetimi metri.«

Tekst in sliki: JANEZ ZRNEC

Teško otovorjeni jamarji se vzpenjajo na Kanin

MONTY JE ODŠEL ZA VEDNO!

Ekipa filma »The Misfits«, po povesti Arthura Millerja. Vidimo Marilyn, Montya in Clarka Gablea. Sedaj ni nikogar več: Marilyn nas je zapustila, ko ji je bilo 36 let, Clark Gable jih je imel 56, Monty 45. Vsi so bili veliki igralci, ki jih bo ves filmski svet zamen obkovoal.

Stirindvajsetega julija je bu-dilka v stanovanju Montgome-ryja Clifta na 61. cesti v New Yorku zelo zgodaj in dolgo zvo-nila. Prejšnji večer je igralec po-zno legel k počitku, zato je na-ročil svojemu tajniku Jamesu Lorenzu, naj ga prebudi čimprej, ker mora na dolgo pot. Monty, kot so mu pravili prijatelji, je kornaj zaključil snemanje vo-hunškega filma »The Defectors« in v kratkem bi moral v Rim, kjer ga je pričakovala Liz Taylor, da bi snemala skupaj film »Odisej v zlatem očesu«. Vendar je hotel proste dneve izkoristiti za krajše počitnice, tavajoč oko-li sam, kot je bila njegova na-vida, s polnim kovčkom knjig in z zadnjo zbirko plošč Elle Fitzgerald.

James Lorenzo se je zbudil ob sedmih in stopil v Montyjevo sobo. Našel je igralca v zelo hu-dem stanju; Monty ni mogel več govoriti, dihal je s težavo. Tudi zdravnik, ki je prihitej na 51. cesto, ni mogel storiti za mladega umetnika ničesar, ven-dar je poskušal obdržati v živ-ljenju še mlado in močno telo človeka, ki je vse življenje do-kazoval, da lahko tudi v okoli-ju, obremenjenem s predsodki in nepisanimi, pa vendar globoko zakončenimi družbenimi na-vadami in pravili, živi po svoji! Toda bitka zdravnika, čeprav

uporna, ni mogla zaustaviti ko-raka smrti. Monty, star komaj 45 let, je podlegel srčnemu in-farktu. Odšel je tiho, tako kot je živel in tako, kot bi sam ho-tel: poslovi se je od Hollywooda nenadoma, brez posebnih svečanosti, skromno, tudi od ve-likega filmskega sveta, nikoli ni zahteval ničesar in najmanj se-daj ob zadnji uri. Čeprav je Hollywoodu dolgoval bogastvo in slavo, ga ni maral »svražiti« ga je tako, kot znajo »svražiti« ljudje, ki so obrnjeni vase. Hol-lywood mu je nudil vloge in to lepe vloge, ki so mu prinesle slavo, toda le zato, ker je bil edini, ki je tem vlogam lahko vdahnil življenje. Če bi mogli, bi ga režiserji najraje izobčili iz filmskega sveta, kot bi ga izob-čili tudi svetovljanski Hollywood, če mu ne bi več koristil. Zato za njim niso jokali mnogi, in če so, njihove solze niso bile od-kritosrčne, čeprav je bil eden najboljših igralcev ameriške po-vojnne generacije, morda celo najboljši!

Za njim je jokala ena sama ženska, igralca, in to dobra igralca, ki je bila v Hollywoodu prav tako osvobodena kot Monty: Liz Taylor. Ko so ji sporoči-li žalostno vest, je planila v krče-til žalosten jok ženske, ki je izgubila ljubljeno osebo. »Iz-gubila sem najboljšega prijate-

lja,« je dejala Liz, in to so bile zares odkritosrčne besede, ker je bilo prijateljstvo med Liz in Montyjem odkritosrčno, brez pretvarjanja in licemerstva. Pri-jateljstvo, ki je trajalo dvajset let in ki ga nobena obtožba, sum ali dvom o neuresničeni ljubezni enega partnerja do dru-gega, ni moglo omajati. Bilo je to čudovito prijateljstvo, edina svetla luč v življenju Montyja, ki v ljubezni ni našel sreče. Ugi-banj o njihovih odnosih je bilo

veliko, preveč in največkrat so bila vsa ta ugibanja neuresnična. Morda sta bila Liz in Monty za-radil svojih posebnih značajev in pogojev življenja, kakršne ji-ma je narekoval Hollywood, ze-lo potrebna drug drugemu in morda bi bila skupaj lahko sreč-na. Toda življenje ju ni nikoli moglo združiti: Ko sta prvič igrala skupaj v »Ameriški trage-diji«, je bila Liz premlada, ve-dno v družbi mame in zelo tiha. Monty pa je bil vezan na igral-

ko starejših let Myro Letts, ka-teri je potem sledila še druga igralca, prav tako mnogo starej-ša od Montyja: Libby Holman. Tako se Liz in Monty nista ni-ma koli srečala, kot bi želel filmski svet in kot si je predstavljala filmska publika. Vsek zase sta bila vezana za ljudi, ki »ocer največkrat niso bili izbrani naj-bolj srečno, vendar so ju vesali in njuni srca nista bili nikoli tako prosti, da bi se lahko zbli-žali. D. M.

PABERKI

● Sofia Loren je prepričana, da je zdravje ohranja lepoto in mladost. Da bi ostala zdrava, je povedala v intervjuju za neki ameriški list, mnogo spi. »Po-temnem zavese pred okna in si zamašim ušesa pa nič ne slišim. Spati je preudovito!« Za zajtrk pije močno kavo, da se ji oči na široko odpro. Ne kadi več kot deset cigaret dnevno in nik-dar ne pije alkoholnih pijač-ker »debelijo«. Na dieto ne da dosti. »Če hočem shujšati, dan ali dva ne jem in to je vse.«

Slavna Arletty je živ primer poguma. Kljub temu, da ima samo eno oko in v njim vidi le s pomočjo leče, nastopa na tur-

neji po Franciji, Švici in Belgiji, in to v Cocteaujevih Monstres sacrés. »Trdo delo je to, pri 68 letih,« pravi Arletty, »vendar mi pomaga živeti.« Se je spominja-te iz Otok paradiza?

Lillian Gish, ameriška igralka še iz Griffithovih časov (Rojstvo naroda) ima zdaj 71 let. Prav-ker se pripravila na snemanje novega filma in prvi, da bi na-pisala svoje spomine šele leta 1984. »Velika igralca je vedno slaba žena, zato sem izbrala samski stan.«

● Zakon Gine Lollobrigide z Mikkom Skofigem je je končal z ločitvijo. Sin Mikko, 9 let, je

z materjo odpotoval v Švico, ki si jo je Gina Ni male izbrala za drugo domovino. Skofig pa se posveča v Italiji svoji založ-niški dejavnosti, izdaja namred medicinske knjige.

● Glasbene komedije z zvezd-niškim zasedbami in ogromnimi stroški prinašajo producentom ogromne dobičke. Tako West si-de Story 48 milijard starih di-narjev, My Fair Lady 120, Mary Poppins 45. Melodija sreče 81 in zato še delajo nove: Dr. Doo-little z Rexom Harrisonom in musical Camelot z Vanessa Red-grave, ki je dobila letos v Canne-su nagrado za glavno žensko vlogo.

FILMI KI JIH GLEDAMO

MORILCI IZ SAN FRANCISCA

Ameriški film v cinemascope; režija Ralph Nel-son. Igrajo: Alain Delon, Ann Margaret, Jack Palance; produkcija MGM 1964; distribucija: Mo-rava film.

Ameriški film »Bil je tate, ali po volji domačega di-tributerja »Morilci iz San Francisca«, seznanja ame-riškega gledalca prvič z znanim evropskim zvezdnikom Alainom Delonom in to v filmu za najširše občinstvo. Po obliki naj bi bil ta sestanek v Znanu, ki je znan pod imenom ameriški realizem, katerega se danes že držijo primesti sodobnega cinem... veriti v vizualnem in pri-zoriških. Preostalo pa je umetno sestavljen zmes iz melodrame, kriminalke, detektivke, reportaže in gro-zljivke, vse pod okriljem nekega socialno kritičnega zo-rnega kota.

Melodrama v filmu je srečen zakon: on priseljenec, ona Amerikanka in njun otrok. Srečni so, dokler na mlade-ga priseljenca ne pade sum, da je izrazil roparski na-pad in ubijal, kajti kriminalistični inspektor je soočil zno sreča, ki ga je dobil v trestih iz priseljenčeve pi-stole pred mnogimi leti, a tega ni mogel dokazati, z rznom, ki so ga potegnili iz trupla ubite prodajatelj. Od tu dalje je zadeva kriminalna. Ko pa se pojavi prise-ljenčev brat in ga sili, da bi šel z njim v roparski na-pad, ki bi prinesel gora denarja, postane zadeva že detek-tivka. Po mnogih peripetijah in zaradi krivice, ki so mu storjene, se priseljenec odloči za napad in pristane. Od tu dalje zadeva dobiva rahlo politično zaščito, da ame-riški gledalec hrve, odkod proti nevarnosti — sestane-riksa usajo namreč v kitajski četiri in vsa družina je ogab-no predstavljen, razen funkcionalno »sledega« mladega priseljenca. Ves ta zvarek in vse to prepletanje naj bi bilo odraz realnega življenja, ki pa ga morda nadzoru-jejo organi ameriške varnostne službe in tako se ta zasebna igra ne more nikjer spreveči v nekaj, kar bi preseglo zaščitne meje in se »izrodilo« v kritiko družbe nasploh. Konec bi bil lahko srečen, pa vse skupaj po-kvarita nesrečno naključje in nesporazum. Mlad pri-seljenec obični na asfaltu, pravzaprav je Alain Delon moral običati na asfaltu, kajli le tako je zavbirala vsa čustvena lestevica v povprečnem Američanu in pre-dramila še v zadnjem gledalcu veliko porčilo sočutja, da je osvobojen vseh predsodkov prostega srca zahteval: nočemo še Alaina Delona.

Alain Delon v prvem ameriškem filmu ni to, kar ve-mo o njem v evropskih filmih pod vodstvom velikih re-žiserjev. Režiser Ralph Nelson je pokazal, da je tokrat le več formalist, ki zna stare vizualne oblike in utvare povedati v novem ritmu, s čimer doseže, da gledalec pristane na zgodbo, vsaj, dokler jo gleda.

VOJKO DULETIC

KRITIKA USTVARJALNIH MOŽNOSTI

Triinštirideset uglednih filmskih delavcev Jugosla-vije — režiserjev, scenaristov in filmskih publicistov je med letošnjim filmskim festivalom izdalo odprto pismo, namenjeno vsem, ki imajo radi film. V sorazmerno dol-gem pismu, ki ga zaradi dolžine ne moremo natisniti v celoti, so kritično spregovorili o tistih stvareh v naši kinematografiji, ki duše in zavirajo pravo ustvarjalnost. Iz pisma objavljamo nekaj najbolj zgovornih odlomkov.

O umetnosti in birokraciji: Če trdimo, da je cilj umetnosti po-polna svoboda izražanja, pome-ni to izogniti se pomembnejše-mu vprašanju: KAJ izraziti in ali se to SME. Ni mogoče zari-škati, da ni del naših filmskih ustvarjalcev v položaju splošne dezorientacije in utrujenosti po-iskal svoje osebne rešitve. Vse-eno pa je zelo značilno, da se je pred nekaj leti več »povsem estetskih« filmov znašlo na klo-pi za obtoženo zaradi idejnih stranpoti in menda tudi zaradi zgrešenega gledanja na socialne pojave. Birokracija hoče imeti umetnost, toda ne problemov,

zato postavlja umetnikom slono-košene stolpe, jih »čudovito izo-lirira«, potem pa se zgraža nad njihovo asocijalnostjo. Pri nas vse bolj pogosto nastajajo de-la — obnem s povečanjem šte-tila odkritosrčnih, avtentičnih, kompletnih filmov — ki ne gre-do do konca, ki stilitirajo, za-molčujejo, se končujejo na DO-LOGENI MEJI. Ta določena me-ja, ni razloga, da bi zapirali oči, socialna in moralno-politična problematika.

O ustvarjalni svobodi: Med umetnikom in njegovo svobodo je serija anahronističnih sodnih teles, pogojenih z zakonom in

drževanih zaradi potrebe slo-ja ljudi, ki lastno članstvo v cen-zurah vseh vrst smatrajo kot privilegij, ki jim omogoča kon-trolo nad drugim, ki pa obe-nem onemogoča vpogled v pogo-je in razloge njihovega življenja, njihovega socialnega položaja in njihove družbene akcije. Krona večstranske zunanje kontrole filmske proizvodnje je državna komisija za pregled filmov, ki je v naši družbi, kjer je ustvar-jalna svoboda državljanov rekla-mirana kot vrhunski ideal, sam-eno do številnih teles, v ka-terih se anonimno odloča o us-o-di naših filmov.

Strah pred filmom: V strahu pred filmom se skrivajo pravi razlogi vseh omejitev in izolacij, ki so jim podvrženi poklicni in amaterski ustvarjalci filmov, v strahu pred filmom se skrivajo vzroki skrčenega kinematogra-fskega sporeda. V strahu pred fil-mom se skrivajo razlogi, zakaj ne uvajajo filma v šole vseh st-openj, prav v tem je tudi vzrok, zakaj se občinstvo ne združuje

v filmske klube, da se onemo-gočajo avtorske skupine in da se zavirajo akcije filmske kri-tike.

Zahteve in predlogi: Novo de-lovno atmosfero naše kinematog-rafije moramo ustvariti izključ-no sami.

Ustvarjalci morajo uresničiti svoje pravice do lastnega orga-niziranja v skupine po estetskih in osebnih antitetah, pa tudi do ustanovitve in vodenja neod-visne proizvodnje.

Gledalci se mora omogočiti izhod iz pasivnega položaja po-trošnikov, ki lahko svoj odnos do filma izrazijo edino z naku-pom kinematografskih vstopnic.

Gledalci morajo uresničevati svoje pravice do organiziranja filmskih klubov in drugih oblik javnega delovanja, v katerih bo do lahko oblikovali svoje kritič-ne pripombe filmom in avtor-jem, vzpostavili pa tudi zahte-ve do distribucij tako domače-ga kot tujega filma.

V sedanjem razdobju svojega razvoja zahteva naš film aktiv-no angažiranje filmske teorije, kritike in publicistike pri obli-kovanju teoretske misli o našem filmu in spoznavanju njegovih notranjih tendenc in razvojnih črt.

Ustvarjalno ozračje, ki ga želi-mo našemu filmu, zahteva inte-ligentno filmsko distribucijo, v kateri bodo enakovredno mesto poleg novih filmov zavzemali tu-di filmi, ustvarjeni v zadnjih se-demdesetih letih v svetu.

Uvajanje filma v šole vseh stopenj do univerze je osnova oblikovanja izobraženega filmske-ga gledalca, pa tudi osnova no-ve šole, ki omogoča svojim učencem učenje vizualnega jezika, katerega se poslužuje naš čas.

Ustvarjalno ozračje zahteva tu-di obstoj eksperimentalnega la-boratorija v obliki svobodnega dela za eksperimentalni film in odprtost tekoče filmske proiz-vodnje do najbolj avantgardnih iskanj.

Cemu to pismo? To pismo je izraz nezadovoljstva, pa tudi do-ločene kritične samozavesti, da smo v zrelem trenutku naše ki-nematografije in našega družbe-nega življenja in da nas lahko že jutri, če ne zastavimo noge med vrata, prekrije večji mrak od tistega histeričnega trenutka pred dvemi, tremi leti, ko so de-setine filmov naših navadnih ljudi komisjsko pretresali za zaprtimi vrati, kot da gre za »kontrabanta«, ko so kritiki jav-no preobličili svoje ideje po ča-sopisih in ko je neki pesnik, živčno razburjen, celo javno pljuval na filmsko platno.

TRAGEDIJA MARILYN MONROE

SILVAIN REINER

Bila je lepa in dobra igralca. Moške je spravl-jala ob pamet, toda ženskam je bila simpatična. Trpela je zaradi manjvrednostnih kompleksov, toda njeni filmi so imeli neznanjski uspeh. Bila je občudovana kot nobena druga ženska, toda v ljubezni je bankrotirala. Kaj se je zgodilo z njo?

Četrtega avgusta 1962 je Marilyn Monroe umrla. Zaužila je bila premočno dozo uspavalnih tablet. Odtlej fenomen Marilyn Monroe vedno znova zaposluje svet. Dve leti po njeni smrti je njen bivši mož Arthur Miller napisal dramo »Po-

padec«. Mnogi Marilynini občudovalci vidijo v tej drami njegovo opravčilo. Dramo nameravajo zdaj v Hollywoodu filmati. Glavne vloge naj bi igrala Margaret Lee, nekdanja igralnica dvojnica. Se in še so pisali o Marilyn Monroe, vsak po svoje so razlagali njeno tragično smrt v zvezi z neusmilje-nimi zakoni hollywoodske trgovine z iluzijami, pod katerimi se je zrušila. Eden od takih najno-vejših poskusov razlage je dokumentirano poro-čilo Franceza Silvaina Reinerja, iz katerega bomo vzeli nekaj odlomkov in jih objavili v nadalje-vanjih.

Zdaj je srečna, da bo lah-ko videla prijatelja Ster-na. Navdušeno ga sprej-me. Hkrati ga sili, naj pohiti. Marilyn se je za to uro skrb-no pripravila. Premišljeno se je našminkala in brezhibno poče-sala. Natanko ve, kaj se bo zdaj zgodilo. Brez besede spusti na tla jutranjo haljo. Bert Stern začne fotografirati. Marilyn se premika kot mačka gibko pred njegovo kamero. Ogrne si tanči-co okrog bokov, jo spet sname in se okraši z bleščočimi kora-dami. Obnaša se, ko da bi bila čisto sama pred ogledalom. Čez nekaj ur reče: »Zdaj je dovolj.«

En sam pogoj ima: sama bo odbrala posnetke za povečavo in objavo. Ko se Bert Stern vrne z razvitimi filmi, je Marilyn vzneta. Lepa je na vseh foto-grafijah in mikavna. Vsi naj vi-dijo, da je tako. Samo nekatere posnetke, ki ji ne ugajajo, pre-kriza z medeno rumenim lakom za nohte, da bi bili neuporabni. Toda še ji ni dovolj. Komaj je Bert Stern odšel, pokliče še druge fotografe in jih povabi, naj pridejo k njej. Obsedla jo je nenasična želja, da bi se fo-tografirala. Z Georgeom Barri-son se pelje na obalo v Santo Monico. Ve, kaj je treba storiti za take posnetke. Pozna skrivte, dolgotrajne vožnje na plaže, kjer med grmičevjem in na sa-motnih jash nastajajo fotogra-fije za vojaške in moške revije. Bilil so jo, ko si je s tem slu-žila kruh.

Tega ni pozabila. Sploh nič-sar ni pozabila. O bedi svojih začestkov, o lakoti in sroma-

ni. Moreče soparen je ta junjski dan leta 1962. Bela pritična hi-šica v Brentwood Villageu ima vsa okna in vrata na stečaj od-prta. Nobenega glasu ni slišati. Gospa Murray, molčeca gospo-dinja, ki je že toliko vsega vi-dela in prikupna v prozorni vodi marmornatega bazena. Ostanek filma, običajna hollywoodska konfekcija z zvezdniško zased-bo, ne bo delal težav. Producenti so prepričani, da bo vse v redu.

Dokler se ni zgodilo ravno na-robe. Začelo se je v ateljeju. Ču-kali so na Marilyn. Celo dopol-dne. Še popoldne, Monroe je ra-da zamujala. Toda tokrat je bi-lo drugače. Marilyn ni več pri-šla. Ne naslednjega dne. Ne po-tem. In vsak dan čakanja je stal družbo nekaj tisoč dolarjev. Poslal so človeka k njej domov. Skrila se je. Nihoče je ni dobil pred oči. Producenti so grozili in rotili, naj se vrne. Zaman. Po telefonu je odgovorila: »Bol-na sem. Ne morem več.« 21. ju-nija 1962 je družba Centfox skle-nila prekiniti snemanje. Celo premoženje je že vtaknila v ta film. Ni hotela izgubiti še več. Veliki upi so splavali po vodi.

Monroe je izginila. Pravilo so, da je odpotovala, zbežala. Da le-ži bolna na neki kliniki v Pa-rizu.

V resnici pa te dni sploh ni šla iz hiše, niti za sekundo. Bi-la je s svojo zvesto gospodinjjo Murray doma, se preseljala s stola na zofo, obupana in na ro-bu živčnega zloma.

Norma Jean Baker, dve leti in pol.

štvu svoje mladosti, o dnevu svojega brodoloma pred holly-woodskimi vrati je ven in ven razmišljala.

Julij 1932 — Grace McKee si prizema roke v belih bombažnih rokavcih k prsim, ko da bi hotela izprosti, naj se odpro vrata. Raj so za-njo velike zgradbe, na katerih se v velikanskih črkah blešči na-pis »Metro Goldwyn Mayer.«

Studiji filmske družbe so ob-dani z visokim zidom. Mrk vratar straž pri vrtiljurnih križem, edinim vhodom v raj. Neprlja-zno opazuje vratar Grace McKee, tridesetletna žena, ki vodi za roko majhno deklico, Normo Jean Baker. Obe sta se bili praz-ne obliki. Preveč rdečila na oznojenih licih, skrbno zviti ko-dri, slavniki s svilenimi trakovi.

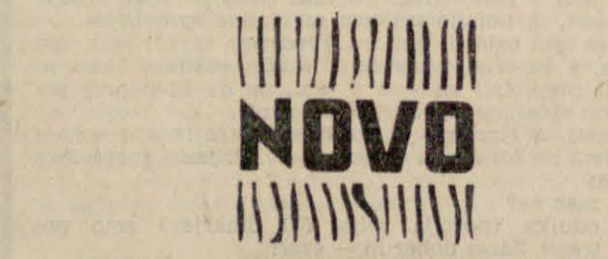
»Tak nasmeje se no, Norma, nasmeje,« zahteva teta McKee. Če-prav Grace McKee pozna le zad-njo stran sanjske kulise — de-la kot lepilca filmov pri Cent-foxu — vseeno uja v čudež. »Mogoče je danes najin srečni dan,« pravi šestletni deklici ob svoji strani.

Prišli sta iz Sawtella, losange-loškega predmestja siromakov. Prah netlakovnih cest se drži njihovih oblek. Da bi prihranili denar, sta prišli pes. Pri vodo-vodni pipi obstaneta. Grace po-moči robček, da bi zdrgnila uma-zanijo z roba muslinaste obleke-ice in belih čevljev svoje varo-vanke. Norma drži roke nekoli-ko od sebe, da ne bi zmečkla in nabranih rokavcev.

MGM je bila razpisala posku-sno snemanje. Išče naraščaj. Na stotine jih je prišlo, zakaj to je leto otroških zvezd, čas Shirley Temple. Po vsej Ameriki pogajajo lepotni saloni za otroke kot gobe po dežju. Castihlepne matere dajejo iz žepov posled-nje cente, da bi svojim hčerkam izravnale pot do filmske slave.

Zrak v žalostni čakalnici je gost od vročine in razburjenja. Živčne roke popravljuje penile na otroških oblekah, gladijo kodre. »Ponovi svoje besedilo. Napravi poklonček in se nasme-ji... ne, ne tako togo, to ne bo dobro...«

Prihodnjič naprej

Z ZDRAVILNIM OLJEM NAGELJČKOV

„KOMOLCE KVIŠKU“

Ad hoc skupina »Metla 66« se je pretekli teden predstavila v Križankah z novim satiričnim kabaretnim »KOMOLCE KVIŠKU«.

Malolitražni avtor: Tone Fornezzi
Igrajo: Erika Železnik, Mirko Bogataj, Marjan Kralj, Radko Polič,
 Godba: Lovrene Arnič, Andrej Goršič.
Režija: Bogataj
Scena: Postavljena

- Vsaka ideološka zgrešenost povsem slučajna!
- Na zalogi vedno sveže direktive!
- Pazite na demaršice in mednacionalne odnose!
- Nože oddajte v garderobi...

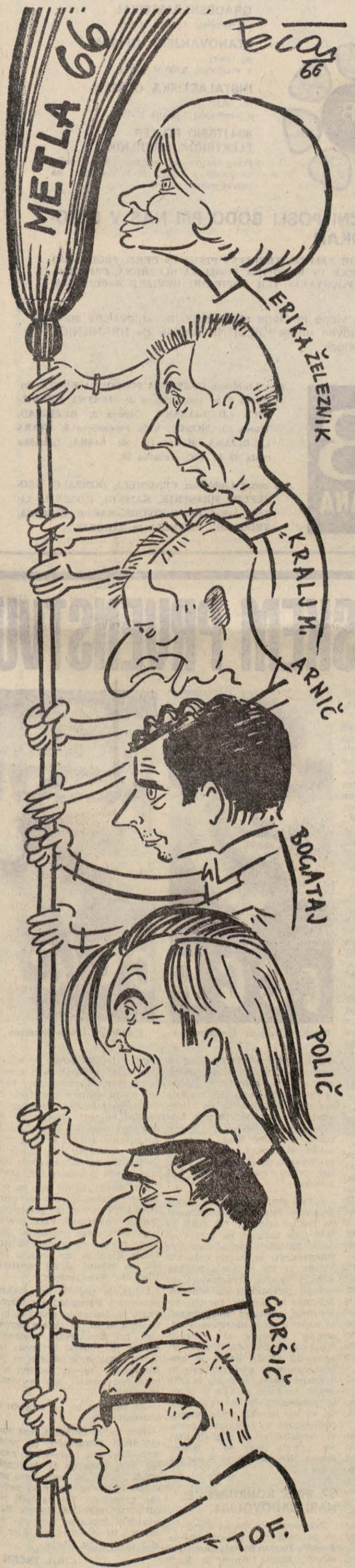
Dragi gledalci, prosimo, če počakate samo še trenutek, ker naš tekst za satirični kabaret še ni povsem gotov. Saj veste, plenim, direktive, seje, spremembe in takodolje in ker želijo, želijo in tudi mi želimo, da bi bil naš kabaret na liniji na naši liniji, na pravi liniji, torej samo trenutek. Saj veste, mi imamo celo vrsto linij, trolejbusne linije, železniške linije, TV linije, linije najmanjšega odpora, upravne linije, linolej... pardon, to ne, ta ne sodi v kolekcijo naših linij. Skratka, želimo biti na liniji in tudi moramo biti na liniji, ni naša linija li-ta-ni-ja, če prav smo podpisali konkordat... Iskreno povedano, pa je kriz s temi linijami. Trolejbusne linije imajo zamudo, železniške linije skinjajo, TV linije imajo prekinitve, politične linije odklone, linije najmanjšega odpora niso zacetene, mi, mi naj bomo pa na liniji. Lepa reč! Torej trenutek, če se ni medtem kaj spremenilo, trenutek, da avtor napiše tekst, tako rekoč natakarski trenutek, kot če bi pri Sestici naročili malo mesano. Zadržite veste, je bil nekdo zaradi tega — malo mesano, golaž vampi — teden dni zaprt. Da, da, zaprt, teden dni, saj razumete... prebavne motnje. Rekli bi, da je kuhar zgrešil po kuharski liniji. In gost — teden dni zaprt. Sedaj pa naj mi zgrešimo našo linijo. Torej mirno kri in trenutek. Saj pri nas soto vendar vsajeni čakati, saj že nekaj časa čakamo na lepšo prihodnost in še hmo čakali... Živimo pač v prehodnem obdobju in prehodno obdobje je kot velika čakalnica.

Ktor čaka — dočaka! In tudi vi boste dočakali... naš tekst.

Toliko za uvod. Pridite, po predstavi banket na lastne stroške, kjerkoli! Pa naj povemo še to:

Dosedajni uspehi »METLE 66«

- ena dotacija.
- otvoritev lastnega žiro računa (še v teku).
- satirični kabaret LARIFARY (v planu 76 predstav, brez plana 26)

NAŠ POROČEVALEC NA OBISKU V DELAVNICI LONČARJA JANOŠA ŠKERLAKA V MOŠČANCIH

ENOGA MLADGA LONČARJA NEMAMO

Stara slovenska ljudska obrt — lončarska, hitro izumira. Število lončarjev je iz leta v leto manjše. Nekdaj so bile tod prave lončarske vasi. V eni sami vasi je izdelovalo lončeno posodo do sto lončarjev. Do danes se je to število zmanjšalo na polovico pa še na manj, marsikje se je zdesetkalo in marsikje je že povsem umrlo. Pa tudi tam, kjer še obstaja, se je skomercializiralo. Lončarji, ki so nekaj izdelovali posodo predvsem za potrebe kmečkih gospodinjstev, delajo da-

nes za naročnika v velikih mestih, največ vaze za okras in spominke. Ti izdelki pa so le še odsev nekdanjih pristnih ljudskih oblik. V Prekmurju je znana predvsem črna posoda, ki jo izdelujejo v Filovcih, glazirano posodo pa izdeluje le še malo lončarjev. Ti še vedno delajo predvsem za potrebe kmečkega prebivalstva in so ohranili dokaj pristne oblike. Eden redkih preostalih lončarjev je tudi Janoš Škerlak iz Moščancih.

Na tabli, ki oznanja njegovo obrt, sticer piše »Janoš Škerlak, toda za vse na vasi je Janoš. Petinšestdeset let mu je in vsa so se mu vtisnila v obraz, pred 38 leti je začel delati na svoje, lončaril pa je že dosti prej. Sedaj zлага narejeno posodo

v pečnico, zidano iz opeke. Njegova peč je stara 200 let, najstarejša v Moščancih. Čuti potrebo, da razloži poklic svojega rodu: »Oča je bil lončar, dedek je bil tudi lončar, njega oče je bil tudi lončar.« Rad razkaže svojo lončarsko

obrt. »Glino sami kopamo, štiri metre globoko — petnajst kilometrov daleč v Fokovodh.« Doma jo navlažijo in jo s srpom režejo, da ne bi kak kamen ostal v glini. Potem pa jo v posebnem kalupu steptajo. Glazuro kupi Janoš v Murski Soboti, tam dobi tudi barvo za lonce, steklen pesek pa dobi iz Novega mesta. V »šveštaku« (delavnici) stoji Janoševa šajba (lončarsko vreteno). Na pokončni osi je okrogla plošča — šajba, na kateri Janoš oblikuje posodo, spodaj pa ima drugo okroglo ploščo, ki jo poganja z nogo. Pod njegovimi spretnimi rokami se v hipu pokazuje oblike trebušastega vrča. Izdelana posoda se v delavnici, ki je obenem tudi kuhinja, posuši, nato pa roma v peč. V peč se posoda že dvakrat, prvič štiri ure, potem dobi posoda glazuro in se peče še pet ur. Peč kuri samo s strohnelimi starimi drvmi. »Tvoja kitipti stare kuče, oče (svež les) ne vala.« In kaj dela Janoš Škerlak? »Vsako sorto delamo,« pravi, »dugi lonec za kislo mleko, ročke za vodo, tegalne za rože, vajdelne za posodo umivati, cedilne za testo za šalato prati, plitve, plitvice, tepsije za retase (zavitke), palčke, sidle za jesti, tanjere.« Po petinšestdeset posod na dan naredi, treba pa je krepko delati. Od jutra do večera pa mu pomaga tudi žena Mimika. Vsak mesec ali pa vsak drugi mesec se nabere posode za prodajo na sejmu.

NOVOSTI ZALOŽB

- Gustave Flaubert: VZGOJA SRCA. — Zgodba mladega moža. Prevedel Karel Dobida. Opremil Janez Bernik (Državna založba Slovenije)
- Pierre la Mure: CLAIR DE LUNE, I, II. — Prevedel Boris Verbič. Opremila Nadja Furlan-Lorbek (Državna založba Slovenije, Biografije)
- Edita Morris: CVETJE IZ HIROŠIME. — Prevedel Janko Moder. Opremil Bronislav Fajon (Obzorja, Maribor, Svet v knjigi 29)
- Philipp Wiebe: PRED NAŠIMI VRATI. — Prevedel Franc Šrimef. Opremil Janez Vidic (Obzorja Maribor, Svet v knjigi 28)
- Wolfram Eberhard: ZGODOVINA KITAJ-SKE. — Prevedel Marjan Bregant. Opremila Jakica Accetto. (Državna založba Slovenije, Kultura in zgodovina).

PAJA KANIZAJ: JUGOIZMI

Naše morje ni več samo slano. Vse bolj je poprano.

Ni čudno, da se referati radi razvedenijo, ko pa pred referenti zmeraj stoji steklenica z vodo.

Naj bodo črke v paroli še tako velike, nepismeni jih ne bodo znali prebrati!

Kako bi šele Turčija morala biti zaostala! Oni so še dandanes pod Turki!

Nekateri so parolo TOVARNE DELAVCEM razširili v TOVARNE DIREKTORJEM TOVARN.

SREČANJA MILAN BRAČUN: KOZJE NA ZDRAVJE: 30 000

Če je kultura dostikrat podobna beraški malhi in če ni ti, sto, kar bi morala biti, kaj bi potem šele rekli za prosveto? Prosveta — denimo — je čisto beraška srajca. In če lahko rečemo za Ljubljano ali Maribor, da sta kulturni in prosvetni središči, potem ne vem, kaj bi lahko rekli za Novo Gorico ali Koper?

In kaj za — Kozjansko... Z Milanom Bračunom iz Kozjega sva sedela v edini gostilni, ki jo premore ta sicer lepi kraj. Najprej mi je povedal, da je član kozjanske »Svobode« in da pozna razmere v njihovem kulturnem življenju.

— Pa lahko rečete, da od tega življenja nekaj imate?

— Seveda, ne smete biti preveč zahtevni. Mi na podeželju za meščane sploh nismo zahtevni. Tako vi sodite o nas!

Nisem mu nič odgovoril, ker se z njegovim mnenjem nisem strinjal.

»Svoboda« v Kozjem je nebogljendek. Zdad se dvorane ved nimajo, ker so si prebivalci zahtevali kino. In ker imajo zdaj kino, so v dvorano postavili sedeže, ki so za stalno pritrjeni.

— Imate igralsko družino?

— Seveda. Ta nam pripravi dve ali tri igrice na leto.

Nato je nadaljeval:

— Veste, naša publika je že postala zahtevnejša. Ne zadovoljujemo se kar tako s kakimi amaterji. Mora pa že biti kaj boljšega.

V Kozjem trenutno gradijo galski dom. »Svobodarje« upajo, da bo v tem domu tudi dvor-

JANOŠ ŠKERLAK V SVOJEM ŠVEŠTAKU

Z nogo poganja lončarsko vreteno, na »šajbi« pa oblikuje lončeno posodo (levo).

Pred pečnico: napol pečeno lončevino je treba politi z glazuro, nato pa ponovno popeči (desno).

NAŠ POROČEVALEC NA OBISKU V DELAVNICI LONČARJA JANOŠA ŠKERLAKA V MOŠČANCIH

na zanje. Za vaje, pa se za kaj drugega. Tudi za kak vesel večer. To si žele.

— Vi ste občina Šmarje pri Jelšah. Občina je precej daleč. Ali je daleč tudi glede pomoči Kozjemu?

— Če verjamete ali ne, naša občina je revna. In če je občina revna, potem je težko tudi s kulturo. Saj veste, da je kultura zadnja luknja na piščali.

— Ste lahko bolj konkretni?

— Da. Letos smo dobili trideset tisoč starih dinarjev pomoči. Nato sva naročila še dva dec. Nazdravila sva na zdravje občini, kulturi, prosveti in prizadevanju občanov.

Le-ti si resnično prizadevajo.

VSE ŠPORTNE DOGODKE LETA SI OGLEDJTE DOMA

— Televizor RIZ 222 0 — avtomatik 59 cm
 — Televizor RIZ 222 0 — UHF avtomatik 59 cm omogoča zelo dober sprejem prvega in drugega programa

Nas servis je naj sodobneje organiziran. Brž ko kupite televizor RIZ 222 0, bomo storili vse, da vam omogočimo čim boljši sprejem.

MEHANOTEHNIKA **proizvodi**

priporoča svoje kvalitetne izdelke

P 501 — Solidno, elegantno pero z iridium peresom — Cena Ndin 24,00

P 221 — Odlična standardna izdelava z iridium peresom — Cena Ndin 9,60

Dobite v vseh trgovinah s šolskimi potrebščinami, knjigarnah in trafikah

NA LJUBELJU ZA 'GRAND PRIX'

PRVE DNI SEPTEMBRA, TOČNEJE 4., BODO POD LJUBELJEM SPET ZABRNELI ŽELEZNI KONJČKI. PRIZADEVNI TRŽIČANI BODO NAMREČ POD POKROVITELJSTVOM »KOMPASA« ZE TRETJIZ ZAPOVRSTJO ORGANIZIRALI »GRAND PRIX JUGOSLAVIJE V MOTO CROSSU« ZA LETO 1966.

Traditija pod Ljubeljem je po dalja roko atrakтивности. Tržičani, ki jim je nova cesta »vzela« njihove gorske moto dirke, so kaj

lemau našli dostojno in nič manj »spektakularno« zamenjavo. Namesto vzpenjanja navkreber bodo tekmovalci moto krosa vozili po poldrug kilometer dolgi progi z vrsto težav in zaprek, med katerimi je tudi dvajset metrov močvirja. Kot poprejšnje dirke, tudi tekmovalci v moto krosu terja od tekmovalcev mnogo truda, znanja in drznosti. Zato tudi ni nič čudnega, če Jugoslovani, pri katerih je te vrste šport še nekako v povojih, nimamo tekmovalcev, ki bi se lahko enakovredno kosali z mnogimi tujci, zlasti Švedi in Rusi, kjer je tradicija moto krosa mnogo daljša.

Toda — vsemu navkljub — je tekmovalci na Ljubelju prireditelj, ki privablja številne gledalce od vsepovsod. In tako bo tudi letos.

JOZE JUREJEVIC, direktor dirke, je pravzaprav že od samega začetka moto krosa vedno »zravenski«. Zdaaj, v treh dneh, mu roje po glavi zgolj »kubiki« in imena tekmovalcev.

— Teh bo letos rekordno šte-

— To je tekmovalna piat. Kaj pa turistična? Kam boste s toliko gledalci?

— Naj vas to ne skrbi. Za vse bo poskrbljeno. Tudi za vstopnice, jedajo in pijačo.

Tole vam moram še povedati: vsi naši tekmovalci bodo nastopili na sodobnih, najboljših strojih znamke »CZ«, ali na »večetkahn« kot jim pravimo. Te stroje

uprabljajo tudi vsi tuji tekmovalci, saj so priznani najboljši. Moleđovanja, da so naši tekmovalci handikapirani zavoljo tega, ker nimajo takih strojev kot tuji, letos torej ne bodo na mestu. Zato pa bodo morali pokazati toliko več znanja in sposobnosti.

Bomo videli!

I. A.

13 VRATIC PRED CILJEM

Švedski smučar Grahn — nesrečnež št. 1 v Portillu

Slalom moških je na svetovnem prvenstvu v alpskem smučanju v čilskem Portillu prinesel največje presenečenje: zmagovalec 23-letnemu Italijanu Carlu Senonerju, ki ga je le malokdo uvrščal med tiste vsaj tik pod vrhom svetovne elite. A kakor je vsakokrat: veselje in uspeh nekoga, v športu nujno pomenita razočaranje in neuspeh drugega. V Senonerjevem primeru je bil tisti drugi Šved Bengt Erik Grahn.

Zares neverjetna smola je spremljala tega smučarja. Po prvem teku slaloma je namreč dovil z naskokom 1,81 sekunde(!)

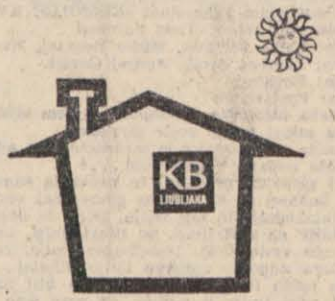
pred vsemi. Vozil je tako dovršeno, da je tudi Francozom, Avstrijem in vsem drugim zastajal dih. Na drugo vožnjo je šel predzadnji v elitni skupini, ko si je skorajda že lahko začel računati kako mora voziti. In res je šlo vse po načrtu. Brez napake je prevozil najtežji del proge. Ko je do cilja ostalo samo še 13 vratic od 58, pa se je zapletel, padel in — konec je bil sanj o (zaslužnem) prvem mestu. Zadnji v prvi skupini je šel po progi Senoner — in zmagal. Komentar strokovnjakov: »Ko je Grahn opravil s težavami, je sodil, da je vse že dobljeno in prav to ga je veljalo zlate kolajne. Škoda...«

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA LJUBLJANA

RAZPISUJE

NAGRADNO ŽREBANJE ZA VLAGATELJE VEZANIH HRANILNIH VLOG,

ki imajo vloženi najmanj 2.000 novih dinarjev na odpovedni rok nad eno leto. Razpis velja od 1. maja do 31. avgusta 1966.

NAGRADE:

- 1 TRAKTOR
- 5 PRALNIH STROJEV
- 2 TELEVIZORJA
- 2 HLADILNIKA
- 10 KOLES
- 10 TRANSISTORJEV
- 10 MIKSERJEV

uvaja pa nov razpis

NAGRADNEGA ŽREBANJA ZA **STANOVANJSKE VARČEVALCE,**

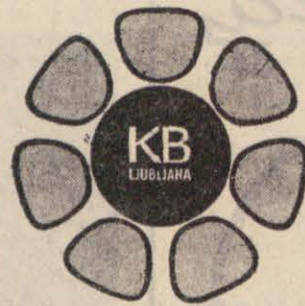
ki varčujejo, ali se bodo vključili v varčevanje do 31. dec. 1966 za nakup, gradnjo, dograditev ali obnovo stanovanj, komunalnih naprav, garaž in počitniških hišic.

NAGRADE:

- GRABENI MATERIAL v vrednosti 5.000,00 N-din
- STANOVANJSKA OPREMA po izbiri — v vrednosti 2.500,00 N-din
- INSTALACIJSKA OPREMA po izbiri — v vrednosti 1.500,00 N-din

80-LITRSKI BOJLER ELEKTRIČNI ŠTEDILNIK

Poleg razpisanih nagrad pa pridobite še kredit v višini od 50 do 300% na privarčevano vsoto.

VAŠI DEVIZNI POSLI BODO PRI NAS V STROKOVNIH ROKAH

ODKUPUJEMO TUJE VALUTE, KREDITNA PISMA IN CEKE, PRODAJAMO TUJE VALUTE, CEKE IN KREDITNA PISMA ZA SLUŽBENA, PRIVATNA IN TURISTIČNA POTOVANJA TER ODPIRAMO DEVIZNE RACUNE ZA SEBNIKOM.

Vezane hranilne vloge in vloge stanovanjskih varčevalcev sprejemajo vse poslovne enote KREDITNE BANKE IN HRANILNICE LJUBLJANA, in sicer:

● v Ljubljani: OSREDNJA POSLOVNA ENOTA, Sušičeva 2 in Dalmatinova 2; MESTNA HRANILNICA LJUBLJANA, Copova 3; BEZIGRAD, Titova 55; MOSTE, Vide Pregarčeve 8; STARA LJUBLJANA, Mestni trg 16; SISKA, Celovška cesta 99 in VIC, Tržaška 36.

● zunaj Ljubljane: CRNOMELJ, DOMZALE, GRO-SUPLJE, HRASTNIK, KAMNIK, KOČEVJE, LITVA, LOGATEC, MEDVODE, RAKEK, RIBNICA, TRBOVLJE, VRHNIKA IN ZAGORJE.

NAŠI OSMI NA OSMEM SVETOVNEM PADALSKEM PRVENSTVU

Mirko, Stane in jaz smo prišli pred domačo hišo v štirindvajsetih urah neprekinjene vožnje iz Ljubljane v Leipzig. Od Kompassa sponzorirani vojskoveni ubojčivo požar kilometre, je od Prage naprej se je včasih glasno namrdnil nad češkim nizko-oktanskim benzinom. Srečanje s starimi znanci s portoroških tekmovalcev za Jadranski pokal in za prvenstvo, ki je bilo pri nas na letenskem letališču pri Bledu.

In te petnajst let se v padalskem športu dobro pozna. Na Bledu je tekmovalo 17 padalcev iz 6 držav — na VIII. prvenstvu, ki nam ni pomagala samo vse dni v Leipzigu temveč olajšala tudi prestopo mej vse do domovine...

PO PETNAJSTIH LETIH

Od 24. julija do 6. avgusta je bilo v Leipzigu VIII. svetovno padalsko prvenstvo. Le nekaj dni manj, kot petnajst let po prvem prvenstvu, ki je bilo pri nas na letenskem letališču pri Bledu. In te petnajst let se v padalskem športu dobro pozna. Na Bledu je tekmovalo 17 padalcev iz 6 držav — na VIII. prvenstvu

skega sveta, parlamenta in lepiškimi županom. Vsi člani ekip, novinarji ter vodstvo tekmovalca so stanovali v novem, ogromnem hotelu »Deutschland«, ki bi ga razen velikosti lahko primerjali našim Levom. Vrata velikih podtalij je prevzela patronat nad posameznimi ekipami in njihovi predstavniki so preživeli ves čas tekmovalca s svojimi gosti. Poskušali so uganiti žele svojih varčevalcev (v ta namen so imeli s seboj dokaj polne denarice), ki gostitelji in dokaj stalni obiskovalci so bili številni ministri skupaj s predsednikom ministr-

na to temo. Vsekakor ne bo organizatorjem prihodnjega prvenstva lahko...

Tekmovanje je potekalo v treh »klasičnih« disciplinah: skokih, skokih posameznikov, figurinalnih skokih posameznikov, ko tekmovalci lahko zadržuje odpranje padala do 20 sekund, v tem času pa mora med prostim padom opraviti obvezne zavoje in salte. V vsaki disciplini so bili razdeljeni skupinski prvaki, v prvih dveh pa seveda tudi zmagovalci — posamezniki.

VEDNO SODOBNEJŠA PADALA

Ze v začetku sem zapisal, da je v preteklih letih padalski šport doživel silovit razvoj. Sodobne konstrukcije padal ne omogočajo samo absolutno varnost skokov, temveč omogočajo tekmovalcu tudi izredno okretnost v zraku. Običajno je njihova vodoravnost hitrost vsaj enaka hitrosti padanja, če ni že večja; padala pa so tudi mnogo gibčnejša ter po svoji konstrukciji bližje obremenitve, ki jim je podvržen padalec med skokom. Posebno nazorno je vse te stvari videti pri skupinskih skokih, ko so prikazale posamezne ekipe pravi pohod proti središču cilja in je bil njihov doskok bolj podoben javljanju, kot pa običajni predstavljanju o padalskem doskoku.

To absolutno varnost nekoč proslulega športa so najbolj nazorjali nekateri zakončki pri tekmovalcu, ko so skupaj pripravljali padala za skoke, Irce pa je spomagal tudi poldrugoletna Martina. In ko je mladi očka odhajal proti letalu, sta mu marmica in hčerka želeli le strogi center...

NA SREČO SO BILI TUDI »BREZPOSELNI«

Seveda je to samo tisti del organizacijskega aparata, ki smo ga lahko neposredno opazovali pri delu. Organizacija takšnega padalskega tekmovalca zahteva mnogo specialistov, ki jih celo tekmovalci bolj sluti, kot pa neposredno vidijo: na delu je majhna armada meteorologov, zdravstvenega osebja (ki mu na srečo ni bilo treba nikoli posredovati) in posebnih letenja, mehanikov, pilotov, radiotov vse do policistov, ki so vzorno usmerjali množico vozil in gledalcev zdravstvenega osebja na srečo ostali brez dela.

Sicer so pa bili gostitelji na svojo organizacijo (popolnoma upravičeno) dokaj ponosni in bilo na privlačnosti.

Organizacija padalskega kroga je bila dovršena. Z radijskimi prenosnimi oddajniki in sprejemniki so bili opremljeni celo redarji na posameznih vzhodih. Vsaka ekipa je imela prostoren lasten šotor, opremljen z zvočnikom ter signalno napravo, ki je z zvoncem in svetlobnimi signali opozarjala tekmovalce, kdaj se morajo pripraviti za start.

Pa tudi za gledalce je bilo poskrbljeno: dva posebna semaforja sta jih takoj po končanem skoku obvestila o doseženem rezultatu. In če se je kje zataknilo pri programu — v glavnem je na gajalo vreme — so takoj poletela akrobatska letala, ki so poskušala z drznimi figurami zamotiti obiskovalce.

Sicer pa je bila na voljo zelo hvaljezna publika: cenijo, da je bilo na otvoritveni množica med 300 in 400.000 gledalcev.

Rezultate tekmovalca in druge informacije so vsak dan objavljali v posebnem biltenu, ki ga je urejal naš portoroški znanec Ulrich Berger. Če jih bi sedaj dal zvezati, bi dobil knjigo s preko 500 stranmi.

Prvak: Vladislav Krestjanikov

Prvakinja: Lidija Eremina

nagajalo vreme. Vendar pa so se vsaj tekmovalci znašli. Razne igre z žogo, slepe miši in podobne domisljice so jim krajšale čas med čakanjem, da se bo poletel dež ali veter. Pa tudi takšnih domisljic, kot si jo je priuščil Avstralec King, ki se je usedel na vezano ploščo ter odprl padalo, da ga je veter popeljal preko vsega letališča, ni manjkalo.

Zadnji dan so množice znova napolnile letališče, funkcionarji pa častno tribunou. Ob njej so stali trje drogovi, na katere so nato mornarji dvigali zastave zmagovalcev; ob zvokih državnih himen, ki jih je igrala odlična vojaška godba. Tekmovalci so zadnjič prikorakali na letališče. Zabrmele so filmske kamere, televizijski smernalci in fotografi so naperili svoje objektivne. Predsednik komisije za padalski šport pri mednarodni letalski organizaciji (FAI) Balesi je prebral pozdravni govor in nato je dvanaest enako oblečenih mladih deklet podajalo kolajne in pokaje predsednikom in ministrom, da so jih izročili zmagovalcem. Nešteto krat so se dvignile zastave, nešteto krat so zaigrali himne... Tudi igrali so z izjemo himne NDR le himno Sovjetske zveze...

SZ BREZ KONKURENCE, NAŠI ZADOVOLJILI

Jugoslovanska moška ekipa, ki so jo sestavljali padalci Nikola Bosnić, Marjan Marić, Zoran Panjarec so napeljali pogovor prav

Zupanc je bila osma. To niti ni tako slabo mesto v ostru konkurenci svetovnih mojstrov, kakršni so na primer sovjetski, češki, vzhodnonemški in drugi, ki so jim na voljo praktično nemejane možnosti in sredstva. Za sovjetski padalec je stala vrsta dokaj izenačenih ekip in je za razvrstitve na dobrem delu testiranje včasih pomagala tudi sreča.

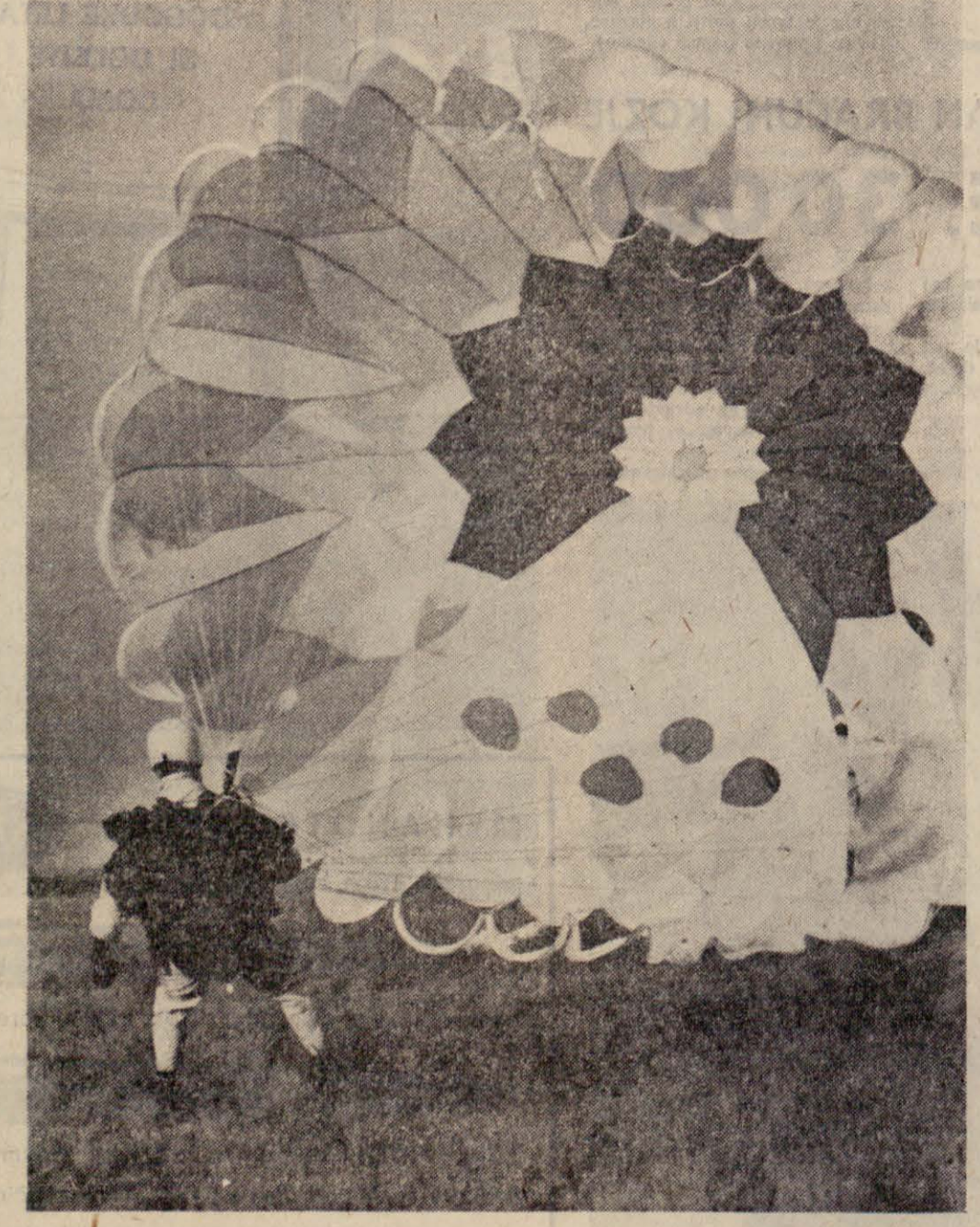
Kot rečeno, to ne velja za sovjetske padalce, ki so z vso upravičenostjo in z veliko prednostjo postali zmagovalci VIII. svetovnega padalskega prvenstva. Svetovna prvaka sta postala 29-letna Lidija Eremina, po pokliču tehnik, in 26-letni učitelj padalstva Vladislav Krestjanikov.

Lidija, ki nas je že dvakrat obiskala v Portorožu, pri tekmovalstvu za Jadranski pokal ni bila očetna samo pri skokih temveč tudi pri novinarskih srečanjih. Ko jo je pobral berlinski novinar, zakaj se je odločila za padalstvo in ne za kakšen bolj množičen šport, mu je vrnila vprašanje:

»Za katerega pa, ali mogoče za nogomet...?«

Nam pa je obljubila, kot tudi vsi drugi tekmovalci, da pride prihodnje leto ponovno k nam, saj je tekmovalcu za Jadranski pokal postalo po vsem svetu priznano neuradno svetovno padalsko prvenstvo. Vsi pa tudi pozdravljajo misel, da bi čez štiri leta bilo jubilejno svetovno prvenstvo na istem mestu, kjer je bilo prvo — na Bledu.

CIRIL TRČEK

KRATKO TODA NOVO

Zmaga češkoslovaškega tekača Josefa Odišila nad evropskim rekordem v teku na 1500 m Francozom Jazyjem nedavno v Pragi je bila veliko presenečenje. Nekateri pa so se tudi že dokopali do rešitve uganke: med gledalci na tribuni je bila tudi najboljša telovadka sveta Vera Čuslovska, pred katero se je Odišilo baje hotel se posebej postaviti.

Na svetovnem prvenstvu alpskih smučarjev v Portillu so se dogajale najrazličnejše stvari. Ne le, da so bili mnogi rezultati posevem nepričakovani, tudi vseh obrobnih dogodkov ni bilo mogoče predvidevati. Primer: ko so se francoska dekleta v zaključni noči bučno vračale z (mokre) proslave svojih zmag in pri tem nadlegovale tekmičice iz poraženih taborov, je Švicarki Therese Obrecht vsula rokas. Kratko in malo je oklofutala eno izmed Francozink. Njeno ime: Annie Famoso, novopečena svetovna prvakinja v slalomu. Baje pa je bil zjutraj spor že poravnane.

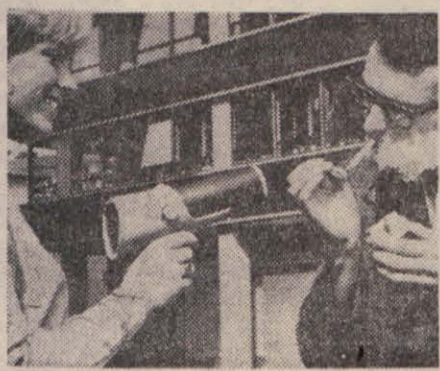
Jugoslovanski nogometni zvezdnik Sekularac je prvi dni svojega bivanja v novem okolju, v zahodnonemškem mestu Karlsruhe do dobrih zasposil lovec na senzacije. Najprej je z glavo zabil lep gol gostujočim Angležem West Han Urtleda, nato pa je s svojim mercedesom na nekem križišču zapeljala čez rdečo luč, treščil v drug avtomobil in — pobegnil. Zaradi zveze, ki jih imajo njegovi notni delodajalci, baje niti ni dolgo sedel.

Mednarodna nogometna federacija je zasebnike, ki so v ZDA in Kanadi nameravali ustanoviti profesionalno nogometno ligo, zelo prizadela s sklepom, da bo tako tekmovalstvo priznala samo, če ga bosta odobrili ameriška in kanadska nogometna zveza. Sicer pa morajo vsi igralci in trenerji, ki bi sprejeli angažma pri teh privatnih nogometnih trgovcih, računati s prepovedjo nastopanja in opravljanja službe v vseh FIFA privlačnih deželah.

Do velikih neretov je prišlo med indonezijskim nogometnim derbijem Bandung-Surabaya v Džakarti. Ko so gledalci vtrli na igrišče, so pripadniki mornarice za opozorilo streljali v zrak, nekdo iz občinstva pa je odgovoril z ognjem. Ko se nato tudi mornarji niso znali več obvladati, je bilo krvoprelitje nujno: 1 mrtev in cela vrsta ranjenih, taka je tragična bilanca te tekme.

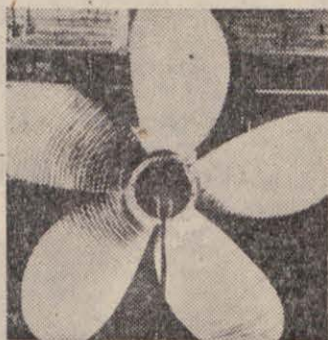
Trikatni španski prvak v kolesarski vožnji za motornim vodstvom Pedro Gomila je po nasvetu zdravnikov končal svojo športno kariero — zaradi obolenosti dihalnih organov. Gomila je sam izjavil, da gre njegovo bolezen zelo verjetno pripisati uživanju poahnil, ki jih je jemal med tekmovalci.

Štirje mladi Finci so v družbi nekoga Nemca v 16 dneh preplaval 160 km od finskega pristaniškega mesta Turku do otoka Aland. Vsak dan so v 15 urah preplavali kakih 10 kilometrov in nato prespali na kakem otoku, ki jih v tistih vodah kar mrgoli. Najprej je bilo, ko jih je 1. avgusta zajel etihar in jih kar za 18 ur ujela na nekem otoku.

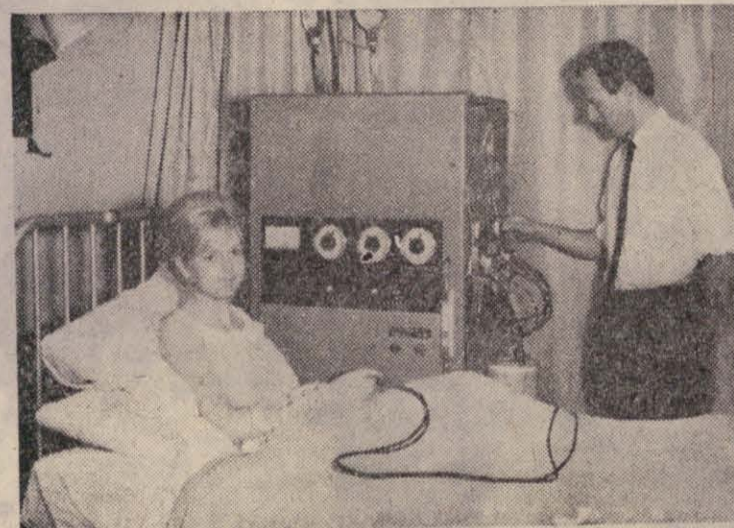
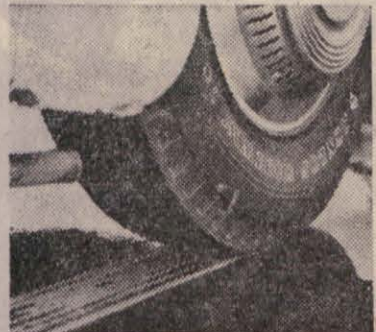

TERMOMETER drži v rokah letopisca, ne pistolo! Gre za sodobno napravo za merjenje temperature, ki na precejšnjo razdaljo zelo natančno izmeri temperaturo med 60 in 1500 stopinjami Celzija. Termometer meri infrardeče žarke, ki jih oddaja vir toplote. In dekle je izmerilo, kako vroč je plamen vžigalice, ko si prižge cigareto.

LADJSKI vijak na sliki je naj-večji pod soncem. Kmalu bo tudi pod vođo, saj ga bodo namestili na ogromen tanker, z nosilnostjo na 205.000 ton, ki ga bodo še ta mesec splovili v Yokohami. Največji ladjski vijak na svetu so vili na japonskem. Zlitino so sestavili iz aluminija, niklja in bronca. Kako velika bo šele ladja, ko že vijak meri v premeru 7,80 metra in tehta 38,2 tone!

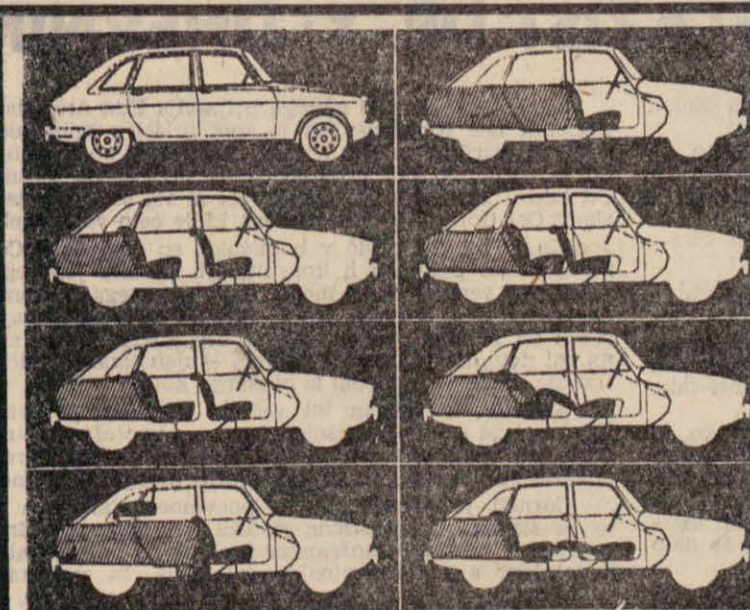
AVTOMOBILSKA guma »Dunlop Highway 70« tako posuši mokro cesto, da na zavorni sledi lahko prižge vžigalice. Novo pnevmatiko so izdelali v Veliki Britaniji, profil ima sedem žlebov in tisoč zareb. Vse to pomaga, da pri zaviranju na mokri cesti avtomobil ne »za-plava« na vodnem filmu, ki se pri starih gumah nabere pod pnevmatiko, ampak zarebe posejajo vodo in guma sprimes tako, kot bi bila cesta suha.

PACIENTKA spi, stroj pa dela namesto njenih ledvic. Bolnica Carolyn Radnall, 26, mati dveh majhnih otrok, bi umrla, ko bi ne bilo umetnih ledvic. Najprej so ji s strojem, ki s filtri iz umetne snovi čisti kri in tako nadomešča ledvice, pomagali v bolnišnici, sedaj pa so izdelali samodejno napravo, ki jo bo imela kar doma. Stroj je tako avtomatiziran, da ga zna upravljati tudi pacientkin mož Peter.

LETALA prihodnosti naj bi pr-stajala in vzletala navpično. Tako ne bo treba velikih letališč in potniški letalski promet bodo približali središčem velikih mest. Na sliki je model takšnega letala, ki so ga že z uspehom preskusili. Novo letalo se zdi križanec med helikopterjem in reaktivcem. Zrak, ki ga iziskata reaktivna motorja za horizontalni let, vodi v vijak na vrhu letala, kjer izteka skozi sobi na koncih vijaka.

RENAULT 16

NOVOST, KI RAZVESELI VSAKEGA LASTNIKA!

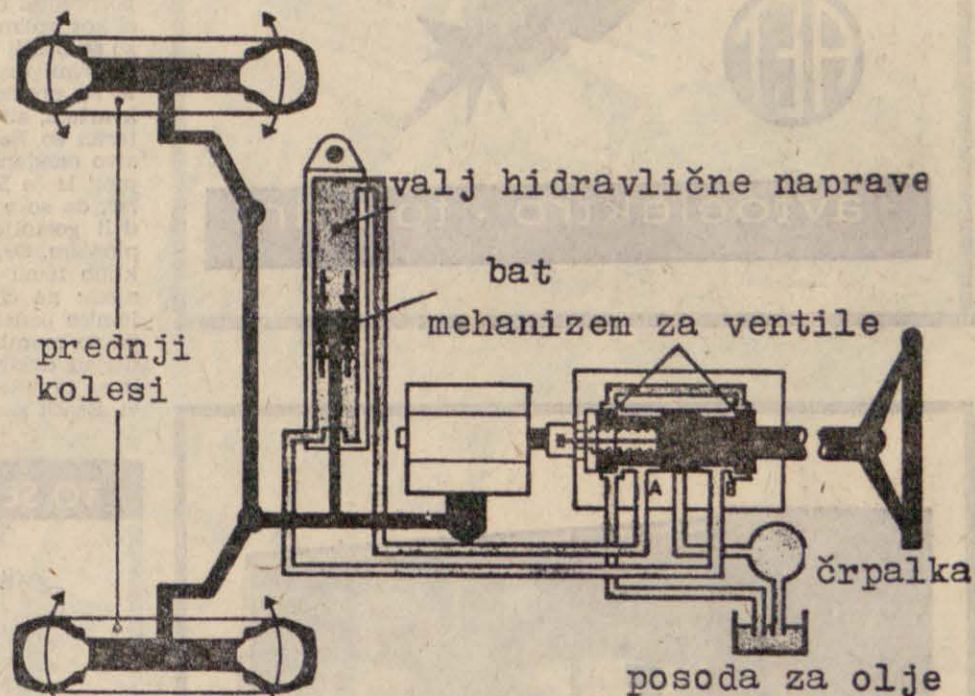
- zunanost predstavlja novost in osvežitev med motor-nimi vozili,
- od kraja sprovedene vse možne konstrukcijske ideje omogočajo največjo izrabo notranjosti v različne na-mene,
- prilagojen za vsakovrstne dnevne potrebe lastnikov vseh poklicev,
- 7 kombinacij sedežev Vam nudi do 1,2 m³ tovornega prostora, izredno varno vožnjo otrok ali prijeten počitek. 1470 ccm, 142 km/h, 9 litr/100 km, dolžina 4,23 km.
- Cena 1520 USA \$ (ali v drugih konvert. valutah) in 13300 N-din za carino in vse ostale stroške. Dobava takojšnja! Pričakujemo Vas v salonih
- Maribor, Grajska 7, tel. 22-654
- Koper, JLA, št. 25, tel. 21-720

COSMOS

- LJUBLJANA, Celovška 34, tel. 313-141 - generalni zastopnik za Jugoslavijo

KRMILO VRTIŠ Z MEZINCEM

Zmagovalec 17 »velikih nagrad« nam je že povedal, kaj sodi o radialnih gumah, diskastih zavorah, samodej-nem gonilu in halogenskih svetilkah, danes pa se je lotil še hidravlične pomoči pri krmilu. Ugotavlja: »Če voziš hitro, je bolje po starem, na serpentinah in pri parkiranju pa servo napra-va zelo pomaga.« Tako kon-čujemo vrsto nadaljevanj o novostih sodobnega avto-mobila.

napravo. Za druga vozila pa je treba do-plaćati 120 do 150 dolarjev, da jim servo napravo posebej vgradi. Opel vgrajuje servo krmiljenje v vozila diplomat, admiral, kapitan in v luksuzne izvedenke rekordov. V Angliji imajo servo krmiljenje prav tako le najdražja vozila, tako rolls-royce, jaguar in wolsley; v Franciji pa Citroënova vozila. Kako deluje pomoč pri krmiljenju: Vse dobre naprave s hidravlično napravo pove-čajo moč volanjskih rok. Avtomobilov mo-tor poganja majhno oljno črpalko, ki potiska olje v ohišje krmila. Ker vgrajujejo servo naprave le v avto-mobila z močnimi motorji, se vozilu ne pozna, da gre majhen del moči tudi za krmiljenje. Tako porabi črpalka naprave za servo krmiljenje nemške tovarne ZF pri normalni vožnji 1,5 konjske moči, pri vožnji po serpentinah in pri parkiranju pa 6 KM. Pri vožnji po ravni gladki cesti je sila, s katero mora voznik obračati volan, približno 700 pondov (0,7 kg). Dokler ni treba krmila močneje prijeti, silo 700 pondov zno-rejo tudi najnežnejše ženske, da deluje sa-

mo naprava tovarne Daimler Benz popolno-ma mehanično, se pravi, da je hidravlična pomoč izključena. Ko pa se poveča upor krmila in je potrebna sila do 2,8 kg, odpre v krmilnem ohišju majhen ventil in tlačno olje pritiska v tisti smeri kot voznik obrača volan ter tako pomaga vrteti kolesi. S čim večjo silo voznik vrti krmilo, tem večja je tudi moč hidravlične pomoči. Če je po-trebno za sukanje prednjih koles vrteti krmilo z večjo silo kot 2,6 kg, potem hidrav-lična pomoč prevzame ves presežek potrebne sile, in tudi pri največji obremenitvi vrtno volan le s silo 2,6 kg. Ko voznik krmari 1,5 tone težko vozilo po cesti z mnogimi luknja-mi, pa mora vrteti volan, ne da bi mu po-magala servo naprava, potem se zelo utru-di, saj mora krmilo močno držati in pre-magati silo 30 kg, če hoče obrzati smer vožnje. Sodobne naprave za servo krmiljenje so tako izpopolnjene, da mislim, da se jih splača kupiti. Sodim, da se bo zanjo odlo-čilo vedno več voznikov. Ali pa je naprava tudi varna?

Tovarna Daimler Benz že osem let vgradi v vsak četrti tovorni avtomobil napravo za servo krmiljenje. Pri tovornjakih morajo vzdržati naprave mnogo večje obremenitve kot pri osebnih avtomobilih. Izkusnje kažejo, da je naprava popolnoma varna, kajti vsi mehanizmi so tako zgrajeni, da tudi če odpove hidravlika, voznik še vedno obvlada vozilo, le da vrti volan tako, kot bi ne bilo naprave. Mislim, da bi morali to lastnost prehod-a med hidravličnim in mehanskim krmilje-njem, ki je zaradi varnosti, izpopolniti tako, da bi združili prednosti ameriških in evrop-skih avtomobilov. Prepričan sem namreč, da je pri hitri vožnji mehansko krmiljenje naj-bolj učinkovito. Idealna naprava za pomoč pri krmiljenju naj bi se pri hitri vožnji, to je v četrti prestavi, avtomatično izklopila, in voznik bi mehanično krmari vozilo. V ostrih ovinkih in po slabih cestah, ko pre-stavimo krmilo v nižjo prestavo, pa bi se servo naprava samodejno vklopila in vozniku pomagala krmariti. Morda pa bi bilo to preveč lepo...

BOLEZNI NAŠEGA ČASA MEDICINA

SLADKA KUGA

LJUDJE SE PREMALO GIBLJEJO IN PREVEČ JEDO. TAKO JE POSTALA SLADKORNA BOLEZEN »SLADKA KUGA«, KI KOSI V RAZVITIH DRŽAVAH. ZDRAVNIKI SO V SLOVENIJI ODKRILI Približno 5000 DIABETIKOV (LETA 1964 0,3 Odstotka vseh Slovencev), SODIJO PA, DA JIH JE VELIKO VEČ, SAJ JE STOPNJA CIVILIZIRANOSTI IN URBANIZACIJE PRI NAS ENAKA KOT V SREDNJI EVROPI, KJER SO ODKRILI VELIKO VEČ DIABETIKOV (V SVICI 2 Odstotka vseh prebivalcev). MNOGI LJUDJE NAMREČ SPLOH NE VEDO, DA IMAJO DIABETES, ALI PA K BOLEZNI NAGIBLJEJO IN JE NEVARNO, DA SE BO BOLEZEN ŠELE RAZVILA.

Šeststirideset zahodnonemških zdrav-nikov je na letošnjem »Berlinskem kon-gresu o napredku v medicini« izvedelo novost, da jim je v zelo sapo: ugotovili so, da imajo sladkorno bolezen, pa se jim to prej še sanjalo ni. Na kongresu sta namreč tvrdili Sche-rring in Bayer razstavili novo napravo za ugotavljanje sladkorne bolezni in pre-iskati se je dalo 193 zdravnikov, ki jih je zanimalo, kako novost deluje. Popili so kozareček sladkorne raztopine in natanko dve uri potem so jim vzeli kri za preiska-vo. Vse drugo je opravila samodejna na-prava. In zgodilo se je, da je 46 zdravni-kov na lastni koži občutilo, kako je bolni-ku, ko mu v ambulanti povedo: »Imate diabetes.« V ambulanti je ponavadi takole: Na vrsti je štiriindvajseta pacientka tovarišica M. Ni še prav zaprla vrata ordinacije, ko že reče: »Pravzaprav mi nič ne manj-ka, gospod doktor, prišla sem le, ker je tako hotela moja hči.« In potem osemin-petdesetletnica na dolgo in široko pripo-veduje, zakaj ji je hči tako vztrajno pri-govarjala, da mora k zdravniku: »Res je, da se sedaj prej utrudim kot včasih, in velikokrat sem kakor pretepena. Ampak, saj to ne more biti bolezen, samo postarala sem se.«

Počasi pove še več. Zadnje čase mora M. pogosteje na vodo in vid ji je opešal. Večkrat jo srbi koža. Zdravniku je vse bolj jasno, da pacientka ni tako zelo zdrava, kot misli. Bolnici preiščejo urin in preiskava potrdi sum: M. ima sladkor-no bolezen. »Bodite hvaležni vaši hčerki,« pravi zdravnik. Sladkorna bolezen ali di-abetes sodi namreč med bolezni, kjer je še posebej pomembno, da jih ugotovite, kar se dā kmalu.

Danes je diabetes ena najbolj raz-širjenih bolezni. Višji ko je življenjski standard ljudi, več je. Indijski zdravni-ki so že pred nekaj tisočletji ugotovili, da sladkorna bolezen tare predvsem bo-gate. Diabetes je bolezen civilizacije. Ocenjujejo, da je v najbolj razvitih dr-žavah postala sladkorna bolezen deset-krat bolj pogostna, kot je bila pred zad-njo vojno. Sreča je, da zdravnik zoper diabetes niso tako brez moči kot pri ra-ku ali srčnem infarktu. Včasih je umrlo v diabetski komi, (v globoki nezavesti) kar 65 odstotkov vseh bolnikov, ki so imeli sladkorno bolezen, danes pa je ta-ko hudo le enemu od sto diabetikov.

Pri vsem tem pa se žal povečuje šte-tilo diabetikov, saj se bolezen podeduje. Pa naj se zdi še tako paradoksalno, je res, da je diabetes vse več, bolj ko zdrav-stvo napreduje. Danes imajo diabetski otroke, ker jim je sodobna medicina omo-gčila, da žive kot vsi drugi zdravi ljud-je. Tako imenovano blagostanje — ljud-je preveč jedo — pa poleg tega tudi pov-

zroči, da se lažje oblike diabetesa spre-vržejo v hudo bolezen. Raziskovalci se ugotovili, da med pu-ščavskimi podganami nenadoma izbruh-ne diabetes, ko jih iz narave preselijo v laboratorij. V državah, ki se šele razvija-jo, so ugotovili, da oboli za diabetesom tretjina vseh ljudi, ki so se iz puštnje preselili v mesta. Iz vsega tega je moč sklepati, da se 30 odstotkov vseh ljudi na-giblje k diabetesu.

Zdravniki sodijo, da vplivajo na ded-no diabetesa zelo različni čimtelji. Po-navadi ljudje mislijo, če sem bolezen po-dedeloval, potem bom ali zbolel, ali pa dobil imel srečo, in ostal zdrav. Za slad-korno bolezen to ne velja. Podedovano di-špozicijo za diabetes velikokrat opazijo šele, ko človek preveč ali premastno je, in se pri vsem tem še premalo giblje. Mi-šice porabijo premalo sladkorja in v te-lesu ga je zato preveč.

K vsemu temu naj povemo še to, da so zdravniki ugotovili, da ima večina sladkornih bolnikov krvno skupino A. Diabetes je še vedno neozdravljiva bo-lezen. Toda bolnik lahko živi desetletja, ne da bi ga trle hujše težave, če so le zdravniki še pravi čas ugotovijo bolezen in če uživa samo predpisano hrano in ga pravilno zdravijo. »Diabetik je pogojno zdrav, pravijo zdravniki. Diabetske tare napaka v presnovi. Trebna slinovka proizvaža premalo insuli-na. Pomanjkanje tega hormona je krivo, da v telesu ne »zgori« ves groznilni sladkor.

Štiri orožja zoper diabetes

- Znanost je dala zdravnikom štiri orož-ja za boj proti diabetesu:
  - preskus, s katerim ugotovijo diabe-tes, še preden bolnik občuti najmanjše znake bolezni;
  - natančna spoznanja, kako naj se prehranjuje diabetiki;
  - živalski insulin, ki ga vbrizgajo bol-nikom in tako nadomeste primanjkljaj hormona;
  - in tablete, ki jih bolniki požirajo — pravijo jim oralni antidiabetiki.
- Ko sta leta 1921 kanadska raziskoval-ca Banting in Herbert odkrila insulin, se je začelo novo obdobje v zdravljenju di-abetesa. Insulin je še vedno najvažnejše zdravilo zoper sladkorno bolezen. Danes poznamo celo vrsto insulinskih prepara-rov, v tovarnah zdravih jih izdelujejo iz trebušnih slinavk govodi in prašičev. Po-samezna zdravila se razlikujejo po tem, koliko časa delujejo. Zdravnik izbere za vsakega bolnika pravo zdravilo.
- Leta 1954 so izdelali prvi »oralni anti-diabetiki«. Danes poznamo že veliko raz-ličnih vrst tablet za diabetike. Največ-krat gre za snovi, ki so po kemični se-

stavi zelo podobne sulfonamidom, ki uni-čujejo bakterije.

Zdravniki so odkrili dve vrsti diabe-tesa:

- Diabetes zaradi pomanjkanja insuli-na — trebušna slinovka proizvaža pre-malo tega hormona ali pa ga sploh ne. Takšna bolezen tare predvsem bolnike, ki so zboleli že v mladosti. Pomaga le in-sulin.
- Pri drugi vrsti diabetesa pa trebuš-na slinavka še proizvaža insulin, toda drugi hormoni zmanjšujejo njegovo moč. Takšen diabetes tare predvsem bolnike, ki so oboli po štiridesetem letu starosti in se ponavadi preveč debeli. Pomagajo tablete.

Najvažnejša je pravilna prehrana

Pa naj bolnika zdravijo z insulinom ali s tabletami, vedno se mora natanko ravnati po predpisani dieti. Diabetiki ne smejo uživati hrane, v kateri je preveč sladkorja. Nič več pa ne velja stara vera, da mora biti v hrani za diabetike kar najmanj ogljikovih hidratov. Danes sodijo zdravniki, naj bo v kar se da skromno odmerjeni hrani za diabetike razmeroma precej ogljikovih hidratov, in tako bolni-ku nič več ne preprečujejo krompir-ja, rezancev in kruha.

V hrani za diabetike naj bo kar naj-več beljakovin. Masti pa kar najmanj. Če naj bolnik na dan zaužije 2000 kalorij, sme biti v hrani le 70 gramov masti. Pri tem gre za vso mast v hrani in zdravni-ki sodijo, da je treba pri diabetikovem jedniku računati tudi s tako imenovani »skritimi mastmi« — na primer mast v salami, siru in celo tako imenovani »ko-koladi za diabetike«.

Nekateri strokovnjaki sodijo, da je sko-ro najtežja naloga zdravnika vzgojiti bol-nika, da se bo natanko ravnal po pred-pisani dieti. Zdravnik mora bolnika izo-šlati, saj ni dovolj, da mu samo porine v roke predpise, kakšna naj bo dieta.

Samo tisti bolnik, ki se natanko ravn-a po dieti, lahko upa, da se bo izognil tako imenovanim »poznim posledicam« diabetesa.

Danes so sicer zdravniki že ukrotili po-poln polom presnove, ki se konča z glo-boko nezavestjo, bolnikom, ki jim zara-di pomanjkljivega zdravljenja niso do-vojl izravnati presnove, pa še vedno gre-ze druge posledice bolezni. V mislih ima-mo predvsem poškodbe ožilja, ki jo pov-zroči nepravilna presnova masti in zato žile poapse. Zdravniki so spoznali, da sr-čni infarkt petkrat pogostneje prizadene diabetike, nekatere bolezni ledvic pa so pri diabetikih sedemkrat pogostnejše kot pri drugih ljudeh.

Zelo nevarno pa je prizadeta presnova tistih diabetikov, ki še ne vedo, da jih tare sladkorna bolezen. Če se bolnik za-teče po pomoč k zdravniku šele takrat, ko že občuti, da je hudo bolan — opazi, da je vse bolj utrujen in pobit, da zelo pogosto urinira in je vedno žejen, da vse slabše vidi — potem je že minil čas, ki ga ni več mogoče nadomestiti. Zelo po-membno je torej, da ugotovite bolezen še dovolj zgodaj. Približno tretjini diabeti-kov, ki so jim še pravi čas odkrili bole-zni, ni treba pomagati z insulinom in ta-bletami, ampak je že dieta dovolj, da si spet uredi presnovo.

Sodobna medicina že pozna postopke in naprave, s katerimi je moč še pravi čas odkrit sladkorno bolezen. Seveda pa bi bilo treba preiskati vse ljudi, da bi dovolj zgodaj odkrili bolezen in skritim diabetikom pomagali, še preden bi sami občutili bolezen. Tako bi se izognili ka-snejšim posledicam bolezni, ki je že pre-več napredovala.

Prihodnjic: SRČNI INFARKT

Sodobna dietna kuhinja: kalorije izraču-navajo za vsakega diabetika posebej — (slika zgoraj).

GARANCIJA BREZHIBNEGA DELOVANJA MOTORJA

S 225 E 2 za AMI - 6
S 225 E 2 za FIAT 750
S 240 E 2 za MOPED
S 175 E 2 za OPEL
S 175 E 2 za VW
AVTOELEKTRO
TOLMIN

avtoelektro · tolmin

CHICAGO

BEATLOVSKE DELNICE
RAHLO PADAJO

Beatli letos nimajo sreče: potem ko so jih Filipinci pred približno mesecem dni pospremili do maniškega letališča z izrazi kot »govnjača« in »poberite se domov«, so se Beatli ta mesec spopadli z religiozno čutečimi organizacijami z juga ZDA. Lete so protestirale zoper petje slavnega kvarteta, ali točneje, zoper besedilo, s katerim so Beatli ugotavljali, da je krščanstvo dandanašnji v zatonu in da ves svet moli le še Beatle. Zadeva je šla tako daleč, da so v južnih državah ZDA odpovedali gostoljubnost Beatlom in njihovim ploščam. Severni del ZDA pa je Beatle kljub temu sprejel z običajnim navdušenjem: na chicaskem letališču so mladoletnice padale v nezavest, izpred hotela pa so morali z rešilnim avtomobilom odpeljati dekle, ki se je v prizadevanju, da bi se prebila v hotel, poškodovala po glavi. Beatli sami pa so se morali pred ame-

riškimi časniki kar nekaj posuti s pepelom, vsaj kar zadeva njihov »napade na krščanstvo. John Lennon je namreč v Chicagu dejal, da zadevo obžaluje, da pa v resnici ni hotel dati protiverških izjav. Se več. »Hotel sem samo izreči obžalovanje,« je dodal Lennon, »nad ravnanjem ljudi glede vere. Nisem hotel reči, da so Beatli boljši od boga, hotel sem samo povedati, da se ljudje bolj zanimajo za Beatle kot za vero, to je vse. Beatle sem porabil samo za primer, ker jih najboljše poznam, lahko pa bi uporabil tudi kaj drugega, na primer film ali televizijo. S tem se pomen stavka ne bi prav nič spremenil...« Čeprav je razgovor z novinarji vodil Lennon sam in ni želel, da bi ga preveč vpraševali, je enemu od časnikirov le uspelo prekiniti poplavo besed in se dotakniti drugega delikatnega vprašanja, zaradi katerega so Beatli izgubili prijatelje med belci na ameriskem jugu. »Rad bi, da bi mi Lennon povedal, kaj je mislil z besedami, da je Amerika umazana dežela, kjer ravnajo slabo z vsakomer, ki je drugačne barve...« Glede tega vprašanja so Beatli ostali trdni. Paul je izjavil: »John je imel v mislih rasno razlikovanje. Kar zadeva to vprašanje, mislim, da si moramo biti na jasnem.«

Ko je letalo z Beatli pristalo na chicaskem letališču, se je zaustavilo pred hangarji in carinske formalnosti so bile opravljene v petih minutah. Tako so Beatli ušli množici, ki jih je pričakovala na letališču. Ves ta postopek je policija pripravila, ker se je bala izgrediv zaradi njihovih antireligioznih izjav. Kaže pa, da so bili varnostni ukrepi v tej smeri odveč. Pred hotelom je Beatle pričakala množica mladih in deklet, ki so se v navali histerije metala na avtomobil. S tem pa Beatli menda še niso zmagali v boju za ameriško naklonjenost: tri radijske postaje še vedno bojkotirajo njihove plošče, podobno pa tudi vrsta radijskih postaj v Severni Karolini in Teksasu.

AZURNA OBALA

OPERACIJA MAMILA

Več kot tisoč mladih ljudi je pred dnevi prišla francoska policija in jih preiskala, da bi pri njih našla mamilila, od teh jih je 112 prenečilo v zaporih. Akcijo so zasnovali zaradi vse pogostejših primerov zastrupitve z mamilili in pa zato, ker se je povečalo uživanje mamilil v letošnjem poletju po množičnem vdoru britanskih beatnikov na Azurno obalo. Kaže, da posebnega rezultata ni bilo, saj so vse, ki so jih zadržali v zaporu, že spustili na prostost. Akcija se je začela nenadoma: več sto policistov je ob istem času vdrla na kopališča, v bare, kampinge in druga zbirališča, odkoder so brez pojasnili vodili mladoletnike na policijske komisariate, kjer so jih že čakali preiskovalci in zdravniki. Hkrati s to akcijo, ki kaže, da na Azurni obali le ni toliko uživalcev mamilil, kot se je zdelo potem, ko je policija začela dobivati obvestila o vse večjem številu zastrupitev z mamilili, se je razpletla še ena afera, ki je bila povezana z imenom francoskega ministra za informacije Bourgesa. Njegova hči se je namreč laže ponesrečila z avtomobilom, ki ga je po nesreči dobil v roke mehanik. Leta je našel v vozilu dve tubi belega prahu. Pod vplivom pisanja časnikov je brz pomislil na mamilila in tisk je brz začel pisati o morfinistični aferi. Bourges je izrazil svoja pooblastila in je ukazal zapleniti časniki »Minute«, ki je bralcem postregel z vseni podrobnostmi afere. Nekaj dni kasneje je državno tožilstvo sporočilo, da je preiskava pokazala, da ne gre za mamilila, marveč za nedolžen puder. Policisti so zadevo preiskali tako natančno, da so celo ugotovili, kdo je pravi lastnik pudra: v avtomobil ga je vtaknil nekoliko neuravnotežen prijatelj prejšnjega lastnika kot zdravilo zoper negativno in zdravju škodljivo »vertikalno valovanje«.

TO SE PRIPETI SAMO...

... V RIMU: Neka deklica je povabila angleško prijateljico, naj preživi počitnice v večnem mestu. Da bi bilo povabilo privlačnejše, je dodala, da je »tukaj tudi glasbena skrinja s štirimi ploščami Beatlovs«.

... V CENNETICUTU: Dva policajca so vrgli iz službe. Ko sta se pričakala, kdo izmed njiju bo vozil službeni avtomobil, sta si tako divje skočila v lase, da so morali poklicati rešilni avtomobil.

... V ANGLIJI: Modni posnetki ob robu avtomobilskih cest so povročili zastoj v prometu. Trčila sta vespa in tovornjak. Model Julie Shaw, oblečena v leopardje bikini hlače in robček, je med skokom čez živo mejo izgubila robček.

POMOČ FUNTU

V akcijo za reševanje britanskega funta in za uravnoteženje britanske plačilne bilance je posegla tudi britanska oblačilna industrija, pri čemer se je naslonila na dragoceno pomoč manekenk. Sredi desetmilijskega New Yorka so britanske manekenke ondan prikazale kolekcijo perila in drugih oblačil intimne narave. Modna revija je bila kar v izloži ene od največjih newyorških trgovin, pred katero se je zbralo obilo občudovalcev. Medtem ko so se ženske navduševale nad perilom, so se moški gledalci čudili neprizadetosti britanskih deklet, ki so se druga za drugo slabile, da bi kar najbolj plastično prikazale izdelke britanske tekstilne industrije. In ker je v britanski modi letos vse »minie«, je bilo »minie« tudi perilo. Največ dela so imeli seveda policisti: zaradi privlačnega perila in privlačnih oblin londonskih manekenk je že tako gosti promet ves dan zastajal.

STAŽIST DR. X: DNEVNIK

Senca, ki so jo opazili šest mesecev prepozno

DOKTOR X: »VEM, TAKRAT SEM MISLIL, DA JE RENTGENOLOG NAPRAVIL STRAHOTNO IN NEODPUSTLJIVO NAPAKO. ZDELO SE MI JE, DA SE JE SKUŠAL SAMO IZMAZATI, KO JE REKEL, DA BI SENCIO V JULIJU LAHKO ODKRIL LE, ČE BI VEDEL, DA JE TAM IN KJE JO JE TREBA ISKATI. ZAČUDA SO POSNETKI EDOVIH PRSI MEDTEM POSTALI KLASIČNO UČNO GRADIVO. NA IZPOLNJEVALNIH TEČAJIH SO JIH PREDVAJALI ŠIROM PO DEZELI IN VEDNO ZNOVA SO NAJBOLJŠI IN NAJBOLJ IZKUŠENI RENTGENOLOGI ODKRILI USODNO SENCO NA JULIJSKEM POSNETKU SELE POMEM, KO SO JIM JO POKAZALI. IN TO, KO SO VEDELI, JIM GA Vendar NE BI KAZALI. PA KLJUB TEMU SENCE NISO ODKRILI.«

PETEK, 25. NOVEMBRA
V sredo se je gospodu Hornerju stvar poslabšala. Imel je krepko infekcijo v rani. Temperatura se mu je dvignila na 39,5. S Hankom sva mu iz rane izsesala nekaj gnoja.
Laboratorij je v brisu našel cel kup kožnih in črevesnih klic. Ko je bilo v petek stanje nespremenjeno, je prišel Slater v operacijski halji in čevlji, potegnil vse kožne niti in subkutane sive in spet odprl rano.
Petnajst centimetrov debela masčobna blazina se je odprla in iz nje se je ulila velika količina smrdečega rumenega gnoja, tekla po bolnikovih ledjih in med njegovimi nogami in se razlila po postelji. V vsem svojem življenju še nisem videl take svinjarije in smrdele je, ko da bi kdo odprl greznico.
Slater je temeljito očistil kožo in masčobno tkivo, položil potem gumijasto cev za drenažo na dno rane in jo nasadil na posodo z raztopino antibiotika — kot če trato škropiš s škropilno napravo — pokrtil rano z avreomicinsko gazo in jo pustil odprto.
Slater je rekel, da so tako ravnali z gangrenoznimi šrapnelskimi ranami med vojno v lazaretnih, in če ne bomo skrbeli za korenito drenažo, se bo rana kar naprej gnolila. Zdelo se mu je, da bi moral Hank prej spoznat bistvo težav in rano prej odpreti.
Slater se ni niti jezil niti ni očital, ampak je le opozoril, da pri vseh sterilnih operacijskih tehnikah in pri vseh antibiotikih, ki se je nanje lahko zanesli, zlahka pozabljamo, kako huda zadeva je lahko infekcija

rane. Pozabljamo, dokler se ne pojavi in jo komu zagode.
»Vam mladim ljudem manjka preprosto leto ali dve na fronti,« je rekel Slater. »Delati bi morali v vojaškem lazaretu, kjer ni niti mila, da ne govorim o antibiotikih. Tam bi se naučili vse o infekcijah.«
PONEDELJEK, 28. NOVEMBRA
Z jutranjo vizito nisimo bili gotovi do enajstih in resnično bi mi bilo ljubše, če bi Slater prišel šele kasneje. Vsakokrat, ko sem že na tem, da imam moža kar rad in ga začenjam občudovati, mi na vsem lepem s svojim obnašanjem vse podre. To zna narediti tako grdo, da mi postane slabo.
Pri tem posebnem primeru je šlo za pacientko, ki smo jo bili operirali v petek: dvainosemdesetletna ženska, ki so jo poslali Slaterju, ker se ji je v trebuhu nabrala voda, bržkone od raka. Slater je sklenil napraviti majhen vrez, pet centimetrov dolg, izsesati tekočino in ugotoviti, kaj je, v upanju, da se bo le še dalo kaj narediti.
V petek zjutraj je torej naredil vrez, spravil nad štiri litre tekočino iz njenega trebuha in ugotovil, da ima karcinom na jajčniku z metastazami. Mogočno se je že razširil in bil je povsod na potrebušnici.
Ja, žalostna reč je bila to in ženica je bila žalostna, čedna stara dama. Toda Slater očitno njene družine v petek sploh ni opazil in v soboto zjutraj sta njen sin in njena hči stala pred njeno sobo na koncu tretjega nadstropja, v bližini stopnic, ki vodijo zunan ob hiši in imajo rešetke nanesteno oken, tako da jima veter ni prizanašal.
Videla sta Slaterja, ko je med vizito brzel po hodniku, in ga klicala. Slednjik sta ga ujela, ko je nameraval po stopnicah nizdol.
Ni vedel, kdo sta, dokler mu nista povedala in dodala, da sta ga že včeraj čakala, vendar se jima ni posrečilo, da bi z njim govorila in zvedela, kako je bilo z materino operacijo.
Kratko in nestrpno jima je povedal, da je našel raka povsod in mogoče bi radiologi še lahko kaj storili za mater, če bi imeli patološki izvid, ampak on je od dvomi, in potem se je kratko in malo spustil po stopnicah.
In videl sem, kako je hči stala tam na mrzlem stopnišču in drhtela na prepihu in solze so jo oblike in mislil sem, zakaj Slater ne more biti nekoliko prijaznejši pri taki stvari, zakaj si ne more vzeti pet minut časa, da bi se z njima usedel in jima stvar nekoliko obzirneje povedal? Ne zveš vsak dan, da ti lastna mati umira za rakom, in kako grusno je, če zveš na tak način.
Ze res, da bi si zanj lahko izmislil opravičilo, toda v bistvu bo najbrž tako, da imenitni, spretni kirurg ni tudi imeniten človek. Da to pač ne gre skupaj. Ne vem.

SREDA, 30. NOVEMBRA
Gospoda Hornerja inficirana rana se cel in Hank jo je celo z obiljem potegnil skupaj. Vendar bo še dolgo trajalo, preden se bo vsa ta masčoba zarasla, ampak Horner bo že zmogel.

POZOR! POZOR!

ZELITE TUDI MED DOPUSTOM PREJEMATI NAŠE CASOPISE? Izpolnite vsaj dva dni pred odhodom naročilnico in jo pošljite na naslov: CP DELO, Ljubljana, Titova 1 ali pa najbližji podružnici našega lista.
NE POZABITE! NE POZABITE!

DELO

TT

teden se zveče

ZVITOREPEC

to varis

Posiljajte od _____ do _____ časopise _____

STALNI NASLOV:

Ime in priimek: _____

ulica _____ h. št. _____

kraj _____ pošta _____

POČITNIŠKI NASLOV:

ulica _____ h. št. _____

kraj _____ pošta _____

(podpis)

POZOR! POZOR!

HELENA

HUMOR
NE POZNA
MEJA

JEAN PAUL
SERGE, FRANCIJA

EH, TO PRESNETO DVIGALO

Odločno sem sklenil, da bom to popoldne šel k zdravniku — specialistu, da bi ugotovil, zakaj mi pri najmanjšem naporu zmanjka sape, zakaj sem tako hitro utrujen in zakaj mi pljuča piskajo kod odsluženih meh.

V hodniku, kjer je stanoval zdravnik, me je pričakalo neprijetno presenečenje: list na vratih je jasno opozarjal: »Dvigalo ne dela!«

Do prvega nadstropja sem še nekako prišel. Ustavil sem se, da bi si malce spočil in da bi — o, kakšna ironija! — zbral sile za naslednje nadstropje.

Do drugega nadstropja sem prišel z odpetim ovratnikom in popolnoma prepoten.

Do tretjega nadstropja sem hodil točno enajst minut, pri čemer ne računam dveh postankov po tri minute.

Na četrto nadstropje sem se povzpел brez moči. Sklenil sem, da si oddahnem in — se vrnem! In vrnil bi se, če ne bi slučajno opazil pred nekimi vrati zaboja. Bil je prazen in vzdrljal je mojo težo. Sedel sem na njem in se počisto sploščil. Blagoslavljaj sem tistega, ki ga je postavil pred vrata. Hja, če bi bil na vsakem nadstropju takšen zaboj!

Zaradi tega zaboja se mi je zazdelo, da sem se povzpел v peto nadstropje z lahkoto košarkarja. Kot je kazalo, sem bil izvrstno spočit. Tu sem se spomnil, da bi bilo dobro, če bi nosil s seboj praktičen trinožnik. Takšnega, kot ga imajo lovci.

Toda šesto nadstropje se mi je znova krepko maščevalo. Okrog mene se je vse vrtele. Ne vem ne kdaj in ne kako sem povzpel pred nekimi vrati in se, brez moči, zavalil v prvi naslonjač! ... Pri sebi sem kletel oblasti, zakaj dovoljujejo zdravnikom stanovalni višje od prvega nadstropja. Zajel sem sapo in dejal:

»Gospod zdravnik, najbrž imam astmo! Sopenj za vsako malecnost. Drhtim: noge mi klekajo, da o orglah, ki mi igrajo v prsih, sploh ne govorim...«

»Hja, kaj hočete! Vsakega na kak način prizadene! Koga prej, koga pozneje. Kajenju in nekaterim drugim naporom se boste morali pač odreči. Poleg tega bi se morali malce ukvarjati tudi s telovadbo, pri jedeh in pljuči pa postati zmernejši! ... Predvsem pa bi morali nositi očala.«

»Očala?«

»Da. Naočnice z ustrezno dioptrijo.«

»Oprostite, toda kakšno zvezo imajo očala z mojimi orglami in pljuči?«

»O, pa še precejšnjo zvezo je. Kajti, če bi nosili očala, bi videli, da stanuje zdravnik v sosednji hiši!«

Mlado, ljubko učiteljico Heleno Blatterjevo je poučevanje v šoli tako izmučilo, da se je odločila, da bo svoj večtedenski dopust preživela daleč od mestnega hrupa in med čisto tujnimi ljudmi.

Helena je svoje proste ure najraje preživljala med svojimi knjigami, udobno zleknjena v naslonjaču v kotu svoje velike prijazne sobe. Zdaj, ko so se bližale počitnice, si je čedalje bolj želela samote in se je odločila, da bo to svojo željo potestila v samotnem gorskem kraju.

Ko so se začele počitnice, je Helena pripravila kovčke in odpotovala v idilčno zdravilišče v mirni gorski dolnini. Sklenila je, da bo vse dneve posejala s knjigo v roki v dišečem smrekovem gozdu in se ob branju romanov predajala duševnemu užtku. Da, celo sama je imela smisel za pisanje. Večkrat je sanjarija, da bi sama napisala roman, ki bi njeno ime ovenčal s častjo in slavo. Trdno je bila prepričana, da bo v svezem gorskem zraku veliko lažje našla pravo misel kakor v morečem mestnem zraku.

Nekoga večera je Helena sedela za mizo v veži hribovske hiše, da bi preživela večer v veselju družbi. Družabno življenje se ji je tu v gorah zazdelo čisto drugačno kot v mestu — preprostejše, veselejše in neprislusno.

Ura je morala biti že okrog devetih zvečer. Helena je opazovala natakarka, kako je hitel s krožnikom po sobi, se obrnil, zaval nato skozi vrste miz in odhitel naravnost k njej. Prikolnil se ji je in ji skrivnostno dejal:

»Gospodična Blatterjeva, pravkar je nekdo oddal tole pismo za vas.«

Helena je vzela pismo in se zahvalila. Radovedno si je ogledovala kovertu, na kateri ni bilo drugega kot skrbno napisano njeno ime. Odprla je pismo in braja:

»Res srečno naključje, da si tudi ti prišla sem. Čakal te bom nocoj ob desetih pred vzhodom. Upam, da boš prišla. Star znanec.«

Helena je sprva mislila, da se je nekdo ponorečeval iz nje. Toda ne! Preveč zaupno so bile napisane te vrstice. Upralo se ji je hoditi zvečer na sestanke. In čeprav je vneto premišljevala, ni mogla uganiti, kdo naj bi bil stari znanec, ki ji je poslal pismo.

Kazalci na uri so se pomikali proti deseti. Helena je srce močnejše utripalo. Odločila se je, da bo odšla na sestanek iz radovednosti.

Ob desetih se je neopazno odšla. Najprej je pogledala skozi steklena vrata proti slabo razsvetljenemu vходу, da bi nikogar videla. Zapela si je krzno jopico in stopila skozi vrata.

Zunaj je vladala popolna tišina. Nebo je bilo jasno in posuto z nesčetnimi zvezdami. Smreke v bližnjem gozdu so nemo dvigale svoje vrhove proti nebu. V globeli je žuboreli gorski potoček.

Helena je stopila na cesto, da bi videla, ali kdo prihaja po temni poti. Nikjer ni bilo živega človeka.

»Stari znanec je zamudil že pet minut. Helena se je obrnila proti vходу v hišo. Tedaj je iz neposredne bližine zaslišala korake in neki moški glas jo je poklical:

»Helena! Helena!«

Stopila je možu naproti in spoznala v medlem svitu luči Urso Kalimana, svojega prijatelja iz dijaških let.

»Kako pa si ti prišel sem?« ga je začudeno vprašala Helena.

»Glejte naključje, draga Helena. Vsa leta, odkar sva se ločila in sva mislila, da se ne bova nikdar več videla, te nisem mogel izbrisati iz spomina. Ko sem te nocoj zagledal, sem blazno zahrpenel po tistih urah, ki sva jih skupaj preživela, ko sva bila še študenta. Ne moreš si misliti, kako sem se veselil nocojšnjega svidenja. Kaj praviš k temu, draga Helena?«

Helena je zasanjana stala pred njim, ga nekaj časa gledala, potem pa mu je položila roke na rame in rekla:

»Da, Urs, stara ljubezen ne zarjavi.«

Urs jo je nenadoma privel k sebi in jo poljubljal.

Vsa srečna sta Urs in Helena preživela kratek večer za okroglo mizico v veži. Sklenila sta, da bosta ostala skupaj vse dneve Heleninega dopusta. Poleg tega sta kovala načrte, kako bosta prvi lepi dan odšla v gore.

Bilo je lepo jutro. Helena in Urs sta prišla prva k zajtrku. Oborožena sta bila z vsem, kar človek potrebuje v gorah. Urs je naložil v svoj nahrbtnik jedi in potem sta odšla v hladno gorsko jutro.

Nedaleč od hiše je pot zavila ob potoku navzgor proti gričku z rjavimi kočami. Čez eno uro sta že prišla do terase, od koder sta globoko pod seboj zagledala srede zavrtilišče, zavito v jutranjo meglo. Pred njunimi očmi so se v soncu kopalji močoini vrhovi gora.

Helena in Urs sta moiče občudovala okolič. Preden sta odšla dalje, sta razposajeno padla drug drugemu v objem.

Pot je postajala čedalje bolj kamnita in strma. Z jugozahoda so priplaval oblaki, zasenčili kdaj pa kdaj sonce in zarisali pošastne senice na bližnja pobočja.

Ko sta prišla na Alp-Valeso, je bil vrh Piz-Murauna, kamor sta bila namenjena, zavil v meglo in Urs je iz tega sklepal, da se bo vreme spremenilo. Sedela sta na skali in jedla. Ursu se ni ljubilo hoditi na Muraun, ker so njegov vrh čedalje bolj zagrinjali oblaki.

»Nekaj sem se spomnil.« je rekel Urs. »Pojdiva raje na Garveras, ki leži nedaleč od tod. Imela bova imeniten razgled.«

Helena je priklimala.

Ko sta prišla na Garveras, sta sedla na skalo in uživala ob pogledu na nemo igro oblakov. Zahodnik je močnejše zavel. Opoldansko sonce je le

do časa do časa posvetilo skozi bežeče oblake. Urs je spet odpel nahrbtnik in vzel iz njega sadje, meso in kruh. Ko sta se najedla, sta počivala od naporne poti.

»Helena!« je rekel Urs. »Kar pomladil sem se te dni, ko sem te spet našel. Mislim, da zdaj doživljam najsrečnejše ure svojega življenja.«

Helena se je stisnila k njemu in ga vprašujoče pogledala v oči.

»Zakaj naj bi bile tvoje najsrečnejše ure, Urs?«

Urs je spoznal, da se je zagovoril. Še preden je mogel svojo izjavo popraviti, se je v daljavi zaslišalo strašno grmenje. Urs je splezal na skalo in opazil, da se od zahoda bližajo pošastni oblaki.

»Hitro!« pospravi nahrbtnik, nevihta se bližala je zaklical Heleni. Nebo se je v nekaj sekundah stemnilo. Helena in Urs sta bežala z vrha, kot bi ju podilji zli duhovi.

Močan veter je pričel pihati čez greben. Na vsem lepem ju je pričel pihati čez greben. Na vsem lepem ju je pričel pihati čez greben. Na vsem lepem ju je pričel pihati čez greben.

Upala sta, da bosta še ob pravem času prišla do ene izmed koč na gornji Valesi. A bilo je prepozno. Sprevidela sta, da lahko dobita zavetje samo še v špranjah razkianega grebena. S seboj sta imela samo vetrna jopica. Z njima sta se pokrila čez glavo in se stisnila k skali.

Nevihta je prhurnela z vso silo. Pošastna tema je sredi dneva zagrnila gore, samo od časa do časa so pretrgali bliski. Zdelo se je, da se podira ves svet in da se bo zemlja razkajala na dvoje. Takoj nato se je modrikasto zablskalo, potem zagrnelo in Heleni in Ursu je zagomazelo po kosteh. Prestrašena sta se stiskala v ubožnem zavetju. V grebenu je zavevala luknja, veljkanska skala se je grme valila v dolino.

Helena si je z rokami pokrila obraz in se stisnila k Ursu, ki je besedno igro narave opazoval s stoječim mirom. Bil je vajen gorskih neviht.

Čez pol ure je nevihta popustila in Urs je splezal na greben. Droben sneg je pršel. Ledeno mrzel veter je razgalil oblake in tudi megla se je razpršila.

Urs se je vrnil k Heleni. Gledala je tja, od koder se je slišalo oddaljeno grmenje umikajoče se nevihte.

»Ali te je bilo zelo strah?« Helena se je odahnila in rekla:

»V teh strašnih minutah sem vedela, da si pri meni in da se mi ne more nič zgoditi. Ker si bil tako miren, sem se počutila čisto varno poleg tebe. Pa še nekaj, Urs! Kaj bi ti divji zapuščeniosti počela brez tebe?«

Urs ji je pogledal globoko v oči. Razumel je njene besede in čutil, da sta se njuni srca v tistem trenutku našli.

»Zdaj pa hitro dalje,« je rekel Urs.

Kmalu sta prišla do gosda. Pod košato smreko sta našla suh prostor. Urs je posikal suhega dračja in zanetil ogenj, ki jima je po tej strašni nevihti dobro del. Ob njem sta si lahko posušila premočene obleke in kruh jima je teknil kot še nikoli.

Helena je opazovala Urso, ki je v bližini ognja nekaj iskal. Potem je prišel nazaj, pobrskal po ognju, sedel k njej in se molče zasanjal.

»Urs, dragi Urs!« ga je zmotila Helena v premišljevanju. »Ali si žalosten?«

Ne da bi ji odgovoril, jo je nežno privel k sebi in ji s smehom dejal:

»Helena, zebe me. Pojdiva, mislim, da ni več daleč do zdravilišča.«

Potem sta vstala, pogasila tlači ogenj z mahom in prsto in odšla dalje.

Zvečer je Helena sama sedela za okroglo mizico v veži. Urs je takoj po večerji odšel v svojo sobo. Dejal je, da se slabo počuti in Helena je bila prepričana, da se je med nevihto prehladil. Za naslednji dan se je bila z Ursom dogovorila za sestanek ob pol devetih pri zajtrku.

Helena je nekoliko zamudila in prišla nekaj minut prepozno k zajtrku. Ursu tudi še ni bilo. Sedela je k mizi in zagledala na mizi pismo.

Ali Urso ne bo k zajtrku? Ali je hudo bolan in ne more vstati? Take in podobne misli so se podile Heleni po glavi, ko je odpirala pismo. Potem je brala:

»Moja draga, dobra Helena! Ali veš, da sva večerj na Garverasu komaj ušla smrti? Ali veš, da je strela udarila komaj nekaj metrov nad najinima glavama in odlomila velik del skale, da je zdrvela v globino?«

Draga Helena! Po prestani nevihti bi ti bil najraje položil pred noge vse lepote sveta in še svoje srce po vrhu, a tega nisem smel storiti.

Helena, uboga Helena! Ko boš brala to moje poslednje pismo, bom že daleč od tebe na poti k svoji ženi in svojima dvema otrokoma.

Odpusti, draga Helena! Poljubijam te, tvoj Urs. Ko je Helena prebrala pismo, je vstala in s solznimi očmi odšla v svojo sobo. Ihte je pritiskala Ursovo pismo na ustrnice, se vrgla na posteljo, zakopala glavo v blazine in jokala, jokala.

Ko je vstala, se ji je zdelo, da se je prebudila iz hudih sanj. V sobo je sijalo toplo sonce in Heleni se je zdelo, kot da jo hoče s svojo toploto potolajiti.

Nasmehek ji je spreletel obraz in njene velike lepe oči so se zasvetile. Potem je polglasno rekla: »Urs, dragi Urs, moralo je tako biti. Srečni dnevi, ki sva jih skupaj preživela, se mi zde kot roman, ki sem ga pravkar prebrala. Zdaj, da zdaj sem našla, kar sem iskala — našla sem idejo za svoj prvi roman.«

čuvavej ladijske razbitine, ki jo je videl pod seboj, k španskemu galionu, polnemu diamantom in biservov in z zlatom nabitih skrinj.

Zatrobilo je. Dick je končno prišel.

Dick je sedel za krmilom črnega chevroleta iz leta 1949. Ko je sedel, je Perry na hitro pogledal na zadnji sedež, če je njegova kitara tam: prejšnji večer, ko je pel in igral Dickovim prijateljem, jo je pozabil v avtomobilu. Bila je stara kitara, toda poleg nje je ležala nova lovška puška. Baterijska lampa, ribiški nož, usnjene rokavice in lovski sukničji, ki je imel vse žepne polne lovskih nabojev, so dopolnjevali to čudno tihotitje.

»Tvoje?« je vprašal Perry in pokazal na sukničje.

Dick je s členki potikal na avtomobilsko steklo.

»Tok, tok. Oprostite, gospod. Lovila sva, pa sva se izgubila. Ali bi lahko od vas telefonirala...«

»Si senor. Yo comprendo.«

»Ne more zgrešiti.« je rekel Dick. »Obljubim ti, fant, da jih bomo kot pečene piške.«

»Da jih bova.« je popravil Perry.

v jetniški delavnici dal vezati rokopol in potem na platinice natisnil z zlatimi črkami naslov »Opolzke zgozbe.«

Dick je bil v modrem pajacu; na hrbtni vsite črke so vabile v mehanočno delavnico Boba Sandsa. S Perryjem sta se popeljala po glavni ulici do te delavnice, v kateri je Dick delal, odkar so ga sredi avgusta izpustili na prostost. Kot kvalificiran mehanik je zaslužil šestdeset dolarjev na teden. Te plače pa verjetno ne bi zaslužil z delom, na katerega se je pravkar pripravljaval, toda ker mu je Bob Sands puščal ob sobotah in nedeljah skrb za garažo, ni mogel vedeti, da je plačal svojega delavca zato, da bi poskrbel za lasten avtomobil. S Perryjem sta se poprijela dela. Zamenjala sta olje, naravnala sklopko, napolnila akumulator, zamenjala pokvarjen ležaj in dala nove plašče na zadnja kolesa — sami nujni ukrepi, zakaj naslednje ure so se obetali staremu avtomobilu uničujoči napori.

»Zato, ker je bil stari doma.« je odgovoril Dick Perryju, ko je le-ta hotel vedeti, zakaj je zamudil. »Nisem hotel, da bi me videl, kako grem s puško. Takoj bi vedel, da sem se mu zlagal.«

»Da si se mu bil zlagal... Kaj si mu pa pravzaprav rekel?«

»Tako, kot sva se domenila. Da se bova vrnila jutri in da greva obiskat tvojo sestro v Fort Scott. Da ona hrani tvoj denar. Tisoč petsto dolarjev.«

Perry je imel sestro, nekoč je imel celo dve, toda tista, ki je še živega, ni stanovala v Fort Scottu. Sicer pa niti ni vedel, kje pravzaprav stanuje.

»Je bil jezen?«

»Zakaj naj bi bil jezen?«

»Ne gre prav zate. Res ne. Kratko malo ne vidita rada, da se družim s kom, ki je bil onstran rešetk.«

Dicka, dvakrat poročena in dvakrat ločenega, očeta treh otrok, so izpustili na besedo s pogojem, da bo živel pri starših; družina, ki je poleg staršev štela še mlajšega brata, pa je živela na mali kmetiji nedaleč od Olathe.

»Razumem.« je rekel Perry. »In prav imajo. Prijetna sta. Tvoja mati je res ljubezniva.«

Dick se je strinjal.

Opoldne sta odložila orodje in Dick je do konca pritiskal na plin: enakomerno brnenje motorja je zagotovilo, da sta skrbno opravila delo.

Mlada moža sta imela kaj malo skupnega, toda tega se nista zavedala, ker ju je družilo nekaj navideznih skupnih črt značaja. Oba sta, na primer, zelo veliko dala nase in bila skrajno skrbna glede čistoče in nohtov. Po delu v delavnici sta se skoraj celo uro čistila in umivala v umivalnici.

Ko je bil samo v hlačkah, je bil Dick kaj drugačen, kot običlen. V obliki je bil videti kot slaboten, bled, srednje visok in koščen mladenič, mogoče celo bolan na pljučih; stečen Dick pa je bil povsem drugačen, pravzaprav atletsko razvit mladenič.

Na desni roki je imel vtičvirano modro in spačeno mačjo glavo, na eni izmed ram pa se je bohofitna modra vrtnica. Roke in oprsje so krasile tudi druge risbe, ki si jih je izbral kot sam: zrna železa glava s človeško lobanjo in odprtimi zrelom, gole ženske z mogočnimi oprsji, hudič z vihtičnim trizobom, beseda MIR, ki jo je spremljal križ, okrog katerega so bili grobo izrisani žarki božanskega sija, pa še dve romantični podobli, od katerih je bila ena — šopek rož — posvečena očetu in materi, druga — srce — pa je slavila ljubezen Dicka in Carol, dekleta, ki ga je poročil, ko je imel devetnajst let in od katerega se je potem šest let kasneje ločil, da bi »kot poštenjak« izpolnil obveznosti do drugega dekleta, matere svojega zadnjega otroka (slaman tri sirove, za katere hom skrbel, je zapisal v svoji prošnji za pogojno izpustitve iz ječe. »Zena se je spet poročila. Dvakrat sem bil poročen, toda nočem imeti nobenih stikov s svojo drugo ženo.«)

Toda niti Dickova postava niti risbe, ki so jo krasile, niso vzbujale tolikšne pozornosti kot njegov obraz, ki je bil videti sestavljen iz neenakih delov. Rekl bi, da je nekdo prerezal njegov glavo na dvoje kot kako jabolko in potem nekoliko postrani spet združil obe polovici. Sicer pa se mu je nekaj podobnega tudi res zgodilo: nepravilne črte obraza so bile posledica prometne nesreče leta 1950. Zdradi nesreče je bil njegov ozki obraz s podolgovato brado nekoliko nagnjen in leva stran je bila nekoliko nižja od desne, ustrnice posevne, nos počez, oči pa niso

bile samo različno visoke, ampak tudi različne velikosti: levo oko je bilo resnično nekoliko kačje, z motnim, strupenim in nezdravo sinjim pogledom, ob katerem si je človek skoraj moral misliti, da izdaja, pa čeprav ni bil hōten, zagrenjen gien njegovega značaja. Toda Perry mu je rekel: »Oko ne šteje. Zakaj imaš čudovit nasmehek. Enega tistih resnično nežikovitih nasmehov.« In res, nasmehek je vsrčel obrazu s tem, da ga je napel, pravo razmerje, tako da je bil videti manj grozljiv, pravzaprav pravi tip ameriškega »dobrega fanta«, s predolgimi, na krtačo pristrizanimi lasmi, ki je precej uravnovešen, pa čeprav ne ravno najbolj blesteč po duhu. V resnici pa je bil zelo hister. Na inteligenčnem testu v zaporu je zbral 130 točk, medtem ko je za povprečno veljala že ocena od 90 do 100 točk.

Tudi Perry je bil pohabljen in njegove poskodbe, ki jih je dobil prav tako pri prometni nesreči, so bile precej hušje od Dickovih. Šest mesecev je preživel v bolnici, potem še šest mesecev na berglah, in čeprav se je nesreča zgodila leta 1952, so ga njegove pohabljenosti, zakrneli, na petih krajih prelopljene in z brazgotinami pokrite noge še vedno tako bolele, da je nenehno požiral aspirine. Ni bil toliko tetoviran kot njegov tovariš, toda zato so bile njegove podobe izrisane veliko bolj tenkočutno. Ni slo za delo amaterja, pač pa za mojstre svoje obrti v Honoluluju in Jokohami.

Na desni nadlahti je imel vtičvirano besedo »Cookies, ime bolničarke, ki je bila z njim prijazna, ko je ležal v bol-

nišnici. Z leve nadlahti je grozeče pihal tiger s sinjim kožuhom, oranžnimi očmi in rdečimi zobmi. Po desni podlahti se je ovijala okrog bodala bljuvajčca kača, po oprsu pa je bilo videti lobanje, nagrobni spomenik in cvetočo krizantemo.

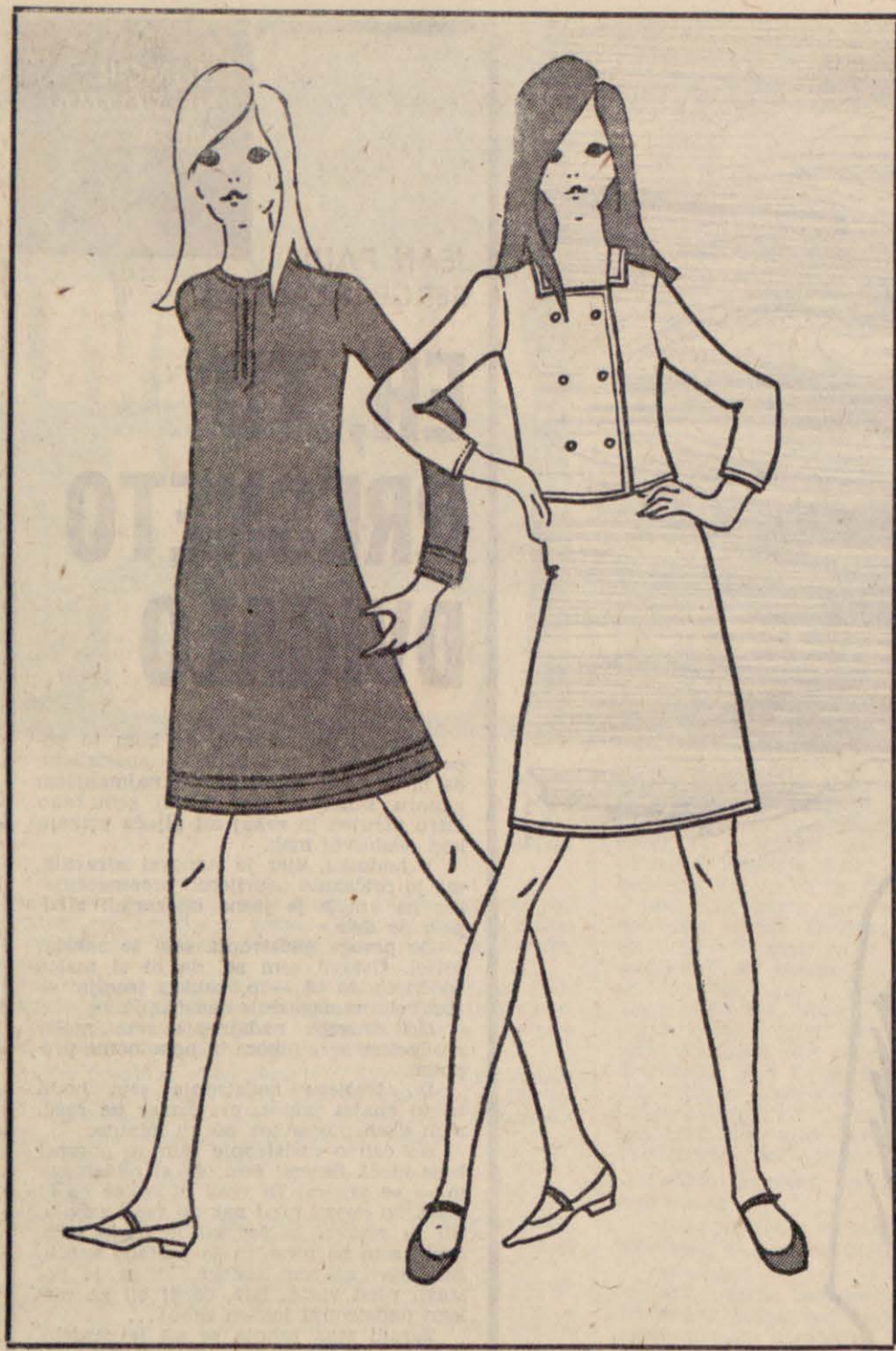
»Dovolj bo, lepoteč, pospravi glavnik.« je rekel Dick, ki je bil že običlen in pripravjen za odhod. Delovno obleko je zamenjal s sivimi hlačami in v hrvati ustrezno srajco, obut pa je bil v nizke škornje. Perry, ki ni nikdar mogel najti primernih hlač, je nosil kavbojke z zavihanim robom in usnjen sukničji. Umna, počesana in polslečna kot mladeniča, ki odhajata na sestanek z dekleti, sta se odpravila k avtomobilu.

Sredi popoldneva je črni chevrolet pripeljal v Emporio, ki ga veliko kansasko mesto, ki sta si ga izbrala za nekaj nakupov. Avtomobil sta pustila v stranski ulici, potem pa sta se odpravila iskati primerno založeno trgovino.

Najprej sta kupila gumijaste rokavice. Bile so za Perryja, ki je pozabil vzeti s seboj stare rokavice. Potem sta stopila k polici z ženskimi nogavicami. Po kratkem pregovornjanju je Perry rekel: »Meni se zde prav.« Dick se ni strinjal. »Zaradi očesa. Te nogavice so veliko presvetle, da bi ga lahko skrile.«

»Gospodična?« je poklical Perry prodajalko, »imate črne nogavice?« Ko je povedala, da jih nimajo, je predlagal, naj bi šla pogledat še v kako drugo trgovino.

»S črnimi nogavicami res nič ne tvegamo.«

O VZGOJI

OTROK, KNJIGE IN POČITNICE

BRALKE SVETUJEJO

RDEČA PESA

Sem zvesta in redna bralka vsakega tednika. Vedno vrsto prebram tudi rubriko »Bralko svetujejo«. Tov. D. J. iz Ljubljane, ki prosi za recept, kako naj vložijo rdečo pesa, svetujem:

Pesa operemo in skuhamo. Ko jo olupimo, jo pustimo, da se shladi. Ohlajeno vložimo v večje kozarce, nalijemo nanjo z vodo razredčen in prevret kis in zavežemo. Pesa vlagamo celo in je ne ribamo. Tako vložena pesa počaka do pozne pomladi.

A. B., Grosuplje

PESA IN FIZOL

Kuhano rdečo peso olupimo in zrežemo kot navadno, na nekoliko debelejšje rezine. Ohlajeno nalagamo v kozarce, eno vrsto pesa, nanjo posujemo nariban hren, spet vrsto pesa itd., dokler posoda ni polna. Posebej skuhamo primerno oksidano in osoljeno vodo in jo hladno, zalijemo rdečo pesa. Na vrh pa nalijemo prst debelo olja in dobro zavežemo. Po tem receptu vlagamo pesa že nad 30 let in se dobro drži do poletja.

Lahko pa vložimo pesa tudi brez hrena, vendar je s hrenom boljša in pikantna.

Vloženo stročji fižol. Srednje velik stročji fižol dobro operemo in skuhamo v slani vodi. Napolno kuhane odcedimo, polijemo s hladno vodo ter ohlajen fižol vložimo v steklenice. Pose-

bej prekuhamo vodo, ki smo jo primerno oksidale, in hladno nalijemo na fižol v kozarcih. Po vrhu spet polijemo nekoliko olja in zavežemo.

Praden fižol uporabimo, ga se nekoliko prekuhamo, da je mehkejši. Uporabljamo ga za garniranje ali solato, začinjeno z oljem, kisom, poprom in česnom.

A. V., Banja Luka

NASITKI ZA VEČERNO OBLEKO

V TT 8. avgusta gem brala, da neka bralka sprašuje za perle, našitke za večerno obleko.

Sporočam, da imam majhne in večje perle v črni barvi, zraven pa tudi svetle in majhne steklene. Če se zanimate, pišite na naslov:

Rozalija Jeglič, Radeče 93 pri Zidanem mostu.

JABOLČNA MARMELADA

Za jabolčno marmelado lahko vzamemo vse vrste jabolk, seveda pa bomo najboljši dobili le iz prvovrstnih jabolk. Jabolka očistite peck, razrežite na debele krhlice in jih z lupino in malo vode kuhajte do mehkega. Nato jih pretlačite skozi sito, dodajte 20 dkg sladkorja na kilogram jabolčnega pireja.

Nato postavite marmelado na štedilnik in dobro mešajte, dokler pire ne zavre. Tako naj vre 4-7 minut, računajoč, da so se jabolka kuhala že v začetku.

B. J., Ljubljana

MODNI KAŽIPOT

ČRNO ZA MLADE?

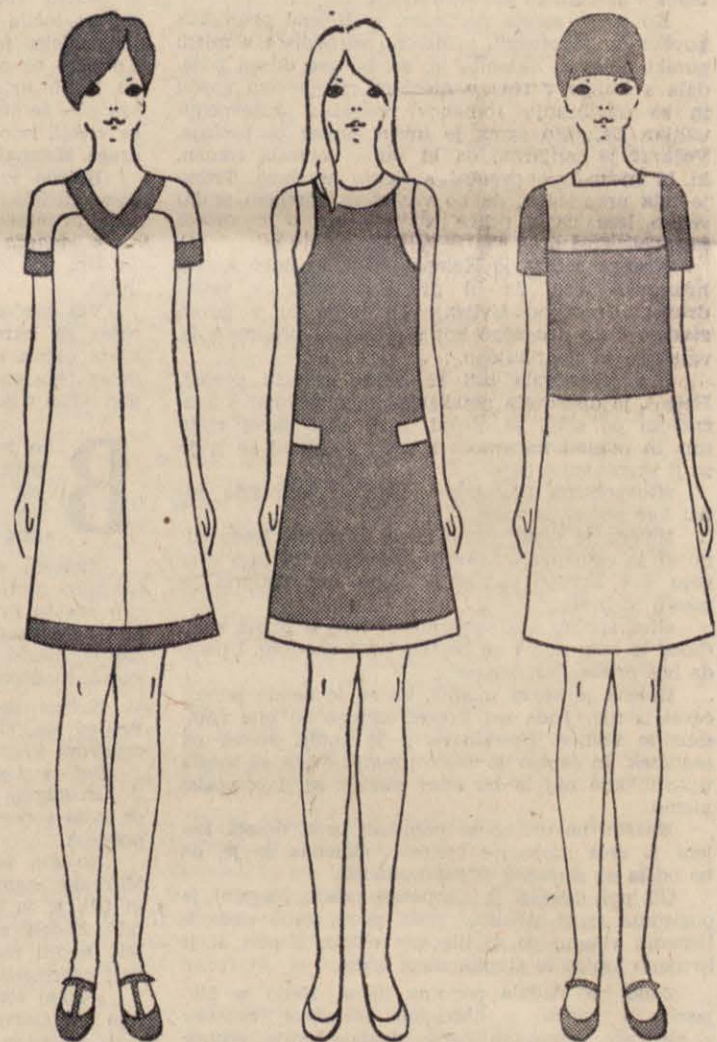
VERA K. — Za svečaneje priložnosti bi si rada kupila črno obleko, vendar mi zanika to odsvetuje, ker sem še zelo mlada.

TT — Za svečane priložnosti je črna barva res najbolj uporabna, a se kljub temu z vašo znanostjo strinjamo. Pri vaših letih si lahko omislite svetle in živahne barve, kajti črne boste imeli dovolj na stara leta. Če pa si zelo želite temno obleko, potem lahko zamenja črno barvo mornarsko modra, ki je prav tako lepa in vedno moderna.

PREDELANE STARE OBLEKE

MISA T. — Po omarah se mi valja nekaj starih, enobarvnih oblik, iz katerih bi rada naredila nove, moderne. Svetujte mi, kako naj jih sesijem.

TT — Letošnja moda je kot nalašč za prenavljanje starih oblik, saj so moderni najrazličnejši šivi, široke obrobe in geometriško razporejene ploške v različnih barvah. Važno je le, da se barve ujemajo. Modele, ki jih priporočamo, pa vam predstavljamo v risbi.

PSIHOLOGIJA SEKSA

MAXYN DAVIS

NOVA ŽENINA SVOBODA

Moški ni več gospodar hiše in žena ni več njegova lastnina. Nič več potrežljivo ne čaka, da ji bo naklonil drobec zadovoljstva. Zakon je postala stvar obeh zakoncev. Za oboje je enako pomemben, kot je to bil v dobi prvega naseljevanja, ko sta se mož in žena z ramo ob ramo borila s naravo in sovražniki, ki so ju z vseh strani obkrožali, da bi obdržala svojo zemljo in družino. Pomno se je rodil zakon, ki sloni na obeh partnerjih, kot rezultat zgodovinske nujnosti.

DELO ZUNAJ DOMA

Gospodarska razvitost dežele, tako tovarne, uradi, trgovine in šole zahtevajo več delovne sile, kot jo predstavlja samo moški spol. Serijska proizvodnja je v veliki meri pripomogla, da so se žene začele zaposlovati zunaj doma. Z razvojem proizvodnje se je istočasno zvišal življenjski standard in potrebe po udobnejšem življenju so se iz dneva v dan večale. Če je hotela družina obdržati svoj položaj v družbi in živeti v skladu s časom, je moral biti, tako kot že pred industrijsko revolucijo, ženin ekonomski delež v družinskem življenju ze-

lo važen. Kljub temu se je njen položaj spremenil. Lahko je svobodno izbirala svojega življenjskega tovariša in tudi v zakonu se je pojavilo ravnotežje. Statistični podatki in tem pogledu kažejo zanimive podrobnosti.

Leta 1953 je vsaka četrta poročena žena v Ameriki delala zunaj doma. Dejstvo pa je, da se je v zadnjih petnajstih letih število otrok, ki so jih rodile žene pod 35. letom starosti, povečalo za 50 odstotkov.

Vendar vse ameriške poročene ženske niso zaposlene vse čas zakonskega življenja. V prvih treh letih zakona dela v pisarnah in tovarnah dve tretjini žena. Ko se družina poveča, jih je zaposlenih samo še 30%. Dokler otroci še ne hodijo v šolo, dela s polnim delovnim časom samo četrtnina poročenih žen.

ZAKONSKA SKUPNOST

Statistični podatki nazorno kažejo življenje današnjih ljudi. Danes je mladim ženam všeč, da se lahko same vzdržujejo. Večina je to po volji tudi njihovo mozem. Žena prispeva denar za polovico mesečnih izdatkov, mož pa opravlja polovico gospodinskih del. Tako menja posteljno, pere posodo, pripravi zajtrk in kadar utegne, tudi nakupuje. Žena ostane doma, če se družina preveč poveča ali če oba odločita, da si to lahko privoščita. Nekatere žene kljub temu ostanejo v službi, hodiš ker želijo večje družinske dohodke, bodisi ker je njihovo delo zelo stro-

MODA

NOVOSTI V ITALIJI

Medtem ko se marsikatera od vas šele odpravlja na morje ali v hribe z željo, da bi se kjub letošnjemu muhastemu poletju naučila čimveč sonca in toplote, se v Italiji in Parizu že vrstijo modne revije, ki prikazujejo najnovejše modne stvaritve za jesen in zimo. Ker pa nam je Italija bliže in tudi njena moda po mnenju večine bolj dostopna kot francoska, se najprej pomenimo o njej.

Op-art za italijanske modne kreatorje ni več zanimiv, sicer pa je linija še vedno enostavna, jasna in geometrično preračunana, a kljub temu nekoliko bolj mehka in ženska.

Med letošnjimi plašči je spet nekaj širokih, piramidastih, v glavnem pa so ozki in malo daljši kot obleke. Ovrtniki so navadno kraterski in malo odmaknjeni od vratu, majhni pravokotno odrezani bubi, ter najrazličnejše faze. Plašče nad naravnim pasom ali pod

njim velikokrat krasijo vodoravni šivi, zapenjajo pa se enovrstno, dvovrstno in s skritimi gumbi. Rokavi so največkrat vstavljivi, žepi pa vrezani ali našiti.

Pri kostimih lahko izberete med krajšimi, kvadratno krojenimi jopicami za k nekoliko krajšim krilom in med dolgimi jopicami, ki pokrijejo vse boka. Imate lahko tudi stranske in srednje razporke, pas iz blaga in dvojne šive. Ovrtniki so večinoma športni.

Oblek je več vrst kot včasih. Še vedno so kakšen centimeter nad koleno, enostavne in z geometrijsko postavljenimi šivi v obliki črke x, y, v in u.

Pri pleteninah je zelo priljubljena kratka obleka z hrvno preračunanimi dodatki: z dolgimi barvastimi pletenimi nogavicami in enakim pokrivalom, barvastimi čevlji ali še vedno modernimi visokimi škornji.

Blago je predvsem enobarvno.

Pri gladkih materialih so najzanimivejši velurji, volneni sateni in trikrat tkani tafli, pri vzorčastih pa volneni pikeji, privzdignjene pike na prekižani podlagi, črte in rožasti motivi, vendar ne drobni, temveč veliki. Nekaj je tudi oksenskega kara in tweedov. Ponovno so zaželeni tudi metalni in lakirani materiali za večerne obleke. Volnena blaga so pretežno enobarvna.

In katere so letošnje barve? Vsi odenki rdeče in vijoličaste, pa še živo zelena, ledeno modra, rumena in nekaj bele. Črne tona ni veliko. Najmodernejše barvne kombinacije pa so: vijoličasta z belo, rdeča z rumeno, vijoličasta z rumeno in lila z zeleno.

Plastika ima še vedno važno vlogo pri nenavadnem nakitu in modnih dodatkih. Zlasti plastični prozorni dežniki bodo poskrbeli za spremembo v pustih deževnih dneh.

ZVONKA MAKUC

Razveselite se, če bo vaš fant dal v kovček tudi eno svojih knjig, »da bo bral«. V nasprotnem primeru mu sami predlagajte branje na počitnicah in tako se med oddihom kdaj ustavite z njim tudi pred knjigarno.

Prav tako kot vzgoja tudi izbira knjig za otroke razodeva značaj staršev. Ker pa si publikacije za otroke sledijo v hitrem ritmu, si pustite svetovati od knjigarnarja ali knjižničarja, kajti otroško čtivo je treba izbirati z največjo pazljivostjo. Preveč je nevarnost, ki bi jih neprimerne knjige lahko povzročale, in to ne morda samo zato, ker so »za odrasle«, ampak ker so nevezgajne že po svoji vsebini.

Dobra knjiga ni samo tista najdražja, ki ima morda več slik kot teksta. V knjigarnah so knjige za vse starosti, okuse, težnje in denarce. Zbirke, ki jih sestavljajo znanj strokovnjaki, so lahko zelo učinkovito srečanje s knjigami. Otroka lahko navadite, da si bo s svojimi denarjem kupoval knjige in si počasi

ustvarjal »svojo« knjžnico.

Pri izbiri knjig morate vedno upoštevati otrokove težnje. Knjig mu ne smemo dajati kot zdravilo, sicer bo do njih dobil antipatijo. Vsi otroci tudi niso enaki in tako eden rad bere, medtem ko je branje za drugega tlaka. V takih primerih ne smete uporabljati sil. Omejite se raje na predloge in morda izbirajte knjige, ki ustrezajo otrokovim zanimanjem in konjičkam. Če otrok v planinah ali ob morju kaže zanimanje za naravo, mu boste ustregli, če mu kupite poljudno knjižico, ki razlaga živo naravo s poljudno prikazanimi znanstvenimi dejstvi.

Z manjšimi otroki boste v času oddiha morda včasih skupaj brali. Mati, ki bere s svojim majhnim otrokom na trati, ni simo prijeten prizor za gledalce, ampak se ji bo posrečilo z otrokom prav tako ustvariti resen in globok odnos. Manjšim otrokom je čisto v veliko zadovoljstvo, če se starejši ukvarjajo z njimi na tako zanimiv način.

B. J.

OB VSAKI PRILožNOSTI IN ZA ŽEJO SAMO...

ČE IMATE MEŠALEC

UVODNE JEDI

Jajčna omeleta z možgani
3 jajca, sol, maščoba za pečenje.

Nadev: pol telečjih ali govejih možganov, pol čebulice, šopek zelenega peteršilja, 3 dkg maščobe, sol, poper.

Jajčna omeleta z gobami
Jajca in sol mešamo z mešalci (najvišja stopnja, ena minuta), da dobro narastejo, vlijemo na precej razgreto maščobo, zmanjšamo plamen in z vilicami ob straneh omeleto privzdiguemo, da se svetlo rjavo opeče. Preveč zapečena postane grenka. Ko je še omeleta na zgornji strani malo tekoča, jo previdno potegnemo na ogret kožnik in nadevamo z možgani. Po želji jo poljudno prepognemo.

Možgane operemo, olupimo kožico in izločimo koščice. Z nožkom mešalca možgane skupaj z zelenim peteršiljem drobno sesekljamo in denemo na zarumeno čebulo ter malo prepražimo. Po okusu solimo in popramo ter še vroče namažemo na omeleto.

Jajčna omeleta z gobami
Po zgornjem receptu pripravljeno omeleto nadevamo z gobami nadevom.

Nadev: 20 dkg šampinjonov ali kukrnakov, 3 dkg maščobe, tanjša rezina prekajene slaninice, zelen peteršilj, sol po potrebi.

Gobe otrebimo in operemo ter z mešalcem razrežemo. Na maščobi prepražimo sesekljano slanino, dodamo zrezan peteršilj, premešamo gobe in sol ter dušimo v njihovem lastnem soku, dokler se ne posuši.

Omeleta, pripravljena iz 3 jajc, odleže za nasitno večerjo, za uvodno jed pa računamo po pol drugo jajce na osebo.

MESNE JEDI

Majoneza
60 dkg zmletega mesa, 2 žemlji, 2 jajci, sol, poper, sardelna pasta, malo moka, maščoba za pečenje.

Meso, v vodi namočeni in listnjeni žemlji, jajci, dišave in moko gnetemo z gnetilci 2 minuti na najvišji stopnji. Dobro premešano zmes oblikujemo v podolžni štruco, jo povajamo v moki in v pečici spečemo.

Cevapčiči

30 dkg zmletega govejega mesa, 30 dkg zmlete svinine, čebula, sol, poper, paprika, olje.

Meso z dišavami in malo olja gnetemo 2-3 minute (najvišja stopnja). Oblikujemo kot palec dolge in debele svaljke, jih pokapamo z oljem in sočno spečemo v kozici ali na žaru. Ponudimo jih z narezano čebulo, gorčico in feferoni.

PRILOGI

Ohrovtova omaka
Srednje velika glava ohrovt, 4 dkg maščobe, 3 dkg moka, voda, pol čebule, strok česna, poper, majaron, košček surovega masla.

Ohrovt operemo in prerežemo na 4 dele. V slanem kropu mehko kuhanega zrežemo z nožkom (pol minute), da dobimo gosto kašo. Vodo prihranimo za zalivanje.

Na maščobi prepražimo moko, dodamo sesekljano čebulo, parkrat premešamo, odisavimo s stlačenim česnom, poprom in majaronom ter zalijemo. Prežganje pridenemo ohrovta, še enkrat vklopimo mešalec, razmešamo, prevremo in tik pred serviranjem omako izboljšamo s surovim maslom.

Porova omaka

2 debela pora, sol, voda, 4 žlice ovsenih kosmičev, surovo maslo, poper.

Por po dolžini prerežemo in temeljito operemo. Skuhamo ga v slanem kropu, odcedimo in z mešalcem razmešamo. V vodo, ki je ostala od kuhanja, zakuhamo prebrane kosmiče (prej odstranimo trde luskašte pleve), vrejo naj nekaj minut, nato jih premešamo poru. Omako zabelimo s surovim maslom, okus zaostriamo s poprom (za odrasle) in serviramo s kuhanim ali pečnim mesom.

OMAKE

Majoneza
Jajce, 1 del olja, sol, žlica gorčice, noževa konic sladkorja, poper.

Jajce (ne iz hladilnika) sveže, brez duha, denemo v višjo posodo, malo posolimo, dodamo žličko gorčice in prilijemo nekaj kapljic olja. Vključimo mešalec preko najnižje, srednje na najvišjo stopnjo in postopoma prilivamo olje. Majoneza se začne gostiti in ko je že popolnoma gosta, ji dodamo druge dodatke (2 minuti).

Z mešalcem pripravljena majoneza je poceni, lahko uporabimo tudi beljak, kar je vsekakor prednost pred majonezo, ki jo z roko mešamo. Ker je pripravimo iz enega jajca polno skode.

Kravate - terital

CENTROMERKUR TRGOVSKO PODJETJE EXPORT-IMPORT, LJUBLJANA, TRUBARJEVA 1-3

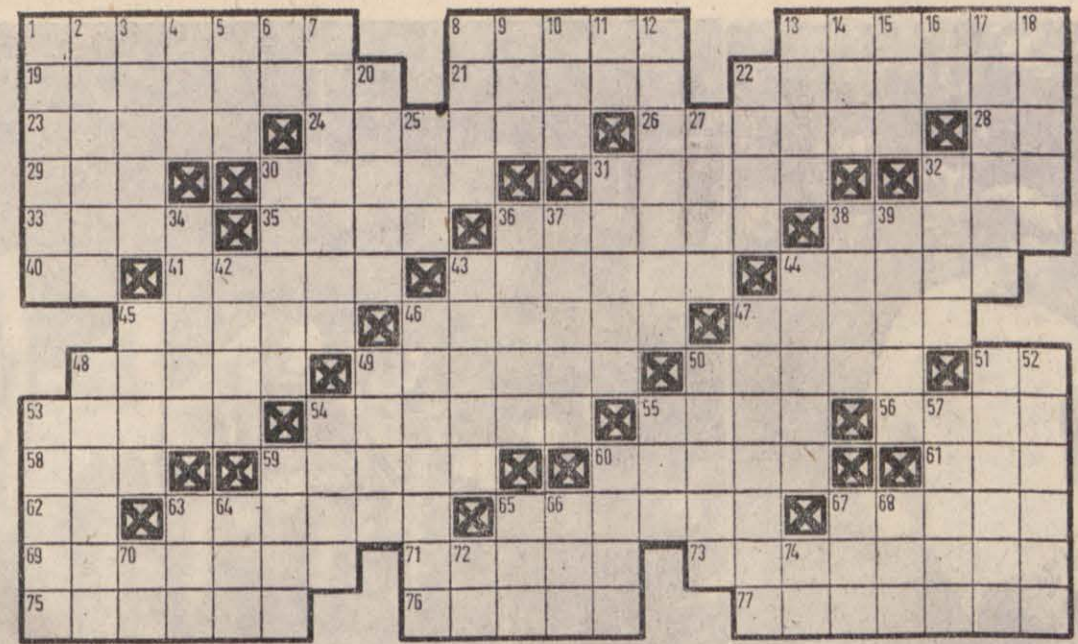
— Ze četrti si danes istega mnenja kot jaz. Bi se res rad kregal?

— Pokvaril mi je celo dopoldne!

— Mama, ali uganesh, na kakšen način je očka našel grablje?

VODORAVNO:

VODORAVNO: 1. užiten sadež gozdnega drevesa, ki se skriva v bodicasti lupini, 8. omejen, pri smuknem človeku, 13. pravilno geometrijsko telo, 19. boksarski udarec od spodaj navzgor, 21. poldrag kamen s črnimi in belimi plastmi, 22. dristilo, 23. golen pri živali, 24. človek, ki jamči za kaj, porok, 26. vrsta užitne buče, 28. enaka soglasnika, 29. rastlina z rdečim cvetom, iz katere pridobivajo opij, 30. zlahka sorta sladkovodne ribe, 31. ime angleškega filmskega igralca in dramatika Ustinova, 32. spodnji del posode, 33. drugo ime za Obra, 35. večletna vrtna rastlina s pekočim korencom, 36. angleški pisatelj iz 18. stoletja, avtor romana »Sentimentalno potovanje« (Lawrence), 38. ptič pevec z nežnim glasom ter kratkim in močnim kljunom, 40. avtomobilska oznaka za okraj Karlovac, 41. pred leti umrli ameriški pisatelj in avtor filmskih scenarijev (Clifford), 43. štrajk, 44. karta pri taroku, 45. gladica in močno lesketajoča se tkanina, 46. umetni lasje, lasulja, 47. smisel besede, 48. kovina, 49. slika ali kip matere z otrokom, 50. trinog, nasilnež, 51. dva enaka predloga, 53. ime sodobnega slovenskega pesnika in prevajalca Menarija, 54. vrsta zofe, bližnjak, 55. matematični znak za množenje, 56. rod, genus, 58. naziv za Hercegovca, 59. avtomobilsko krmilo, 60. žitarica, ki jo v glavnem uporabljajo za pčlo, 61. organ vida, 62. začetnici priljubljenega basista ljubljanske Opere, 63. ruski narodni ples, 65.

NAVPIČNO:

NAVPIČNO: 1. goba naših gozdov z zelo strupenimi vrstami, 2. oprema, pohištvo, 3. pokveka, nakaza, 4. tečaj pri kolesu, 5. navdaj, naplačilo, 6. različna soglasnika, 7. kralj Numidije, ki so ga po porazu v vojni leta 104 v Rimu usmrtili, 8. kratka britanska letalska družba, 9. pritok Donave pri Passau, ki teče skozi dolino Engadin, 10. izmišljena povest, bajka, 11. začetnik sodobnega slovenskega pisatelja in dramatika, 12. papirni format, oktav, 13. halogeni kemični element, strupen plin, 14. japonski drobič, 15. žuželka z ostrim in pekočim pikom, 16. različna soglasnika, 17. vrsta slabšega rjavega premoča, 18. zlahki plin, ki ga uporabljajo za reklamne napise, 20. prvi grški filozof prirode, ki mu je bila začetek vsega voda, 22. nemški slikar abstraktnih smeri, ki je živel nazadnje v Svcici (Paul, 1879-1940), 25. veletoč v zahodni Evropi, 27. delujoči vulkan na Siciliji, 30. eden največjih petrolejskih koncernov na svetu, ustanovljen leta 1890, 31. vokalna umetnica, 32. odprta roka s stisnjenimi prsti, 34. odročni kraj v hrih, 36. zgornja ploskev prostora, 37. francoski

RESITVE PRESNE KRIZANKE

Vodoravno: 1. obletnica, 20. Zoroaster, 21. Desa, 22. Raman, 23. ovinek, 24. Li, 25. Ant, 26. luka, 27. akridin, 29. Gea, 30. ja, 31. dama, 32. ZDA, 33. RI, 34. Man, 35. Altona, 37. Kairo, 38. Jozeka, 42. ex, 43. hrabrost, 46. Ponda, 47. Ios, 49. ale, 50. Man, 52. Ben, 53. Sadik, 55. oligocen, 59. lep, 61. Milner, 63. aviza, 64. Ikaros, 67. Iok, 68. NS, 70. aga, 71. marj, 72. hi, 73. Am, 74. oborina, 77. zoga, 78. boa, 79. ZK (Zvezs komunistov), 80. Iberce, 81. Njasa, 83. torr, 84. marmelada, 86. tabornje, 88. atletika, 89. maratonec. Navpično: 15. N(kola) T(esla), 87. J(anez) T(rdnina).

BERITE PO KOSILU

Med plesno prireditvijo nena doma ugasne luč. V temi septeta deklica svojemu kavalirju: »Oh, Lado, kako si noocj strasten! Se nikoli nisi tako poljubil... Ali ta je morda preveč moj parfum?« »Mislim, da ne,« odvrne glas v temi. »To bo najbrž zato, ker jaz nisem Lado.«

Dušan in Jožica, ki sta lep čas hodila skupaj, potem pa sta se razšla in se nista videla dolgo vrsto let, se slučajno srečata, oba že poročena. »Imaš kaj otrok?« vpraša Dušan. »Da, sedem jih imam.« »Glej, glej, tudi jaz jih imam sedem.« »Lahko sva srečna, da se nisva poročila?« se razveseli Jožica. »Pomisli, imela bi štiri najst otroke...«

»Kaj pa ti je? Saj si ves polomljen!« »Ah, vse me boli od pete do glave!« »Od česa? Kaj se ti je pripetilo?« »Pred mesecem sem na novo opremil celo stanovanje z modernim pohištvo.« »No, in?« »Sele davi sem opazil, da sem ves mesec spal na pisalni mizi namesto na postelji.«

Na sprejemu se mož zaave v ženo in pravi: »Čudno! Nikoli si ne bi mislil, da te lahko pet whiskyjev tako spremeni!« »Toda jaz sem popila samo enega!« »Seveda, draga, seveda. Pet sem jih popil jaz.«

Režiser se na generalni jezi nad opernim pevcom: »Preveč ste hladni! V tem duetu morate vendar izpovedati svoji ljubljeni gorečo ljubezen. Več duše, več ognja, več strasti! Ali niste nikoli ljubili?« »Seveda sem ljubil. Toda kadar ljubim, nikoli ne prepevam.«

»Danes je medicina že izredno napredovala,« pojasnjuje znanstveni specialist pacientu, ki ne strmo pričakuje njegovo diagnozo. »Tebe težave, kot jih imate vi, so na primer še pred nekaj leti pripisovali slabim zobem, danes pa se z gotovostjo vemo, da je vzrok popolnoma neznan.«

vselej SOLEA KREMA

Gospa Martinčkova toži svemu advokatu: »Moj mož je prava surovina. Pomislite, vsak dan me tepe. Od njegovega mučenja sem shujšala že za sedem kile.« »Ah, ubožica. Takoj bomo zahtevali ločitev zakon!« »Ne še. Prej bi rada shujšala še za štiri kile.«

»Ah, ko bi vedel, kako je to lepota pripoveduje Peter prijatelju. »Srečal sem deklet pred mesecem dni in od tedaj se vidiva vsak dan. Se nikdar se nisva skregala, ugajajo nama iste stvari, navdušena je nad vsem, kar delam in mislim... Odkrito te vprašam, ali naj se poročim z njo ali ne?« »Ne trapaj!« se razburi Peter. »Ni govora o zakonu! Le zakaj bi rad uničil to idilčno razmerje!«

TEDNIK TT

Izdaja in tiska CP »Delo« v Ljubljani - Galvani in odgovorni urednik Zoran Jerin - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 2/1, p. p. 159-11, tel. 23-522 do 23-528 - Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel. 20-453 Naročnina: celoletna N. din 26 - ali din 3.000, polletna N. din 18 - ali din 1.800, četrtletna N. din 9 - ali din 900, mesečna N. din 3 - ali din 300. Za inozemstvo plačana v Jugoslaviji letna N. din 60 - ali din 6.000, mesečna N. din 5 - ali din 500; plačana v tujini - celoletna v USA dolarih 8,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šillinga, v zahodnonemških markah 25 mark, v švedskih kronah 35,5 krona, v italijanskih lirah 4.000 lir - Oglasi oddelke: Ljubljana, Titova 1, tel. 21-896. Štev. žiro računa SDK 501-1-167 - Rokopisov ne vračamo.

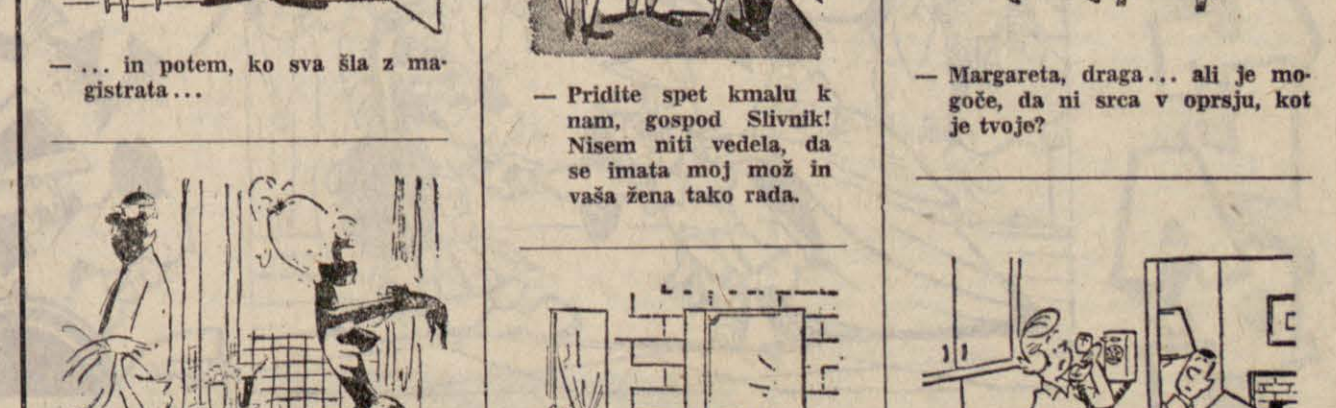
kovno in zanimivo, ali pa ker ne gospodinjo rade. Zakonska skupnost je naravna posledica novega položaja žene. Svoje korenine je pogljal že v mladosti. Deklice v najnežnejših letih rade nagajajo dečkom. Dečki in deklice imajo enako vzgojo in se zanimajo za enake stvari. Desetletna deklica v ozkih, modrih hlačah, ki pleza po drevesih in igra nogomet, je pri dvajsetih letih še vedno deklica v ozkih modrih hlačah, ki zna opravljati številna moška dela, po drugi strani pa se tudi aveta svojih oblin in se zna v burnem življenju. Toda podariti moramo, da fantje ne marajo deklet, ki so v »fantovskih« večičnih hlačah od njih. Današnji fant ni zadovoljen, če deklet lepe servira teniško žogico, plava v ved stilih in ille zrliv vodi. Prav tako pa tudi ne vidi rad mlado deklet, ki se stara in vene pri tkanju preprog. Zeli si življenjsko tovaršico, ki zna in je pripravljena delati z njim. Ker mladina skupaj odrasča pod istimi pogoji in v istih okoliščinah, je povsem naravno, da takoj ko dečki opustijo smešno preziranje deklet, hitro odraste in da že mladi sklepajo zakonke zveze. Po zadnjih podatkih je povprečna starost moških, ki stopajo v zakon, dvaindvajset let in pol, ženske pa dvajset. Nema juna larabrost mladine, služnje vojaškega roka, stalni strah pred vojsko in v prejšnji vojni

rojni instinkt, da je bolje čim hitreje okusiti vse sladkosti življenja, ko je prihodnost tako zelo negotova, naganja mlade k zgodnejšemu sklepanju zakonskih zvez, kot je to bilo v preteklosti. Seveda tako zgodnje poroke niso vedno možne, saj pri dvajsetih letih ali še prej marsikatera žena še ni pri svojem krhu in tako ne more z možem deliti gospodinskih izdatkov. NEOSNOVANI STRAH Strah, ki so ga velikokrat izražali pred prvo svetovno vojno, da bo samostojna žena postala bitle brez spolnih nagonov, kateri bo važnejša kariera od skrbi za otroke in družino, je resnično neosnovan. Današnja dekleta se potroče prej in radijo več otrok kot njihove matere in babice. Prav tako pomagajo plačevati stanovanjsko najemnine in stanovanja za dandanes veliko bolj opremljena s pohištvo in električnimi pripomočki. O vsem tem so lahko njihovi roditelji sanjajali. Zakon se več ne uje ma z nepoznavanjem ekonomske stvarnosti in zakon tudi ni nadejevanje egoističnega predzakonskega življenja. V zadnjem desetletju, ko je bilo sklenjenih največ zakonov, so se izobrazila dekleta poročala mnogo mlajša kot njihove za življenje slabše pripravljene vrstnice. Nova svoboda, ki je spreminila položaj poročenec žene, je povzročila še neki drugi razvoj

ni fenomen: dejstvo, da ima tudi žena spolno počenje in da lahko doživi spolno zadovoljstvo. Preobrazba žene-device v bitle mesa in krvi je ena glavnih sprememb današnje dobe. Zene imajo tako anatomsko in živčno strukturo, ki zahteva doživeto spolno življenje. Imele so je že nekda, oziroma jim je ni nikoli primanjkovalo. Da tega niso znale izkoristiti, je ena največjih zgodovinskih skrivnosti. Današnja žena si želi ljubezenskega življenja, ne ve pa, kako naj k temu pripomore. V kontinentalnem delu Evrope in v Aziji prevladuje mišljenje, da je moževa dolžnost pripraviti ženo na spolni akt in jo poučiti o umetnosti ljubezni. Zato je samo po sebi razumljivo, da mora mladi možki vedeti kako zadovoljiti ženo in poznati način, ki vodi do obojestranskega zadovoljstva, v katerem oba partnerja čutita največje užitek in popolno ljubezen. To evropsko mišljenje se je kmalu preselilo tudi v Združene države Amerike. Zasnovano je na principu, da mora mož poznati ljubezensko tehniko in da jo posreduje ženi na tak način, da jo zadovoljuje in tako oba čim bolj spolno vzdraži. Do nedavnega so mislili, da ženi pouk o ljubezni ni potreben. Trdili so, da morajo žene priti v zakon neizkušene, po drugi strani pa naj bi možje morali čutiti potrebo po spolni vzgoji. Do danes so se ti pogledi precej

spremenili, tako v Evropi kot tudi v Ameriki. Mlade Američanke se danes pogovarjajo o seksologiji, izmenjujejo medsebojne izkušnje vse od poljubljanja in ljubimkanja pa do pravih spolnih odnosov. Moški njihove generacije nimajo dosti prilik niti želje, da bi zvedeli kaj več o spolni tehniki, kot vedo njihove partnerke. Zelo malo je taksnih, ki so imeli spolne odnose s prostitutkami, saj so njihove »spolne lekčle« kaj dvomljivo značaja. Se manj pa je dvajsetletnikov, ki bi imeli spolne odnose s starejšimi ženami, ljubicami iz družbe, ki naj bi poznale vse potankosti spolne ljubezni. Spremembe, ki so do maksimuma razširile ženo spolnost, še bolj zblizale oba spola in ju spojila z iskrenim prijateljstvom, pa so nasprotno zožile obzorje mladim moškim. Le-ti imajo zdaj omejeno izkustva in se lahko poslužujejo samo šolske seksualne vzgoje. Lahko trdimo, da imajo v pogledu spolnih izkušenj mladeniči in mladenke enak položaj. Posledica tega je, da moški in ženska stopata v zakon z enakim knjižnim znanjem o spolnosti, oziroma z bolj ali manj enakimi spolnimi izkušnjami. Najvažnejše pa je, da so ovrgli prepričanje, da je mladi mož čist, ki mora odpreti vrata k sreči. Do prave vede, da lahko iščejo srečo samo skupaj, drug pri drugem. (Nadaljevanje prihodnjic.)

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

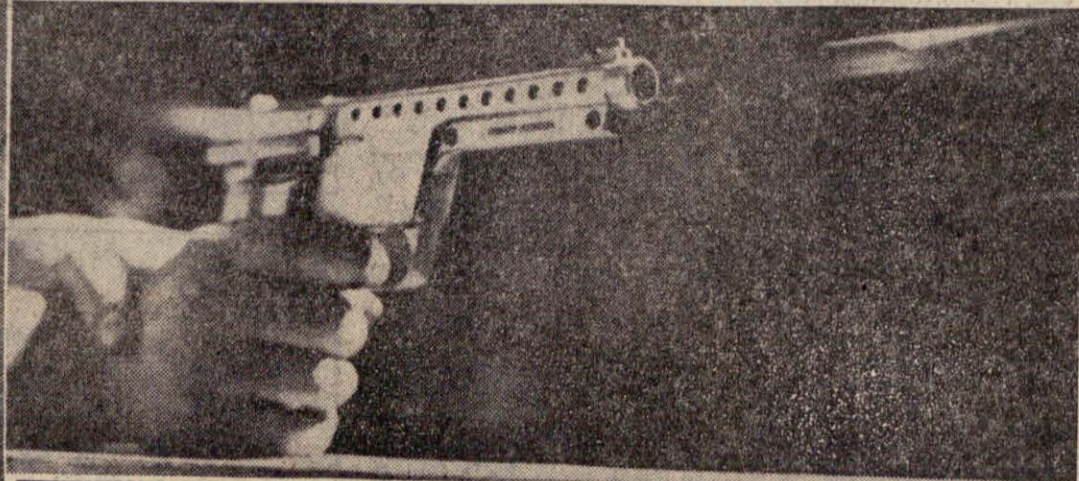
ANGLEŽI niso samo svetovni nogometni prvaki, ampak premorejo tudi konja, ki mu v nogometu med konji ni para. V vasi Billericay v Essexu vsi vedo zanj, samo vprašajte, kje je King.

MOSKOVSKI TV STOLP bodo dogradili leta 1967 in bo visok 320 metrov. V stolpu bodo 250 in 350 metrov nad zemljo terase in restavracije za obiskovalce. Največji problem graditeljev dvigal je značilno moskovski: v hudem mrazu se bo na notranjih stenah stolpa kondenzirala vlaga, ki jo bodo izdihavali obiskovalci. Ta voda bo stekla po jasku dvigala in na dnu bi vsak dan nastali dve toni ledu, ko bi ne vgradili posebnih ogrevalnih naprav.

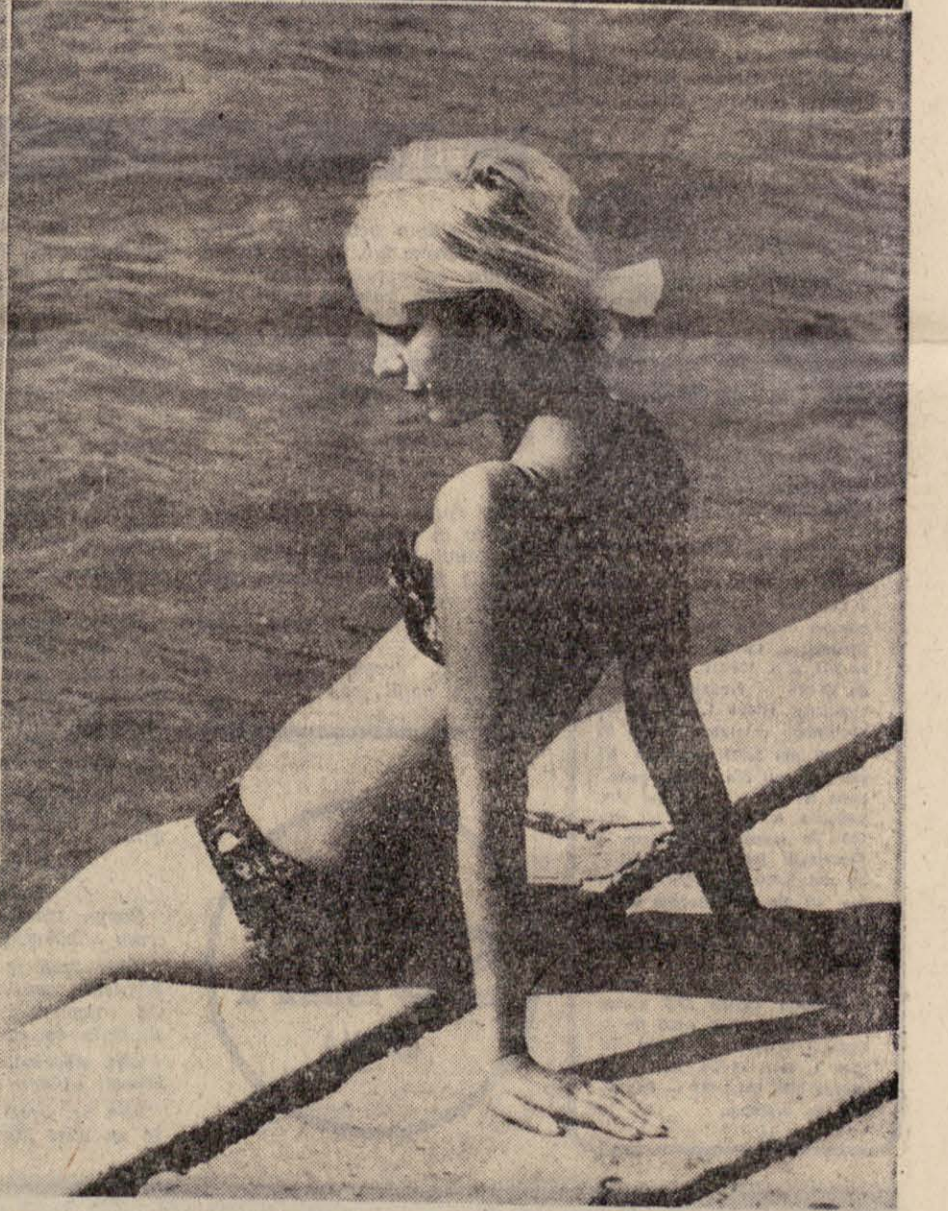
AMERIŠKO podzemlje si potihem veliko obeta od »najrevolucionarnejše novosti med ročnimi strelnimi orožji zadnjih sto let«. Gre za raketno pištolo, ki strelja 3,7 centimetra dolge rakete »Gyrolet«.

KU KLUX KLAN lepih nog pravijo lepotnemu tekmovanju za »Trofejo 1966 – zlata noga«, ki ga prirejejo v Cesenatico na italijanski obali. In da sodnikov ne bi zapeljal obraz, lepoticam nataknejo kapuce.

V NAJVEČJEM evropskem počitniškem mestu »Finca Abdoo« pri Alicantu v Španiji naj bi bilo leta 1970 prostora za 15.000 turistov. Investitorji prodajajo tujcem počitniška stanovanja, kupcev pa ni.

POLETNI RAZGLEDI

»IN TO LETA 1966!« so ogorčeno zapisali francoski časniki, ko so objavili fotografijo mlade žene gospe Dory, ki jo je ljubosumni starejši mož priklepal z verigo, kadar je odhajal z doma.

GLADIATOR

STOŠTA!! CESAR BO ODLOČAL O ZVLIZENJU IN SMRTI!

»O ZIGAVI SMRTI PA GOVORIS?»

O TVOJI VENDAR!! ZE BO CESAR MILOSTEN, TI POKARI ZVLIZENJE.

HVALA ZA SVOJO KOBO BOM SAM POSNEBEL!

UŽALIL ME JE! ZARADI SI SPLOH USTAVIL BORO? WAR NAR GA...

»SPREGLES MU TO NAPAVO O, CESAR! TAKEGA POBERUHA NE BOMO VEČ NAŠLI.

WAR POMENI TO ZVLIZANJE? ALI SE BOVA BORILA!! JO KONCA ALI NE?!

JO KONCA?! BORBA SE VENDAR ZE KONČINA!

MORJA ZA TE ZA ME NI!

PRE MAGAL SEM TE...

TI, REVSE? HAHHAHA! MENJA NE MISLIŠ, DA BOŠ S TEM PIKEM UGNAL ŽENEGA GAJUSA?

TO JE ZALITEV!!! JOVOL! O CESAR, DA GA POKONČAM!!!

NADALJUJTA JO SMRTI!

HVALA TI, VELIKI CESAR!

JAZ SEM STORIL, WAR SEM MOGEL REŠ SVOJA ZANŠ...